

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climax

151
Anul **16**
septembrie 2022

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoaia

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Jim Ware

Climate literare

CUPRINS

Ion Minulescu/ Poezii...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului (69)...4
Anton Gagiu/ Iarășii și iarăși...Din dor de Eminescu...6
Vavila Popovici/ Eseu pentru eseu...6
Valeriu Dulgheru/ Limba noastră cea română...9
Florea Turiac/ Sonete...10
Mihai B. Bujeniță/ Cititorul, cheia de boltă a progresului social...12
Nicolae Toma/ Cronică -Vasile Didoacă Dojană...14
George Petrovai/ Procesalitatea istorică...16
Melania Rusu Caragioiu/ Bisericile mele...18
Livia Ciuperca/ Poetica Sedecim...19
Colaj liric/ Ithaca...20
Ion Iancu Vale/ Micropome...21
George Goldammer/ Banca amintirilor(14)...22
Magdalena Albu/ Smaranda Brăescu - Prometeu dezlănțuit...23
Al. Florin Țene/ Amagirea ochilui interior...25
Firiță Carp/ Carul cu fericire...26
Constantin Popescu/ Poezii...27
Cornelia Turlea-Chifu/ Poezia florilor imperiale...28
Elena Armenescu/ Elena Buica-Dedicatie...29
Anișoara Laura Mustețiu/ Creatori de clipe...31
Gabriela Sonnenberg/Convorbire cu Eginald Schlattner...34
Melania Rusu Caragioiu/ Epigrame în clame...35
Nicholas Dima/ Ion Iovcev-ostatic în propria țară...36
Mioara Bahna/ Gheorghe Adrian Neagu-„Explozia” ...38

INFO CLIMATE

Coperta 1
Imagine de Jim Warren

Școala de șoferi „ROȘU”,
cu sediul în Târgoviște
„Calea Domnească“ Nr.334,
(lângă Piese auto „Claunic”)
își continuă activitatea,
într-o nouă formulă de lucru,
și anul acesta.
Telefoane utile:
Conducerea: 0727370009;
0765913705
Secretariat: 0727042360

Vă așteptăm

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Gagiu, Florea Turiac, George
Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian
Drăgan, Carmen Georgeta Popescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea,
Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud,
Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George
Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela
Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatariilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

POEZII

de Ion MINULESCU

Cântecul nebunului

*Ei sunt cumiști..
Eu sunt nebun..
Dar cum Eu sunt ce-am fost mereu -
Poate că cel cuminte-s Eu -
Deși de câte ori le-o spun,
Eu pentru Ei.. sunt tot nebun..*

*Eu mă urăsc că nu-s ca Ei..
Eu îi iubesc că nu-s ca Mine..
Ei beau
Și mint fără rușine -
Și-n ochii prietenilor mei
Trec drept nebun.. că nu-s ca Ei..*

*Lor nu le place-amanta Mea..
Mie nu-mi place-amanta Lor..
Ei văd cu ochii tuturor
Femeia..
Eu n-o pot vedea
Decât cu-ai mei -
Amanata Mea..*

*Dar cum din Ei toți numai Eu
Nu sunt ca Ei,
Am să mă duc
De voia mea la balamuc -
Și fiindcă nu-mi va părea rău,
Cumintele voi fi tot Eu!..*

Cântă-mi lăutare

*- Cântă-mi lăutare doina
Celor ce pornesc departe
Și pornind se pierd în zarea
Năzuințelor deșarte!..*

*Dar bătrănu-și pleacă fruntea
Și sub braț vioara-și strânge:
- Îmi ceri doina care-n viață
Nu se cântă ci se plânge!*

*Plânge-mi dar atuncea cântul
Celor care nu mai vin,
Celor ce pornesc în lume
Și se sting sub cer strein...*

*Dar bătrănul mă privește
Cu ochi mari și plini de pace:
- Îmi ceri cântul care-n viață
Nu se plânge ci se tace.*

Cântec de drum

*Când am pornit, știam doar că-i
departe
Și-i tare greu de-ajuns unde voiam;
Dar unde-i acel unde nu știam
Căci nu-l găsisem încă-n nici o carte.*

*Pe drumuri lungi și vechi, bătătorite
De-atâția mulți porniți'naintea mea,
Am colindat călăuzit de-o stea -
Icoana unei lumi întrezărite..*

*Dar într-o zi o fată - bat-o focul -
Mi-a-ntors din cale pasul obosit..
- Unde-aș fi fost de nu m-aș fi oprit
Și nu mi-aș fi vândut ei tot norocul?..*

Cânta un matelot la prora

*Cânta un matelot la proră,
Și imnul lui solemn plutea
Pe-ntinsul Mării Marmara,
Ca-ntr-o cetate spaniolă,
Când orologiul din cupolă
Anunță fiecare oră
Printr-un preludiu de mandolă..*

*Cânta un matelot la proră
Și marea nu-l înțelegea.*

*Cânta un matelot la proră,
Un singur matelot cânta.
Și totuși, vocea lui sonoră
Părea, pe iahtul ancorat,
Un cor solemn de preoți tineri,
Ce-ngroapă-n noaptea Sfintei Vineri
Un nou profet crucificat
Pe-o nouă Golgota...*

*Cânta un matelot la proră
Și-ntregul echipaj dormea.
Cânta un matelot la proră.
Dar ce lunatic l-asculta
Și cine cântu-i repeta
Din largul Marii Marmara,
Când mateloții toți dormeau
Și marea nu-l înțelegea?...*

*Cânta un matelot la proră
Și-n larg sirenele plângeau!*

Când am iubit am fost urât

*Ce-am fost cândva azi nu mai sunt ...
Dar ce sunt azi îmi pare rău
Că n-am putut sa fiu mereu -
Același cântăreț cu chip de Sfânt...
Când am urât am fost iubit,
Când am iubit am fost urât...
Și-n viața n-am cântat decât
Romanța Celui răstignit ...
Tot ce-am sperat rămas-a vis,
Și-am dobândit ce n-am visat...
Dar ce-am fost ieri am și uitat -
Un titlu de volum nescris...
Și-azi, dacă sunt un chip de Sfânt,
Așa m-a vrut, pesemne, Dumnezeu -
Să fiu tot altul... Și să-l cânt mereu
Pe cel ce-am fost cândva, dar nu mai
sunt ...*

În căutarea adevărului (68). Umanitatea

„Fii motivul pentru care cineva zâmbeste. Fii motivul pentru care cineva se simte iubit și ajunge să creadă în bunătatea oamenilor” Roy T. Bennett

Gheorghe Valerică CIMPOCA

„Nu sunt în căutarea unor lucruri sfinte, sacre, pure. Ele pot fi descoperite după moarte, nu în această viață. Când trăiesc, voi căuta însă să fiu sută la sută om. Să simt, să ofer, să primesc, să râd, să mă pierd, să mă regăsesc, să dansez,

să iubesc. – C. JoyBell”. Așa gândesc și se comportă majoritatea oamenilor de pe această minunată planetă numită Pământ. Este o manifestare a umanității. Ce este umanitatea? Aceasta este o atitudine prietenoasă față de ceilalți semeni, față de animale, față de plante, față de natura care-i găzduiește și față de Marele Univers. Este capacitatea de a înțelege și de a simți o altă persoană. Este dorința de a ajuta pe oricine are nevoie, este iubirea și iertarea. Umanitatea este însăși calitatea care face ca o persoană să fie demnă de respect. Oamenii sunt înzestrați cu un dar rar și anume să vadă tot ce este mai strălucitor și mai frumos în această viață, în acest univers. Ei au o libertate interioară și știu să facă față emoțiilor pozitive și negative. Omenirea (totalitatea oamenilor de pe planetă) dă speranță pentru un viitor demn și ajută la găsirea păcii. A fi om nu este atât de ușor. Există profesii în care această calitate iese în prim-plan, printre aceștia sunt: medici, salvatori și profesori. Omenirea joacă un rol important în relațiile de familie și interumane. Cu cât o persoană arată mai multă umanitate, cu atât mai mulți oameni sunt atrași de el. Și ce este îngrijirea părintească, dragostea între soți, dacă nu o manifestare a umanității? Manifestarea umanității îmbogățește viața. Fie că acesta ajută o persoană, un animal să-și salveze viața, fie este atenția obișnuită la starea și nevoile prietenilor și străinilor. **Umanitatea este o trăsătură de personalitate, manifestarea ei este forța personalității, este o valoare care apare în mod conștient.** Acestea au fost unele dintre exemplele de manifestare a umanității la voința oamenilor, a fost o alegere conștientă. Fiecare poate ajunge la o astfel de alegere, realizând propria valoare și semnificație ca persoană, individ, ființă ideală care poate face mai mult decât să trăiască. Fiecare dintre noi are această calitate remarcabilă, este necesar doar să o dezvoltăm în noi. Trebuie să dai dovadă de sensibilitate, atenție și receptivitate față de ceilalți oameni. Omul nu este doar o specie biologică în evoluție, ci este o creație a unei Divinități și care este pregătită pentru

îndumnezeire. Acesta este cel mai înalt rang care trebuie câștigat (obținut). Îndumnezeirea omului este scopul și visul suprem al Creatorului și pentru acest lucru El participă activ la transformarea omului de-a lungul vieții pămâtenne. Dumnezeu în aplicarea acestui vis al său asupra umanității găsește ca antagonist și concurent chiar omul. Dumnezeu propune omului ceea ce a fost mereu aspirația maximă a umanității: să ajungă la condiția divină. Dar, dacă omul nu are o imagine exactă a acestei condiții, consecințele pot să fie devastatoare, dezastroase. **Suprema ambiție a oricărui om puternic a fost mereu de a ajunge la condiția divină prin dominarea oamenilor,** în timp ce Dumnezeu pentru a permite omului să se înalțe la nivelul său și să ajungă la condiția sa divină, se pune ca El să-l servească pe om. În Biblie, Dumnezeu biciuiește continuu dorința celor care doresc să se suie și să stea „în ceruri” pentru a domina oamenii, așa cum citim prin profetul Isaia o satiră dedicată căderii regelui Babiloniei (probabil Nabucodonosor?): **„Cum de ai căzut din cer, luceafăr strălucitor, fiu al zorilor!? cum de ai fost doborât la pământ, tu, dominator al neamurilor!? Tu ziceai în inima ta: voi urca în cer, deasupra stelelor lui Dumnezeu voi stabili tronul meu”** (Is 14,12-13; cf 24,21). De asemenea, în cartea Macabeilor este descris cu o macabro ironie sfârșitul regelui Antioco Epifane: **„El, care mai înainte credea că poruncește [până și] valorilor mării din cauza unei aroganțe omeneste și își închipuia că pune pe cântar înălțimile munților, zăcea pe pământ și a fost așezat pe o targă, arătând tuturor puterea evidentă a lui Dumnezeu. Pe cel care puțin mai înainte credea că poate să culeagă stelele cerului nu mai putea să-l ducă nimeni din cauza duhului de nesuferit. Cum nu-și mai putea suporta propria-i duhoare, a spus: „Este drept să te supui lui Dumnezeu și, muritor fiind, să nu te crezi egal cu el”.** În Tatăl Nostru, sublinierea că Tatăl este „în ceruri” este foarte clară, nu servește evanghelistului pentru a indica un loc (locuința lui Dumnezeu în ceruri). A fi „în ceruri” și „pe pământ” este ceea ce distinge condiția divină de cea umană (Que 5,1; Iov 20,6) și sunt cu toții chemați să locuiască „în ceruri” (Ef 2,6). Dar Dumnezeu vrea să ofere tuturor oamenilor condiția sa divină pentru a transmite tuturor plinătatea iubirii Sale și nu dorește să creeze alte divinități sau semidivinități care să guverneze deasupra oamenilor în numele Său (**„Nu vei avea alți dumnezei în afară de mine”** Ex 20,3; Mt 20,25; 1 Pt 5,3). Pentru a înțelege dificultatea, a visului lui Dumnezeu asupra umanității, este necesar să fie contextualizat în societatea epocii, caracterizată de o puternică structură

piramidală, unde și cine reușea să se urce în vârful piramidei, se bucura de condiția divină sau cel puțin de familiaritate cu divinitatea și cu cât se cobora spre bază se considerau departe – dacă nu chiar excluși – de la comunicarea cu Dumnezeu. Tendința omului de a proiecta în imaginea lui Dumnezeu propriile sale frustrări, fricile și ambițiile, a creat de fapt o divinitate puternică, atotputernică, la care aspira și dorea să se asemene. Dumnezeu, prin profeții de dinainte de Iisus, și cu Iisus după, încearcă să distrugă această idee de Dumnezeu, a unui conducător ceresc deasupra de toate și a tuturor. Condiția și demnitatea divină nu consistă în a se pune deasupra tuturor, ci dedesubt. În profetul Isaia, Dumnezeu nu se găsește la vârful piramidei ci la bază: **„Eu, Domnul, sunt primul și eu însumi sunt cu ultimii”** (Is 41,4). A se pune de partea celor din urmă, nu numai că nu știrbește demnitatea omului ci îi este conferită cea divină. Riscului mereu prezent, de manipulare a imaginii lui Dumnezeu, conformând-o propriilor noastre interese este necesar să contrapunem cât mai intens și mereu adevărul la Iisus, un **Domn care spală picioarele discipolilor săi**. Iisus, visul lui Dumnezeu deplin realizat, se manifestă ca un Dumnezeu în servirea oamenilor (In 13,1-20) și va anunța clar că: **„nu a venit pentru a fi servit, ci pentru a servi”** (Mt 20,28). Dificultatea acceptării acestei noutăți, a chipului lui Dumnezeu, este clar ilustrată în evanghelii unde sunt prezentați doi discipoli care împinși de ambiții îl urmează pe Iisus pentru a putea, într-o zi, să comande asupra altor discipoli (Mc 10,35-45). Iacob și Ioan, pe cât de devotați pe atât de violenți precum Dumnezeu în care cred (cf Sal 101,8), acela care în psalmi este indicat simplu ca și înfricoșător (Ps 76,12), se scandalizează de comportamentul prea puțin „divin” a lui Iisus față de un sat samaritan ostil. **„Un Dumnezeu nu se comportă așa, Dumnezeu îi pedepsește pe cei răi și se oferă ca dintre ei să fie executorii pedepsei în locul Său: „Doamne, vrei să cerem ca focul să coboare din cer și să-i nimicească? Dar Iisus, întorcându-se i-a mustrat.”** (Lc 9,54). Iacob și Ioan se comportă exact precum servitorii plini de zel din parabolă. Scandalizați că patronul distrat al câmpului, nu dă nici o importanță prezenței neghinei, se oferă să meargă să o taie și să o elimine: **„Vrei așadar să mergem să o tăiem”** (Mt 13,28). Sau precum Petru, care surprins de un Iisus care vorbește chiar cu dușmani săi, taie urechile adversarilor săi (In 18,10). Omul a creat un Dumnezeu care nu este puternic în iubire (1 In 4,8), ci un Dumnezeu atotputernic și căruia îi reproșează deschis că nu știe să-și facă meseria, un Dumnezeu neadevărat, care are nevoie de sugestiile și indicațiile omului. Iisus, cu viața sa și cu învățătura sa, a distrus definitiv orice ambiguitate a imaginii unui Dumnezeu fals, care este desigur infinit de bun, dar în același timp capabil să pedepsească **„vina părinților în fii până la a treia și a patra generație”** (Dt 5,9). Iisus elimină orice urmă rămasă din această imaginea a lui Dumnezeu, prezentând nu numai un Dumnezeu al iubirii, dar chiar un Dumnezeu în servirea omului! **Un Dumnezeu care nu cere, ci oferă, nu pretinde, ci dă**. Cu Iisus se schimbă radical fața lui

Dumnezeu, precum bine a experimentat-o Ioan Botezătorul. Fidel, a continuat o linie teologică tradițională care prezenta acțiunea trimisului lui Dumnezeu: așa : **„Secura este deja pusă la rădăcina pomilor; deci orice pom care nu face rod bun va fi tăiat și aruncat în foc. El are în mână lopata de vânturat ca să curețe aria și să adune grâul în grânarul său, iar pleava o va arde în focul care nu se va stinge”** (Lc 3,9.17). Iisus în acțiunile și cu învățătura sa va face cu totul contrar. Activitatea sa nu este distrugătoare, ci creatoare. Nu a venit pentru a tăia și a arde copacul steril, ci a-l fecunda: **«Stăpâne, mai lasă-l încă anul acesta, pentru ca să-l sap de jur împrejur și să-i pun gunoi și poate va face fructe în viitor»** (Lc 13,8-9). Surprinderea lui Ioan în fața unui trimis de Dumnezeu care nu se comportă precum ar trebui, se traduce într-un dramatic ultimatum: **„Ești tu cel care trebuie să vină sau trebuie să așteptăm un altul”** (Mt 11,3). Iisus ca de obicei nu argumentează cu doctrine teologice, ci cu fapte și enumeră discipolilor acțiunile sale: **„Orbii văd, șchiopii umblă, leproșii sunt curățați și surzii aud, morții învie, iar săracilor li se aduce Vestea cea Bună”**. Toate aceste acțiuni tind să transmită și să restituie viață oamenilor și niciuna de judecată, de acuzare sau de condamnare. Dar cu o atenționare adresată Botezătorului și a celor care se scandalizează din cauza comportamentului lor atât de puțin divin: **„Și fericit este cel care nu se scandalizează de mine”**. (Mt 11,6). Este o invitație la a schimba mentalitatea oamenilor și prin urmare imaginea lui Dumnezeu și a o armoniza cu aceea a lui Iisus fiindcă nu Iisus este precum Dumnezeu, ci Dumnezeu este precum Iisus. Numai cunoscând pe Iisus putem ajunge la condiția divină, fiindcă aceasta nu numai că n-ar fi ceva irealizabil, dar foarte fezabil și corespunde pe deplin cu voința lui Dumnezeu. **A avea condiția divină înseamnă disponibilitatea de a spăla picioarele altora ...** (In 13,1ss). Principala condiție a omului pentru a atinge treapta divină este de a fi uman, astfel încât noi toți să formăm umanitatea. Umanitatea are și o atitudine prietenoasă față de toate descoperirile făcute în beneficiul oamenilor, fie ele importante sau mici. Cel mai important **„vaccin”** împotriva oricărui rău este umanitatea, dacă vom pierde această **„pastilă”**, vom pierde întreaga lume, va începe o răsturnare globală, acesta va fi cel mai teribil lucru care i se poate întâmpla omenirii, o transformare a sufletului uman va avea loc. Pentru a construi o lume mai bună e nevoie de implicare. E nevoie de suflet și voință. Când acestea lipsesc vorbim de o formă tristă de rătăcire care denaturează ființa și sfidează tot ceea ce o înconjoară: fie că e vorba de frumuseți, fie că e vorba de suferințe. Nu absenta niciodată de pe scena vieții acolo unde frumusețile și tristețile au propriul lor spectacol. Admiră sau întinde o mână de ajutor. Implică-te cu devotament. Nu abandona voința și credința. Lubește și oferă celor care au nevoie, dar și celor care îți fac viața mai frumoasă. Numai așa vom construi o lume mai bună și mai caldă. Numai așa vom putea alunga întunericul.

Va urma

Iarăși și iarăși... DIN DOR DE EMINESCU

Anton GAGIU

Poetul nepereche mi-a marcat tinerețea poate ca multora din generația mea și sunt convins că pe a altor multe generații de după EL. Pentru că niciun poet sau scriitor născut pe aceste meleaguri nu poate să adune atâtea enigme, frumuseți, gândiri, profunzime și înălțare ca Mihail Eminescu. De curând mi-a... căzut în mână (la propriu) o carte ce m-a făcut să rămân mut de uimire, anume: „Poesii de Mihail Eminescu”

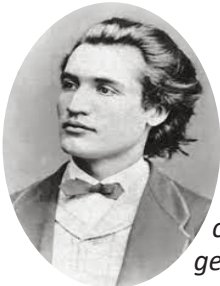
ediția a opta publicată în opt mii de exemplare la Editura Soceacă & Comp în anul 1901 cu două prefețe ale aceluiași autor, Titu Maiorescu, una din decembrie 1883 la prima ediție și alta din octombrie 1897 din care putem trage multe concluzii despre Eminescu ca om și ca poet de neegalat. Dacă la prima ediție a cărții poetul era în viață și mai mult chiar, în perioada de vârf a creației, la ediția din 1901 la care Titu Maiorescu scrisese prefața încă din 1897, adică la opt ani după moartea poetului și poate de aceea aceasta din urmă a fost mai elaborată și mai profundă, descriind amănunte din viața privată a poetului care vin să elucideze câteva din misterele existenței sale meteorice pe acest Pământ. Concret, Maiorescu ne spune în prefața din 1883: „Colecția de față cuprinde poeziile lui M. Eminescu publicate în Convorbiri literare de vreo 12 ani încoace, precum și altele aflate până acum în manuscris pe la unele persoane particulare.” Ne mai spune Maiorescu că: „El a fost întotdeauna prea impersonal și prea nepăsător cu soarta scrierilor sale.” Această din urmă remarcă a marelui critic literar al vremii scoate în evidență una din trăsăturile definitorii ale personalității poetului, aceea că acesta nu a urmărit prin scrierile sale niciodată gloria, fie ea și postumă, ci să dezvăluie lumii trăirile sale, sentimentele de care era animat, durerile interioare care-l frământau în legătură cu soarta poporului și a țării căreia i se credea dator pe vecie. Maiorescu mai spune că a publicat aceste poezii „dintr-un simțământ de datorie literară... pentru că trebuiau să devină accesibile pentru cititor întrucât poeziile acestui autor, care a fost înzestrat cu darul de a întrupa adâncă sa simțire și cele mai înalte gândiri într-o frumusețe de forme, sub al cărui farmec limba română pare a primi o nouă viață.” Aceste aprecieri critice aveau darul de a „da cezarului ce este al cezarului”, adică scoteau în evidență contribuția de netăgăduit a lui M. Eminescu la trezirea la o nouă viață a limbii române plină de farmec și de înălțătoare frumusețe interioară pe care niciun al scriitor de până la El nu reușise

să o facă. Prefața ulterioară la acest volum de poezii, adică cea din octombrie 1897 este mult mai aplicată, mai profundă și-l privește pe Eminescu cel care se stinsese cu opt ani înainte, dar lăsase în urma sa opera unui geniu nemuritor. „Ce a fost și cea devenit Eminescu este rezultatul geniului său înnăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă, încât să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc”, spune Maiorescu în preambulul acestei prefețe. O constatare de mare valoare a lui T. Maiorescu aici este aceea că: „indiferent unde ar fi trăit în lume Eminescu ar fi rămas același”, cu alte cuvinte Eminescu ar fi fost geniu oriunde în această lume și poate nu numai aici. Sentimentele poetului, în general vorbind, pentru femeia ca simbol al iubirii umane îi înflăcărează sufletul și mintea și dau la iveală versuri de inegalabilă sensibilitate, care se pliază perfect pe simțămintele multora dintre cititorii săi, de aceea Eminescu a devenit atât de îndrăgit și poate și adorat ca poet, dar și ca om. Lovit în iunie 1883 de izbucnirea nebuniei „al cărei germen era din naștere”, cum spune Titu Maiorescu, a mai avut semne de îndreptare în perioada următoare, dar se pare că această fatalitate ereditară l-a condamnat definitiv la un sfârșit tragic în anul 1889 când închide definitiv ochii la 15 iunie la Institutul de alienați din București unde se afla internat. La acel timp unele ziare considerau, și arătau acest lucru cu obstinație, că a fost ignorat de societate, că aceasta a lăsat un astfel de om într-o mizerie cruntă și că acesta ar fi fost motivul pentru care a ajuns la nebunie. Titu Maiorescu combate aceste aprecieri și spune că sunt greșite din capul locului și mai spune că sfârșitul tragic al poetului se trage din rădăcinile acestei boli care erau destul de adânci în familia sa. Că Eminescu era inteligent și că avea o memorie extraordinară o știam deja, Maiorescu accentuează din nou acest lucru, dar acesta vine în această prefață (repet, din octombrie 1897) și cu alte elemente care să coloreze mai profund portretul poetului: „nu era interesat de exterior, de averea sau neaverea sa, de convenția socială, de rang sau chiar soarta persoanei sale” și consideră că „mizeria materială a lui M. Eminescu este o expresie nepotrivită cu individualitatea lui și pe care el (Eminescu), cel dintâi ar fi respins-o. Eminescu este poetul care a disprețuit întotdeauna recunoașterile publice, așa cum grijile materiale nu l-au cuprins niciodată în vremea puterii sale intelectuale, și nici atunci când era și simțea că este în dificultate, iar starea materială era mai degrabă ceva care venea de la sine sau... nu venea, rolul, misiunea lui era aceea de a crea, de a da versului noi valențe nemaîntâlnite până la EL. I s-a propus un premiu academic pentru opera lui. Și cum credeți că a întâmpinat Eminescu o astfel de propunere? Ne spune tot Titu Maiorescu: „cu un răs homeric”. De ce ar fi făcut aceasta? Pentru că marele poet nu era interesat de titluri

academice, de premii, de recunoașteri naționale și internaționale, ci numai de CREAȚIE. Mă întreb acum: ce ar fi dat la iveală acest geniu dacă ar fi trăit nu șaptezeci sau optzeci de ani, ci doar cincizeci de ani nu treizeci și nouă cât l-a lăsat Dumnezeu pe acest Pământ? Carmen Silva (regina Elisabeta a României și soția lui Carol I) admiratoare a poeziilor lui și ea la rândul ei creatoare de poezie, l-a invitat la Curte, aceasta a avut mai multe întâlniri cu poetul. Eminescu s-a împotrivit „cu frenezie”, spune T. Maiorescu când a venit vorba de acordarea /conferirea unei distincții onorifice. De ce făcea acest lucru Eminescu? Nu era interesat de glorie, de nemurire ca alți creatori? Nu. Făcea acest lucru din naivitatea unui geniu care trăia într-o lume ideală, iar coborârea sa într-o lume normală, convențională l-ar fi putut stânjeni, supăra și i s-ar fi părut nefirească pentru statutul său de creator. Prin urmare putem spune că: mizeria materială în care s-a zbatut Eminescu în ultimii ani ai vieții l-ar fi dus la nebunie este doar o legendă, care este combătută de realitate. Cauza acestei boli nemiloase „este exclusiv internă, spune Maiorescu, înăscută, ereditară” și exemplifică cu cei doi frați ai poetului care și-au pus capăt zilelor, unde nebunia a izbucnit înainte de cea a poetului. Marele critic literar se întreabă dacă: „a fost fericit Eminescu?” Tot el răspunde însă: „cine e fericit? Dar a

fost nefericit? am răspunde cu toată convingerea: NU!” Poetul a trăit toată viața lui sub imperiul ideilor lui A. Schopenhauer, de unde tragem concluzia că era un pesimist iremediabil. Eminescu trăia într-o seninătate abstractă, un fel de lume a lui, intangibilă și necunoscută de alții, aceasta era dată de nota lui caracteristică în melancolie ca și în veselie și lucrul interesant de observat, spune Maiorescu: „chiar forma nebuniei lui era o veselie exultantă”. Chiar dacă Eminescu a fost prin excelență un poet al iubirii, al dragostei platonice „nici o individualitate femeiască nu-l putea captiva și ține cu desăvârșire în mărginirea ei”, spune Maiorescu și-l compară cu Leopardi în Aspasia, El nu vedea în femeia iubită decât copia imperfectă a unui prototip irealizabil. Chiar dacă îl iubea sau îl părăsea, ea, femeia, tot copie rămânea, așa că EL avea doar un singur drum: refugiul în lumea cugetării și a poeziei și ne ilustrează acest lucru cu versurile de la sfârșit din poezia Luceafărul: „Ce-ți pasă ție chip de lut, / Dacă-i fi eu sau altul ?/ Trăind în cercul vostru strâmt, Norocul vă petrece: / Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece.”

Am ales din volumul menționat apărut în 1901 trei poezii pentru ca dumneavoastră cititorii să re trăiți pe viu reîntâlnirea cu MARELE POET.

Noaptea

*Noaptea potolit și vânărd arde
focul în cămin./ Dintr-un colț pe o
sofă roșă eu în fața lui privesc,/ Pân'
ce mintea îmi adoarme, pân' ce
genele-mi clipesc,/ Lumânarea-i stinsă-
n casă, somnu-i cald, molatic, lin.*

*Atunci tu prin întuneric te apropii surâzândă/ Albă ca
zăpada iernii, dulce ca o zi de vară,/ Pe genunchi îmi șezi
iubită, brațele-mi înconjoară/ Gâtul...iar tu cu iubire
privești fața mea palidă.*

*Cu ale tale brațe albe, moi, rotunde, parfumate, Tu
grumazul mi-l înlănțuie pe-al meu piept capul ți-l culci,/ Și apoi ca din vis trezită, cu mânuțe albe, /De pe fruntea
mea cea tristă tu dai vițele-ntr-o parte.*

*Netezești încet și leneș fruntea mea cea
liniștită,/ Și, gândind că dorm, șireato, apoi gura ta
de foc/ Pe ai mei ochi închiși ca somnul și pe fruntea-
mi în mijloc/ Și surâzi, cum râde visul într-o inimă-
ndrăgită./ O! dezmiardă, pân' ce fruntea-mi este
netedă și lină,/ O! dezmiardă, pân' ești jună ca
lumina cea din soare,/ Pân' ești clară ca o roză, pân'
ești dulce ca o floare,/ Pân' nu-i fața mea zbârcită,
pân' nu-i inima bătrână.*

Diana

*Ce cauți pe unde bate luna/ Pe un alb izvor
tremurător/ Și unde păsările într-una/ Se-ntrec cu glas*

*ciripitor?/ N-azi cum frunzele-n poiană/ Șoptesc cu
zgomotul de guri/ Ce se sărută, se hârjoană/ În umbra
adâncă de păduri?*

*În cea oglindă mișcătoare/ Vrei să privești un straniu
joc,/ O apă veșnic călătoare*

*Sub ochiul tău rămas pe loc?/ S-a desprimăvărat
pădurea,/ E o nouă viață-n orice zvon,/ Și numai tu
gândești aiurea/ Ca tânărul Eudymion?*

*De ce dorești singurătatea / Și glasul tainic de izvor?/
S-azi cum codrul frunza-și bate,/ S-adormi pe verdele
covor?/ Iar prin lumina cea rărită,/ Din valuri reci, din
umbre moi/ S-apar- o zână liniștită/ Cu ochi mari, cu
umeri goi?*

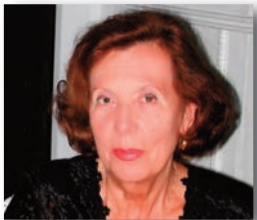
*Ah! acum crengile le-ndoaie/ Mânuțe albe de omăt,
/ O fată dulce și bălae, Un trup înalt și mlădier. / Un arc
de aur pe-al ei umăr/ Ea trece mândră la vânat, /Și peste
frunze fără număr/ Abia o urmă a lăsat.*

Se bate miezul nopții

*Se bate miezul nopții în clopotul de-aramă/ Și
somnul, vameșul vieții, nu vrea să-mi iee vamă./ Pe căi
bătute adesea vrea moartea să mă poarte;/ Și asemeni
între o altă viață și cu moarte;/ Ci cumpăna gândirii-mi
și azi nu se mai schimbă,/ Căci între amândouă stă
neclintita limbă.*

ESEU PENTRU ESEU (fragment din noua carte „Jurnal american 5”)

Vavila POPOVICI

Nu ne mai interesează valorile spirituale, ci numai cele materiale, cele de la care putem să ne alegem cu ceva pentru un trai mai îndestulat. Adică, valorile care ne pot aduce profit. Ce profit poate aduce o statuie, o operă de sculptură care să ne amintească o personalitate, un eveniment, la ce? Mai bine să nu ne amintim, ci clipele prezente ale vieții să le trăim. Mai interesează pe cineva simbolurile? Auzi: simboluri! De ce să ne îngreuneze conștiința cu conținuturile ei inconștiente? Cât a trăit, unde a trăit, ce a făcut? Doar el e mort! De ce să trecem pe lângă statuie, să ne oprim, s-o privim sau s-o ignorăm, când este mai bine, mai ușor s-o demolăm? „Jos cu ea!” Ce caută această carte în bibliotecă, nu mă interesează cine și ce a scris în ea! „S-o arză focul!”

- Și regimul comunist din România așa a făcut, imediat după instaurare. Martoră am fost de copil, când la stingerea focului m-am dus să mai caut printre cenușă, o carte scăpată din focul „iadului”. Mă întreb: Se va instaura și aici comunismul? Uneori mă întreb și eu pe mine însămi: de ce scriu toate acestea? De fapt am și fost întrebată de ce scriu, ca și cum ar trebui să-mi justific „păcatul” de a scrie. Și uite așa, cu astfel de oameni – primitivi, alții puternic îndoctrinați, fiindcă ei mai există printre noi infiltrați – puterea de creație va scădea.

Ce ne trebuie atâți artiști, atâți scriitori? Mai bine – la muncă fizică cu ei!

-Nu așa făcea comunismul nostru din România? Îți trimitea în minele de cărbuni... „La munca de jos, tovarășe!” La intrarea în facultățile de artă se ajunsese a se planifica anual un umăr din ce în ce mai mic de locuri. I aceia nu intrau decât dacă „pile” aveau sau, erau recomandați de organele superioare de Partid.

Ce nevoie are țara de cântăreți, instrumentiști, pictori? Să intre direct în producție, să lase visele de o parte, să muncească! Să le iasă din cap veleitățile spirituale! Auzi, matale: veleități spirituale! La ce ne trebuie biserica? Să se

roage lumea în ea? Auzi, mata! Mai bine punem o bombă în ea! Frumosul e o obsesie perimată în ochii comunistului, pragmatismul e cel care va aduce valoare societății.

- Nu așa făceau comuniștii români? Schimbau destinele tinerilor înzestrați cu Har Dumnezeiesc. Totul trebuia tăiat de la rădăcină, pentru ca să nu mai existe speranța în revenirea la „vremurile bune.” „Omul nou” era scopul lor! Omul fără Dumnezeu!

- Când ne construim casa, au venit trei indivizi direct din capitală, unul de la Comitetul Central, un arhitect și unul „cu ochi albaștri” (așa-i numeau românii pe cei din securitate). În urma lor ne-a venit înștiințarea scrisă de a sista orice lucrare până la noi dispoziții. Și am rămas cu zidurile casei ridicare, fără a fi protejate de intemperiiile vremii. Am avut noroc de oamenii din sat care s-au îndurat și pe propria lor răspundere în fața legii (fiindcă puteau fi pedepsiți), ne-au pus cartoane asfaltate peste ziduri, au confecționat uși și clădirea a fost astfel protejată câțiva ani de zile. Totul a fost făcut cu înștiințarea și aprobarea primarului care, om cu judecată, le-a permis intervențiile.

Ce importanță are truda pentru înfrumusețarea locului în care trăim? Ce i-o fi venit unuia care se numea Dostoievski, să scrie că frumusețea va salva lumea? Dar, și scrierile lui ce mai caută în bibliotecă? Și altul pe nume Tolstoi cu romanul său Ana Karenina, de ce a trebuit să-i dea femeii rolul de amantă respinsă de un nobil și care s-a mai și sinucis din cauza lui, aruncându-se în fața unui tren? La ce ne ajută analiza sufletească a omului? Să nu lăsăm timp oamenilor să gândească prea mult, să le dăm noi treabă de făcut!

- Așa hotărâseră comuniștii noștri, să elimine gândirea individuală, și ne cereau să efectuăm ore de muncă suplimentare – neplătite, care ne zdruncinau sistemul nervos, fiind o altă formă de sclavie, în fața căreia nu aveai dreptul să crâcnești. Organizau cenecluri în orașe, șezători în sate nu pentru relaxare ca pe vremuri, ci pentru supraveghere și dirijare spre o gândire colectivă.

La ce ne trebuie povești și basme când acum se pleacă în cosmos? Poveștile Fraților Grimm, poveștile românești ale unuia care umbla Creanga și altul care se Inspira, Petre parcă-i spunea; arii de opere cum este Carmen de Bizet, în care frumoasa țigancă e vrăjitoare... De ce să fie vrăjitoare? Și ucisă tocmai de unul ca Don Jose... Interzise să fie, domnule! Uitasem! Ce i-a venit lui Shakespeare să scrie despre Richard al III-lea, un rege rău care a distrus pe toți care urmau la tron, ca să-și asigure domnia? De ce să se scrie despre regi? Nu pot fi scoși din istorie? Afară de pe scenă cu astfel de arii și piese de teatru! Bibliotecile trebuie cernute de cărți a căror soartă va trebui să fie transformarea în cenușă: Diabolic sistem!

Și am scris eseu „În ce lume trăim”, și am pus motoul o poezie din volumul de versuri „Noapți albe”: „Ceva în lume s-a schimbat. / Cineva a trădat. / Privighetorile tac, / primăverile întârzie, / trupurile-și pierd frăgezimea, / ploile-s meschine, / verile-s prea calde, / florile se ofilesc / prea repede, / gândurile-și pierd trăinicia. / Cineva a trădat, / Ceva în lume s-a schimbat.”

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ LA A 33-A ANIVERSARE

Valeriu DULGHERU

Se spune pe bună dreptate că un popor există atâta timp cât își vorbește limba. Drept argument aduc cazul Rusiei. În procesul lățirii sale peste vecini imperiul țarist a colonizat peste 200 de popoare. După o guvernare dictatorială a „velicorușilor” dar, în special, după cei peste 70 de ani de rusificare diabolică sovietică sub masca

internaționalismului proletar circa 100 de popoare mici au dispărut. Ce molimă a dat peste aceste popoare? Nu a avut loc nici un cataclism natural. Au dispărut, fiind complet asimilate. În momentul când aceste popoare nu și-au mai vorbit limba, nu și-au mai educat copiii în limba maternă, ele au dispărut. Acest lucru s-a întâmplat într-o formă mai ușoară și cu această frântură de popor din Basarabia. A se observa că conaționalii noștri din Transnistria, aflați în „raiul ruso-sovietic” doar cu 20 de ani mai mult decât noi, sunt alții, gândesc altfel, vorbesc altfel. Dacă imperiul ruso-sovietic ar mai fi existat vreo 50 de ani probabil că basarabenii, ca exponenți ai națiunii române, ar fi dispărut, iar limba vorbită (și la bucătărie) ar fi fost limba rusă. Ceea ce i-a salvat întrucâtva de la asimilare completă a fost acea vecinătate permanentă favorabilă pentru menținerea flăcării aprinse (a se vedea România de peste Prut). În perioada țaristă intelectualitatea basarabeană se refugia peste Prut pentru a-și păstra limba și istoria. În perioada sovietică, pentru cei rămași în Basarabia, grație progresului tehnic limba română trecea Prutul chiar dacă acesta avea șapte rânduri de sârmă ghimpată și era păzit vigilant.

Fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească a fost practic unica din spațiul sovietic, care a formulat scopul de bază al redeșteptării naționale revenirea la limba maternă în straiul ei natural – alfabetul latin, surghiunit îndată după ocuparea Basarabiei de regimul sovietic la 1940. De ce problemele limbii au fost o prioritară, prevalându-le chiar și pe cele economice? Întotdeauna harnicul nostru țăran își câștiga (drept, pe înaltă sudoare) hrana materială. Ceea ce i-a lipsit mai mult, în special, în perioada țaristă – hrana spirituală. Instruirea în școală, slujbele în biserici, toată administrarea – de la cel mai înalt funcționar până la cel mai de jos funcționaraș se făceau exclusiv într-o limbă neînțeleasă lui – limba rusă. Și în perioada de ocupație sovietică (după 1940) instruirea s-a făcut mult timp în limba rusă, iar Dumnezeu în genere a fost izgonit din

Basarabia de sataniștii comuniști, care acum se dau drept mari credincioși.

Îndată după cotropirea Basarabiei în 1940 regimul de ocupație sovietic făcea tot posibilul, inclusiv prin grafie, pentru a crea o nouă limbă – limba „moldovenească”, diferită de cea română. În acest domeniu regimul sovietic avea experiență bogată după arestarea alfabetului latin la Tiraspol în 1938 prin „Hotărârea Komitetului Împlinitor Țentral a RASS Moldovenești „Despre treșerea scrisului moldovenesc dela alfavitu latin la alfavitu rus” cu „argumentările” respective „...Pe sub șriftu latin ei au întrodus limba romînă, salonă, franțuzită, cu care nu grăiește niși norodu român... Dar norodu nișiodată nu-i trădător, și, înțelegând inima dușmanului repede ia nimieșit. Rugămintea norodului a fost – ca de trecut înapoi la șriftu rus, aprotiet lui și înțales, și la limba adevărată moldovenească, cu care grăesc truditarii din Moldova Sovietică. Și aiasta-i drept”.

Așa zisa „Limbă moldovenească” inventată de Stalin și „argumentată științific” de „marii lindiști I.D.Cioban, P.Chior, Ia. Cușmaunsa și L.A.Madan” în „cunoscutele” lor lucrări „Gramatica lindii moldovenești”, „Sintacsisu” ș.a.” (unde prin cătunele din stânga Nistrului, pe unde a umblat tov. Stati când s-a trudit asupra alcătuirii scandalosului său dicționar „românesc-moldovenesc”). Acești „mari specialiști” în domeniul limbii au folosit câteva elemente: graiul moldovenesc, puternic presurat cu rusisme, și „teoria” academicianului N.Ia. Marr, privitoare la înlocuirea formațiunilor social-politice și a limbii vorbite de ele. Iată unele argumente ale acestor „mari savanți” în ale limbii moldovenești, deosebite de cea română. „Limba moldovnească, trăgându-și în trecutu dipărtat din mesticătura linghii Dacilor (Gheților) cu limba norodnică latinească, în curgirea multor viacuri s’o schimbat sub înrîurirea linghilor a multor noroadi, cu cari a avut atingiri norodu moldovnesc, și s’o prifăcut într-o limvî, diosăghitî di celilanti linghi romani și de alte linghi ale noroadelor mejeșî...Limba moldovnească, în cari grăești norodu moldovnesc, esti limbî sînistătătoari, diosăghitî di limba romînească. Și sî diosăghești și di limba tuturor cărților moldovnești...La baza gramaticii linghii moldovnești trebuie sî sî afli prințipu fonetic (rostirea), dar cu corectivuri trebuincioasî...” (Donos A. Un dicționar, care spulberă posibilitatea existenței a două limbi paralele. LA, 2003). Acest pretins lingvist L. Madan încerca să traducă unele cuvinte care i se păreau prea „românești” în „moldovnește”. Astfel în loc de cuvântul „oxigen” L. Madan propune cuvântul aeronăscător (de la rusescul kislorod), cuvântul nazal – cu cuvântul nasnic (de la rusescul nosovoi), virgulă – vîrguliță; accent – loghitură (de la rusescul udarenie); ghilimele-labiuț etc.

→ Continuare în pag. 13

Florea Turiac

SONETE

Florea TURIAC

Ne-ntârziată zi, de unde vii?

Ne-ntârziată zi, de unde vii?
Ce freamăt lin ți-mbălsămează pașii
Când sulițe pe cer înfig arcașii,
Culorilor dând alte simetrii?

Își potrivește vântul iarăși bașii
Ca-n jocul de-mplinire să ne ții.
Ce dar ai pentru noi, ai tăi copii
Viteji și îndrăzneți precum ostașii?

Ne-ntârziată zi! Cânt-nălțător!
Suntem supușii sclavi Măriei Tale,
Cu amintiri, cu patimi și cu dor.

Ne-ntinerești cu-a florilor petale
Și porți cu tine un frumos decor
Căci dărui fiecărui câte-o cale!

Cântec de zodie cu nenoroc

Pitit în lume,-nlăturat de aștri,
Mi-e zodia un fel de nenoroc,
Deși târziu, pe Domnul îl invoc
Să mă închidă-n grotă cu sihaștri.

Purtării mele- ca la un soroc-
Să-i scoată ochii verzi, să-i pună-
albaștri,
Căci înflorind uimiri, cu criticaștri
Să mă topesc ca-ntr-un potop de foc.

Uitând de mine – fericind pe alții
Ce mi-au turnat doar smoală pe
rărunchi

Și-n coaste mi-au plantat un dulce
junghi,

Îi simt cum mă doboară de pe-nălții
Și rubinii munți, ca pe-un martir-
Dar mai sus zbor din arma lor de tir!

Venirea mea ce rece fu primită

Venirea mea ce rece fu primită
Nu-ți străluci în ochii c-altădată!
Sărutul dat de mâna-ți tremurată
Nu mai păru că iarăși mă invită...

Jertfirii mele, dulcele-l imită
Doar până plec; și fă și de-astă dată
Din inimă de-ți șterge neagra pată,
Tristețea mea, iubirea ta măhnită!

Ce greu va fi să uit de toate-aceste
Trăiri, ce îmi cutremură destinul
Ce stă să cadă de pe-nalte creste.

Las sufletul să soarbă lacom vinul
Din mirul lui Hristos - și bine este,
Așa îmi țin tot mai departe chinul!

De-acum s-au terminat a noastre roluri

De-acum s-au terminat a noastre
roluri
Și tu pleca-vei, și eu merg departe;
Va mai rămâne un sărut pe-o carte
Și-un gol lăsat în urma unor stoluri...

Iubirea mea-i ca ciuturile sparte:
Zadarnic umplu viața cu-alte doruri!

Trecuții ani, azi, reprezintă foruri
Sau doar tristeți ce mă apasă foarte.

Alunec blând cu chipu-n năruire
Oftând la semmul firelor cărunte-
În suflet plâns, în vin mărturisire.

Se ofilesc și laurii pe frunte
Și uit să mai privesc spre împlinire-
Se macină un deal, se crapă munte!

Cine te-a zămislit așa cum ești?

Cine te-a zămislit așa cum ești
De nu m-alegi acum, când numai
bine-i
Să-ți fu dar fericirii, când în mine-i
Un câmp de poște ce îl înflorești?!

Te simt un foc cum curgi pe-altarul
vinei
Ca pulberea-n cometele cerești-
De-aceea, Doamne, pentru aceste
vești
A mă ierta, mai în măsură, cine-i?

Nu mă lăsa cum mi-este-acum voința
Căci sunt confuz de-abdic la raiul
Tău-
Dar numai ea îmi năruie credința

De-mi curge-n vine sângele cel rău.
Îngăduie-mi prin lacrimi pocăința
Căci, pătimind, n-o să mai cad în
hău!...

Din vol. „Înger zburând pe maci”-2007

CITITORUL, CHEIA DE BOLTĂ A PROGRESULUI SOCIAL

Mihai BATOG BUJENIȚĂ

Continuare din numărul trecut

Iar dacă stăm să socotim cu dreaptă măsură, Ion Creangă, în aceste puține cuvinte, redă chintesenta unor milenii de ignoranță.

Voi mai aduce un argument pentru a întări ideea că actul de cultură prin scris și citit este temelia dezvoltării societății, sursa bunăstării și a progresului. Despre evrei se spune de ceva vreme că sunt stăpânii lumii. Nu am nici o părere în domeniu fiind acesta mult peste puterile mele intelectuale și peste capacitățile de cunoaștere intrinsecă. Cu toate acestea faptul că poporul evreu, de peste trei mii de ani, a eradicat analfabetismul, că are cea mai mare densitate de laureați ai premiului Nobel, că și-a atins, cu sacrificii, dar și-a atins scopurile strategice sau chiar faptul că a reușit să fie catalogat drept conducător al lumii nu poate fi doar o înlănțuire aleatorie de date. Secretul este doar înțelegerea adâncă a conceptului de cultură!

Nici nu putem să nu luăm în seamă un uriaș experiment referitor la rolul alfabetizării în viața unei societăți. Vorbim despre grandiosul program de alfabetizare implementat în China în anul 1954, cel care a implicat nu numai măsuri administrative ci și unele revoluționare în privința adaptării alfabetului la noua strategie culturală. Rezultatele se vor vedea peste doar câteva decenii, miraculos totuși, fiindcă ne referim la o populație de peste un miliard de oameni, când țara, considerată una din cele mai înapoiate din punct de vedere tehnologic, va cunoaște o dezvoltare uimitoare ajungând pe locul al doilea în lume din acest punct de vedere. Poate că o asemenea prezentare nu suscită prea mult interesul, dar dacă avem curiozitatea de a vedea realizările societății chineze din ultimele decenii ne vom putea da seama ce înseamnă culturalizarea maselor largi.

Interesant pare și faptul, destul de ușor de constatat, că după marile transformări pe- trecute în estul Europei în pragul noului mileniu, acestea nu au schimbat radical comportamentul maselor referitor la instruire (școlarizare). Deși acum modelele cu care estul se putea compara erau mult mai multe și se aflau deschise pentru cercetare, procesul de instruire prin școlarizare a intrat în degradingoladă, de cele mai multe ori justificat doar prin adoptarea neinspirată a unor modele considerate de succes. Nu se pot trece cu vederea eforturile făcute de

state și instituții pentru a stimula participarea la procesul formativ al elevilor. Acordarea de fonduri pentru hrănirea elevilor, eforturi pentru asigurarea transportului, ba chiar și unele investiții pentru modernizarea școlilor sunt tot atâtea motive de laudă, însă ele nu au stăvilit deloc abandonul școlar acesta înregistrând cifre din ce în ce mai alarmante. Și orice reproșuri am avea pentru nivelul organizatoric nu trebuie să trecem cu vederea slaba pregătire profesională a corpului didactic (cele mai elocvente exemple sunt examenele de titularizare pe post!), dar nici oferirea de către societate a unor „modele de succes” nu doar agramate, ci și sfidătoare față de elementul cultură. Ori, se știe foarte bine că un asemenea exemplu (mitocanul cu bani!) poate zdruncina din temelii munca de educație a unei generații întregi. Din păcate, nici mass-media nu excelează! Tot felul de emisiuni „distractive” aduc în fața tinerilor subprodusele unei culturi de gang, iar acestea sunt, așa cum istoria ne demonstrează mult mai atractive decât disertația (și aici încap unele nuanțe!) unui om de cultură, a unui erudit.

Cert este că pe fondul unor asemenea probleme peisajul analfabetismului și-a lărgit mult aria nu numai în domeniul definit ca atare în mod tradițional (**Necunoașterea a scrisului și a cititului**) ci și prin apariția unei noi formule, cea a analfabetului funcțional. Noțiunea, destul de recent intrată în limbaj, dar și în preocupările sociologilor se referă la persoanele care au trecut prin sistemele de învățământ gimnazial, liceal (colegii), uneori și prin instituții de învățământ superior (facultăți, academii sau chiar masterate!), care știu să citească, dar nu înțeleg ceea ce au citit. Aceștia, deși pot să reproducă verbal sau în scris textul ori o parte din el, nu îl înțeleg în suficientă măsură pentru a-l putea folosi ca resursă disponibilă pentru reușita unei acțiuni cu o oarecare performanță. Respectivii deși recunosc semnele grafice nu înțeleg conținutul ideatic deloc ori, în cel mai bun caz, parțial. Este ca și cum un om citește într-o limbă pe care nu o cunoaște suficient de bine, iar problemele de sintaxă și morfologia frazei îi sunt total necunoscute.

Fenomenul în sine exista, fără îndoială, cu mult înainte de punerea lui în discuție, nu- mai că, în prezent, el este o adevărată tragedie. Important este că acești oameni au trecut totuși prin institute de învățământ, iar mai apoi, pe baza diplomelor obținute pot ocupa funcții de răspundere posibile a fi implicate nu numai în domeniul construcțiilor sau al serviciilor, ci mai ales în cel al activităților importante pentru societate: medici, juriști, profesori, politicieni care pot lua hotărâri, diplomați, etc... Și, din păcate, nu există posibilitatea ca pe timpul vieții lor acești oameni să devină cititori, singura modalitate de a-și lărgi perspectiva asupra lumii, să aibă un sprijin pentru dezvoltarea personală, să-și hrănească spiritul și imaginația, reușind astfel să-și redefiniească personalitatea prin îmbunătățirea cunoștințelor și a aptitudinilor. Dimpotrivă, se vor scufunda din ce în ce mai mult în tenebrele submediocrității târând după ei alte existențe, poate chiar generații.

Cum de veacuri există o luptă acerbă între dictatura

Întunecată a ignoranței și lumina izbăvitoare, eliberatoare, a cunoașterii putem spune că, iată, analfabetismul funcțional este vectorul perfect pentru ca ființa noastră să se întoarcă la nevoile ei primare, din păcate cu tot cortegiul de consecințe nefaste induse de incultură. Și toate acestea, culmea, pentru că o activitate atât de plăcută cum este cititul poate fi scoasă din preocupările cotidiene, prin propria noastră voință. Ciudat, dat să nu uităm că acest gen de comportament suicidal are rădăcini care, așa cum am arătat, pot fi numite tradiționale...

Și nu ar trebui să uităm ceea ce a rostit un contemporan al nostru, Iosif Aleksandrovici Brodski poet, eseist și dramaturg rus, laureat al premiului Nobel pentru Literatură: „Există crime mai mari decât aceea de a arde cărțile. Una dintre ele este să nu le citești.”

Fiindcă trebuie să ne amintim că dictaturile, tiraniile, chiar și cele înveșmântate în haine colorate democratice, conștiente fiind de puterea cărților atunci când înțelepciunea lor ajunge cunoscută maselor, au dat focului marile biblioteci ale lumii, au împânzit piețele istoriei cu ruguri în care cărțile se prefăceau în fum și cenușă, omorând și înțelepții care citiseră. De la romani la împărații chinezi, de la fanaticii religioși la agenții orbi ai puterilor trecătoare toți și-au unit eforturile pentru a face să dispară cărțile odată cu tot ce conțin acestea. Oare de ce se tem totuși aceștia? Știu ei oare ceva mai mult despre tainica putere a cărților? Un răspuns pentru care chiar ar merita să cercetăm lumea cărților mai în profunzime. Mai ales că multe dintre ele s-au salvat, ascunse fiind în biblioteci secrete, în mânăstiri ale tuturor credințelor lumii, prin colecții private aflate în camerele unor castele sau prin cine mai știe ce locuri. Nu ar trebui să uităm nici de acele cărți aflate la vedere, dar pe care nu reușim să le descifrăm, scrierile uitate sau ignorate de cultura obtuză a unui occident trufaș, dar nici de tradițiile orale care de multe ori reușesc să transmită învățăturile cărților pierdute.

„Un cititor trăiește o mie de vieți înainte de a muri. Cel care nu citește trăiește o singură viață.” – George R. R. (Martin George Raymond Richard Martin, cunoscut și sub acronimul GRRM, este un autor american de fantasy, horror și science fiction, precum și scenarist și producător. Este faimos pentru Cântec de gheață și foc, seria sa fantasy cu succes internațional pe care HBO a ecranizat-o în serialul Urzeala tronurilor).

Trecând la evoluția cititului în viața unui om trebuie să remarcăm acele perioade din viață când lecturile specifice vârstei își pun amprenta asupra dezvoltării intelectuale și emoționale ale ființei. Desigur putem vorbi și despre dezvoltarea fizică în măsura în care lecturile aduc în fața cititorului eroi care datorită capacităților fizice de excepție reușesc să depășească încercările vieții.

Prima vârstă la care cititul (povestitul unor lecturi) amprentează personalitatea viitorului individ social este cea copilărie pe care o numim fragedă în care glasul blând al mamei derulează narațiuni de tip tradițional, numite de regulă, basme. Este desigur o imagine idilică deoarece de

vreo trei generații familia aparținând civilizației occidentale nu mai este capabilă de un asemenea act educațional. Nici nu mai vorbim de faptul că în ultimele decenii basmele au fost catalogate ca fiind total incorecte politic, niște monstruoziități pline de crime oribile care pot altera definitiv psihicul copilului. În consecință, încredințăm acest prim act educațional televizorului pe care îl ținem în funcțiune non-stop pentru că pare a avea un efect aproape hipnotic asupra copilului. Ecranul derulează culorile stridente specifice desenelor animate (de regulă japoneze), personaje stranii pe care este greu să le definești însoțite de țipete și zgomote psihedelice. Mult mai târziu, când actualul copil va fi adult și va merge săptămânal la psiholog acesta nu va explica în nici un caz fragilitatea psihică a pacientului prin lipsa în perioada prunciei a vocii catifelate a mamei sau a căldurii ei protectoare, înlocuită de sunete pe care nici adulții nu le prea pot suporta, ci va încerca să-l convingă că totul se datorează unei frustrări de natură sexuală, eventual trans... Mde, știința face și ea ce poate...

Însă cu adevărat cititul va începe să influențeze și să formeze personalitatea copilului la școală, în primele clase atunci când efortul educativ are mai mult un rol formativ decât informativ. Copilul învață acum să devină membru al societății, norme de comportament și de viață însă planul educațional este completat cu acele cunoștințe necesare vârstei: scris, citit, noțiuni de matematică, științe ale naturii, educație muzicală și altele. Astfel, pe zi ce trece personalitatea copilului, sub influența noilor cunoștințe, se dezvoltă, devine din ce în ce mai complexă, iar copilul, uneori, poate simți o atracție către una din aceste discipline.

Aceasta este și perioada în care se poate descoperi farmecul lecturilor specifice vârstei: nemuritoarele aventuri ale personajelor din reviste colorate în care textele simple oferă explicațiile necesare, ceva mai târziu și acele povești care au încântat generațiile precum cele ale muschetarilor, ale aventurierilor lui Jules Verne, ale unor pirați celebri sau straniile întâmplări prin care trec personajele din Legendele Olimpului. Putem fi siguri că lectura este rareori o pornire sinceră și voluntară din partea unui copil. Este și firesc deoarece el nu are de unde să știe ce conține o carte între coperte și nici cum va trăi (simți) el cele citite. A îndemna copilul pe calea lecturilor este, cred cu convingere, principalul obiectiv al educației atât din partea familiei cât și din partea învățătorului cei care ar trebui să știe cum îl pot motiva pentru lectură. Ar trebui... Cum însă cititori aflați la nivel de pasiune cu această activitate nu sunt deloc pe toate drumurile, de regulă acest moment se ratează, iar copilul va rămâne cu convingerea că lectura este doar un efort motivat de obținerea unor rezultate școlare care să-l pună la adăpost de unele consecințe coercitive.

Următoarea etapă, liceul sau colegiul, își propune ca obiectiv central o cât mai bună cultură generală, una care în timp să confere absolventului un statut social coroborat cu statura sa culturală. Desigur este și momentul când, subtil, se produce și orientarea profesională.

Acum este timpul în care lecturile, pentru cei obișnuiți cu acest exercițiu, devin foarte diversificate, inclusiv acelea aflate în programa școlară, unele, de regulă, atât de stupide încât chiar și cei mai pasionați cititori preferă să le citească rezumatele pe diferite surse (în prezent mama Wikipedia rezolvă totul cu mare ușurință încurajând astfel banditismul cultural!).

Totuși, cum la acest nivel relațiile interpersonale sunt foarte dezvoltate de foarte multe ori se produce o „infectare” pozitivă cu microbul lecturii mai ales că și relațiile de iubire, în unele cazuri, pot fi stimulate de nivelul cultural al celor implicați. De altfel este și timpul la care lectura unei cărți devine un exercițiu lejer putându-se spune că acest fapt se regăsește pe lista activităților plăcute, recreative.

Oricum, după acest episod, acei dintre tineri care optează pentru învățământul superi- or genul de lectură devine din ce în ce mai mult de tip profesional, iar mai apoi, pe timpul activităților profesionale el devine strict relaționat cu obligațiile de acest tip. Sigur, un om, indiferent de profesie, dacă a cunoscut savoarea lecturilor nu va renunța la momentele de destindere oferite de o carte bună.

Sunt și acei care au ca preocupare de tip profesional exact lectura: lucrătorii din edituri, recenzorii de carte, profesori de limbă și literatură, corectorii din redacții, etc...

Constatăm deci că la nivelul celor cu studii superioare este evidentă legătura cu o activitate intensă de lectură chiar dacă este de tip profesional, însă în acest segment social, extrem de subțire totuși, vom găsi și cititorii pasionați, aceia care-și fac din lectură nu numai un hobby ci și un stil de viață. Iar dacă îi considerăm de admirat pe

profioniștii legați de carte în vederea dezvoltării aptitudinilor profesionale, doar cititorii pasionați sunt oamenii care vor face ca societatea să progreseze deoarece ei vor avea tot timpul idei noi, proiecte revoluționare sau abordări novatoare în diferite domenii. Și cred că aici avem descifrarea unei fraze scrisă cu secole în urmă de Miron Costin și el o victimă a ignoranței: **Nu e alta mai frumoasă și de folos în toată viața omului zăbavă decât cititul cărților!**

CONCLUZII

1. Culturile tradiționale sunt definitorii pentru societățile umane de tip popor, neam sau trib și ele nu sunt legate obligatoriu de activitățile scrise sau citite.

2. Nivelul de civilizație unei națiuni este definitorie pentru aceasta și este indispensabil legată de scriere și lectură.

3. Elitele unei societăți se formează numai prin abordarea scrisului și cititului ca activități prioritare.

4. O societate fără elite tinde să degenereze ajungând în cel mai scurt timp sub influența alteia și, pierzându-și identitatea, va fi destul de repede absorbită de civilizația preponderentă.

5. Alfabetizarea maselor largi este condiția principală a libertății și demnității unei națiuni.

6. Prosperitatea economică și culturală a unei națiuni nu poate fi concepută într-un climat de ignoranță chiar dacă aceasta are suport în tradiții.

7. Libertatea individuală este un concept de neînțeles pentru analfabeți.

→ Continuare din pag. 9

Până la introducerea gramaticii lui Madan în RASSM limba moldovenească se preda după „Gramatica limbii moldovenești” a lui G. Buciușcanu, editată la Balta în a. 1925 care, în opinia autorităților, avea un neajuns „...primirea di cîtri avtor dreaptascriirii tradiționalî moldovnești formilor și terminologhiii, cari di fapt îs romînești”. În „Preacuvântari” (introducere) la gramatica lui L. Madan, P. Chior scria că în instituțiile „*culturnici țantrali domnea îndreptarea romînească...pe alocuri domne ori anarhiea diplinî'n dreaptascriiri și lecsîcon, ori childuirea necriticească a aşamînturilor culturnici țantrali*”. Aceste animozități lingvistice sunt criticate în a. 1939 (fiindcă vântul bătea din altă parte) de un alt „mare savant” I.D.Cioban care scria „... au împrorit limba da nu au aprotiet-o de norod...ei nu suferă cuvintele din lindiile rusască ori ucraineană, care au intrat în limba moldovenească prin norod, da se stăruie să fabricuiască cuvinte noi. Eaca, de-o vorbă, înloc de vîstavcă zise aratării, la cuvîntu rus odnorodnîi – unoneamnic; vstavca – întropunere, de care norodu moldovnesc nișiodată n-a auzit”. Într-adevăr unul mai breaz ca altul. Și atunci revin la întrebarea formulată mai sus: în ce limbă vorbeau unii moldoveniști? Este cert că în limba română, mai defectă,

dar totuși în limba română. Dacă domnia sa dorește neapărat să vorbească în „limba moldovenească” n-are decât să învețe limba „savanților” I.D.Cioban, P.Chior ș.a., bazată pe grafia chirilică (fiindcă alfabetul latin a fost arestat de partidul bolșevic încă în 1938).

Aceasta a fost istoria revenirii acasă Limbii române în veșmântul ei firesc – Grafia latină după apr. 50 de ani de surghiun. Din păcate, și astăzi Limba română este limba firească vorbită de un migrant sirian și nu este vorbită, acceptată, de alogeni născuți pe acest tărâm.

Și totuși, după cum spunea clasicul literaturii românești Grigore Vieru „*În aceeași limbă/ toată lumea plînge./ În aceeași limbă rîde un pămînt./ Ci doar în limba ta/ durerea poți s-o mîngâi,/ iar bucuria/ s-o preschimbi în cânt*”. Iar aceasta este Limba noastră cea română! „*Pentru ea la Putna clopot bate,/ pentru ea mi-i teamă de păcate,/ pentru ea e bolta mai albastră –/ pentru limba noastră!*”. Dar și alt clasic al literaturii române Nicolae Dabija: „*...Face iarba să răsară./ Noi prin ea suntem o Țară./ Ea ne-adună și ne-ngîănă,/ Limba noastră cea română.../ Ca o mamă ne adună,/ Ea ne ține împreună,/ Ea aici e-n veci stăpînă,/ Limba noastră cea română...*”.

Să facem dar ca sărbătoarea Limbii Române să fie în fiecare zi!

„Iubirea e pasăre învăluită de mister, Doar în pereche zborul reușești”- Vasile Didoaca Dojană

Nicolae TOMA

De ceva vreme, am pe masa de lucru două cărți de poeme: „**Și tot alerg**” și „**Păsări în furtună**”, semnate de Vasile Didoacă Dojană. Prima a apărut în 2018, iar a doua în 2020, amândouă

sub auspiciile Editurii „Biblioteca” din Târgoviște. Am tot amânat să scriu despre aceste cărți până când am considerat că am starea să le pot înțelege cu întreaga ființă.

Nu sunt de acord cu termenul „poezie religioasă”, accept ideea că există poezie bună sau mai puțin accesibilă, ca să nu spun de proastă calitate. În altă ordine de idei, pornind de la mottoul lansat de autor în prima carte „*Scrisul este o formă a rugăciunii*”, de Franz Kafka, ni se deschide o ușă spre esența acestui neam – credința creștină, care a marcat seminiția română în drumul învolburat al istoriei, de la celebrii noștri strămoși daci și până în zilele noastre. Prin credință am rezistat în fața imperiilor și ne-am păstrat limba și conștiința de români.

În primele rânduri din volumul „**Și tot alerg**” autorul se confesează: „*Această carte este o invitație la redescoperirea valorilor creștine, care stau la baza civilizației românești, europene și nu numai...*”. În credința noastră strămoșească „*Rugăciunea, împreună cu postul și milostenia, este unul din cei trei stâlpi ai evlaviei, după cum arată Mântuitorul Iisus Hristos în predica de pe muntele fericirilor (Matei 6,1-18). Biserica Ortodoxă învață că toate virtuțile și harurile lui Dumnezeu se obțin în primul rând prin rugăciune. În mod propriu, rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu (cf. Evagrie Ponticul). Este o realitate care ne pune în legătură cu Dumnezeu (Arhim. Teofil Părăian). În fond, rugăciunea este un mijloc de a sta în fața lui Dumnezeu sau în fața celor către care le este adresată rugăciunea: în fața Maicii Domnului, în fața sfinților lui Dumnezeu cu care vorbim în mod real, când într-adevăr ne unim gândurile și simțirile noastre cu textele liturgice de rugăciune.*”

(<https://ro.orthodoxwiki.org>)

Poemul „**Rugăciune**” se încadrează în această

definiție și încă de la primele versuri simțim adâncul credinței, ținând cont că autorul a ales profesiunea de preot protopop de Târgoviște. Prin rugăciune înțeleg să acceptăm fără crâncnire decizia lui Dumnezeu și să respectăm din tot sufletul dorința de a ne apropia de măreția Sa „*TU poți să-mi ierți trecutul tot / Și chiar prezentul Te-aș ruga / Că-i întinat și plin de mărăcini / Dar ... fie voia Ta!*”. Credința este o alegere spirituală și odată ce ai pornit pe acest drum principala caracteristică a unui credincios curat este aceea de a-l căuta pe Dumnezeu în fiecare cuvânt și în fiecare lucru de pe acest pământ, fără a uita emoțiile și sentimentele legate de divinitate „*Mi-e sete acum / Și foame chiar de Tine / Hai, scoate, Doamne, miezul / Cel de soc, din mine / Și umple-mă cu Tine! // Atâta, Doamne, Te-aș ruga / Dar ... fie voia Ta!*”. În același context credinciosul îl acceptă și pe Hristos, fiul lui Dumnezeu și poate fi regăsit peste tot „*Hristos te strigă! Îl auzi? / Că doar ți-a dat urechi spre auzire / Îl vezi? Îl simți? E peste tot / Și totu-n jur respiră a mărire*”.

Mereu și mereu apare tema luminii sfinte și prin asta înțeleg că omul, care crede cu adevărat în Dumnezeu și fiul Său Hristos, a ajuns la un alt nivel spiritual, mai superior și unde totul e scaldat de lumina sfântă și această conexiune ne așează printre cele mai înțelepte și conștiente ființe din acest univers spiritual.

Poemul „**Galop**” privește timpul ca pe un „cal”, care aleargă și tot aleargă fără oprire și pentru fiecare dintre noi există un „*timp-cal*” care nu se odihnește până la final „*Pe pământ, prin iarbă verde / Sau cu ziua ce se pierde / Dus cu apa care curge / Ori pe vântul care fuge / Galopează timpul – cal / Ducând viața în samar / Și pe noi ne poartă-n spate / Către un sfârșit de carte*”.

Un poem sublim, cred eu, „**Ruga olarului**”, cu o conotație biblică, care trimite la originea omului. Dialogul olarului cu lutul din care frământă oale se transformă în rugăciune, sugerând că omul a fost creat de Dumnezeu din pământ și la sfârșit tot în pământ se va întoarce „*Te-am frământat, tăcutule lut / Atâția ani, de-atâtea ori / Și cu mâinile mele te-am făcut / Oale, pentru muritori // Acum ... / Te rog să mă primești și pe mine / Cu aceeași căldură cu care, mâinile mele / Atâția ani, de-atâtea ori / Te-au făcut oale pentru muritori*”.

Și poemul „**Propunere**” mi-a atras în mod deosebit atenția prin mesajul foarte puternic pe care-l transmite. O soluție simplă pentru fericirea acestei lumi spusă de un slujbaş al credinței, iar simplitatea rostirii este încărcată de conștientizarea că un om care crede în Dumnezeu poate găsi o rezolvare la orice „*Dacă eu pun jumătatea mea / Și tu jumătatea ta / Putem să facem o sferă // Da la viața ta / O adaug pe a mea / Putem să formăm un destin // Dacă la credința*”

ta / O asociez și pe a mea / Facem un grăunte de muștar / Și cu el putem muta munții // Dacă la dragostea noastră / Adăugăm și credința în Dumnezeu / Putem redeschide Edenul”.

Poemul „**Ce-ai zice tu**”, prin întrebările puse atrage atenția că printre noi există oameni care nu au descoperit importanța naturii, a credinței și a rolului omului în această viață și nu țin cont că fiecare vom plăti consecința faptelor noastre. Această dorință de a ne trezi empatia față de tot ce ne înconjoară are o conotație filosofică specifică „păstorului sfânt”, fapt care mă determină să recunosc că rolul unui preot este acela de a îndruma spiritual pe credincioși. Aceste întrebări mai au o calitate, nu trebuie să cauți răspunsul fiindcă se află încadrat în enunțul întrebării și pot exemplifica: „*Ce-ai zice tu, de-ai fi floare / Și altul te-ar călca-n picioare / Ai da parfum ca ea / Ai râde sau ai blestema? // Ce-ai zice, dacă ai fi un câine / Și nimeni nu ți-ar da o pâine / Te-ar bate și te-ar înjura / Au pune pază gurii tale, ori ai mușca? // Ce-ai zice tu să fii un cal / Să fii bătut, să duci povara / Mai mare decât poți purta / Ai sta cuminte sau ai riposta?*” [...] „*Ce-ai zice, dacă tu n-ai fi iubit / Și lumea te-ar fi părăsit ... / Cei dragi s-ar lepăda de tine / Ți-ar fi cumva puțin mai bine? // Ce-ai zice, dacă n-ai avea nimic / Și lumea te-ar uita un pic / Un pic mai mult de-o veșnicie? / Să vezi ce bine o să-ți fie*”.

Al doilea volum de poeme „**Păsări în furtună**”, e o continuare a primului volum și se observă o schimbare a stilului. În această carte mesajul e mai puțin vizibil pentru neinițiați, dar în mare parte continuă interpretarea și înțelegerea credinței pe care și-o asumă și o înțelege ca pe o forță spirituală menită să dăinuie dincolo de ființa noastră.

Autorul recunoaște că un om credincios se lovește pe toată durata vieții de ispite „*Ispita-i pretutindeni și nu cunoaște somn*” și rostul principal a acestei încercări este de a determina cât de adâncă e credința și până unde poți să mergi, câte porți poți să treci pentru a te urca la un alt nivel spiritual.

Pornind de la titlu, foarte des în acest volum se întâlnește tema zborului înlănțuită cu tema păsării. Iubirea este asemănată cu un zbor și printr-o dragoste adevărată putem să ajungem să înțelegem misterele creatorului. O idee care m-a cutremurat, simbolul treimii din cer are un corespondent pe pământ „*Ești nimic fără iubire / De ce să fii lipsit de ea? / Numai în doi vorbim de fericire / La fel ca-n cer, Treimea*”. Și finalul din poemul „**Zborul**” mi se pare extrem de emoționant fiindcă ne dă un răspuns fără echivoc „*Iubirea e pasăre învăluită de mister / Doar în pereche zborul reușești*”.

Indubitabil, avuția omului este dragostea și indiferent câte vom pierde în această viață, dragostea față de semenii și față de Dumnezeu rămâne și astfel se înalță speranța „*Ce-ai avut poți să reface / Că omul le-a făcut pe toate, / Cele nemuritoare să-ți rămână*

dragi / Că sunt valori pentru eternitate”.

Un mesaj emoționant și convingător în poemul „**Terra**”, prin care creația lui Dumnezeu este menită să reziste o eternitate „*Pământul n-a fost creat spre nimicire / Se va păstra și dincolo de noi*”. Despre judecata sufletelor noastre autorul explică „*Judecata nu-nseamnă răzbunare / Ea se va face numai din iubire, / Răsplata dreaptă vine pentru fiecare / Din jertfă pură, ori neîmplinire*”.

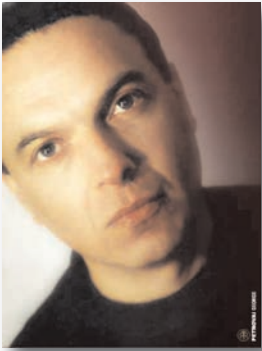
Oricât ne-am apăra nu vom putea scăpa de păcat, care poate fi întâlnit în diverse forme „cu gândul, cu vorba și cu fapta” și cei mai evlavioși dintre noi simt o povară după ce au păcătuit, iar cum putem scăpa de această apăsare a vinovăției o putem găsi în patru versuri înălțătoare „*Povara grea ne-apasă conștiința / Când noi n-o-împărtășim cu altul, / Păcatul ne-ntunecă ființa / Doar prin iubire facem saltul*”. Din aceste versuri mai putem înțelege că cea mai măreață coordonată a spiritului uman este comunicarea ce stabilește o legătură între semenii și creator, iar acest deziderat nu e de astăzi sau de ieri și apare încă de la începutul creștinismului, prima religie care îmbrățișează toți oamenii, fără deosebire de rasă și statuturi sociale.

Pornind de la versul „*Ce-a fost promis se va-implini odată*” descoperim mesajul „*pentru cei credincioși nu există moarte, ci <<adormire întru Domnul>>*”. Această promisiune este valabilă pentru credincioșii puri, care au înțeles și au stabilit un dialog spiritual cu Dumnezeu. Despre moarte Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „*Moartea nu este în definitiv decât o odihnă, o călătorie, o trecere de la o stare nedesăvârșită la o stare desăvârșită*”.

Din punctul de vedere al puterii credinței nu toți dintre noi vom reuși să înțelegem măreția celui care ne-a creat și poate că prin această alegere a crede sau nu a crede, a merge mai departe sau a nu merge pe drumul credinței, este legată de esența umană, care, trebuie să recunoaștem că are libertatea să se îndrepte spre direcția dorită și prin aceasta se face responsabil direct de drumul ales „*Puțini dintre cei care pornesc la drum / Ajunge la punctul de sosire, / Mulți dintre ei dispar ca-n fum / Unul din zece urcă spre desăvârșire*” Autorul transmite și mesajul că poezia bună, cu mesaj pozitiv, poate să devină o rugăciune „*Tot ce-i frumos ne poartă către Cer / Cu mintea lui poetul vede o minune, / Cuvintele se-așează-n vers printr-un kister / Iar poezia devine pură rugăciune*”.

Două cărți îngemănate. Una se completează pe cealaltă. O lectură care m-a purtat urcând pe o scară spirituală și când m-am oprit am descoperit că autorul mi-a transmis un mesaj pur uman „*Crede în inima ta, fii sincer cu ea și nu te va dezamăgi niciodată*”. O lecție de viață pentru a înțelege care este locul nostru în acest univers material și spiritual și drumul deschis de autor nu se va opri aici și vor urma și alte cărți la fel de incitante și deschise spre o înțelegere mai profundă a spiritului uman în raport cu credința.

PROCESUALITATEA ISTORICĂ - FORMĂ PARTICULARĂ A PROCESUALITĂȚII UNIVERSALE

George PETROVAI

Spu procesualitate și gândul te duce de îndată atât la procesie (creație), cât și la eterna frământare a Universului, pe drumul de necuprins al acestuia spre armonie și în hotarele de negândit ale perfecțiunii. Și iată că încercarea îndrăznească de a gândi negânditul, ne oferă din capul locului motive de poticnire. Păi cum altfel, când am pus alături (în aceeași frază) mișcarea/nelinıştea și perfecțiunea, știut fiind faptul că Perfecțiunea este Dumnezeu și că El este într-o atare măsură Inegalabilul, încât nu mai are nevoie să se gândească nici măcar pe Sine. Ceea ce înseamnă că nu prin gândire sau mișcare își impune omnipotența și omniprezența binefăcătoare, ci prin prin eternul Său prezent supratemporal, totuna cu repausul panteist! La fel de bine se știe că nu logica umană este calea pe care trebuie s-o urmeze cel ce plonjează în transcendență pentru a se apropia pas cu pas de Absolut (Hegel spunea că Dumnezeu sporește neconținut pe seama contrariului Său), ci îndestulătoarea parte din metalogica divină, încorporată în credința sinceră.

Or, dacă astfel stau lucrurile - și nimic nu ne încredințează că ele stau altminteri (bunăoară, mare atenție la celebrele antinomii kantiene, despre care însuși autorul lor spunea că sunt „rătăcirii ale rațiunii în căutarea Absolutului”) – atunci suntem obligați să admitem că lumea văzutei și nevăzutei a ieșit din capul/preaplinul Său și prin miraculoasa atotputernicie a cuvântului Său, la fel cum în mitologia greacă ieșise zeița Pallas-Atena din capul lui Zeus...

Dintr-un atare raționament decurg cu necesitate două concluzii fundamentale pentru corecta interpretare a facerii și a proceselor ulterioare, firește, dacă nu se ia în calcul varianta cu creația începută și (încă) nefinalizată, măcar în ceea ce privește sprijinul divin acordat omului într-o desăvârșire sa moral-spirituală:

a) Perspectiva de ansamblu și cunoașterea temeinică a nemărginitei Sale creații, pe cât îi stă omului în putință, El fiind concomitent în interiorul și în exteriorul ei, mai exact deasupra ei. Iată de ce omul, cu toate ispitele minții sale iscoditoare, n-are șanse să cunoască în profunzime (de esență nici pomeneală) nici măcar colțișorul de lume în care a fost așezat prin vrerea și favoarea divină, căci el - aidoma furnicii ce urcă pe copac, fără putința reprezentării întregului – s-a văzut deodată în mijlocul unei lumi neprietenoase: o lume redusă, în faza de început, la peștera sau vâlceaua unde își avea sălașul, apoi tot mai mare, pe măsură ce spatele său se îndrepta, ochii i se deschideau și mințile lui învăța din experiență tainicul rost al esenței. Dar, mă rog, ce reprezintă cunoașterea parțială și anevoioasă a omului scormonitor, comparativ cu integrala

cunoaștere a Atotputernicului, de îndată ce El întruchipează Binele, Frumosul și Adevărul?! Căci, este de părere Umberto Eco în romanul Numele trandafirului (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984), întreaga știință umană nu este altceva decât un simplu comentariu pe marginea celor două adevăruri pe care ni le dezvăluie Scripturile: „Eu sunt Cel ce sunt”, afirmă Dumnezeuul evreilor, respectiv „Eu sunt calea, adevărul și viața”, ne asigură Dumnezeuul creștinilor.

b) Mișcarea universală poate fi înțeleasă ca o odă a bucuriei, acea muzică a sferelor de care pomenea Pitagora, iar ea constituie elanul întregii creații de a ne apropia de Cel ce este sfera cu centrul oriunde și circumferința niciunde, deoarece numai în vecinătatea Lui putem să dobândim liniștea și armonia în veci netulburate.

Vasăzică, în lumina celor prezentate până aici, prin personalitate istorică trebuie să înțelegem o formă concretă de manifestare a procesualității universale, cu nesfârșitele ei determinări și interconștiențe, altfel spus grația divină coborâtă la nivel uman.

Da, pentru că grația divină acționează necurmat și cu infinită răbdare. Atâta doar că omul, aflat în luptă pe viață și pe moarte cu semenii și cu timpul rău și bolnav ce-l macină, se lasă dominat într-un asemenea hal de poftă și ambiții deșarte, încât uită cu totul de ordinea morală, instituită prin îndemnuri și porunci, de-a merge neconținut pe calea cumpătării, simplității și curățeniei sufletești.

Procedând atât de neînțelept, nu-i de mirare că omul pățimăș și nechibzuit se va vedea în curând antrenat într-o sinucigașă mișcare centrifugală, care în fiecare zi îl îndepărtează de ceea ce reprezintă mult necesara sa hrană sufletească – iubirea și pacea eternă, rampa de lansare spre aceste comori nepieritoare fiind redempțiunea în sens soteriologic. De regulă, un asemenea om își va curma „goana după vânt” fie atunci când se află pe patul de suferință, fie atunci când este total scârbit de răutatea și nerecunoștința semenilor, ocazie care-i va permite să se vadă așa cum este în realitate: un nefericit, cu viața irosită și mântuirea ratată din pricina propriei sale neînfrânări!

Prin urmare, personalitatea istorică înglobează acele procese specifice umane, a căror axă de înfășurare și/sau de desfășurare o reprezintă timpul calendaristic, parte a timpului istoric. Dar istoria nu se articulează pe procese, asta deoarece, de regulă, procesele se declanșează și se consumă (cvasi)independent de voința oamenilor, chiar a celor aflați la butoanele puterii aparentiale. Istoria, deci, cuprinde totalitatea evenimentelor/faptelor referențiale, aranjate în ordine cronologică, adică toate acele procese substanțiale, care au fost de unii intuite, iar de alții provocate, dirijate și fertilizate în folosul de scurtă sau de mai lungă durată ba al unor mase mari de oameni (popoare, națiuni), ba al unor mari grupări sociale (clase, partide), ba al unor indivizi privilegiați (cazul guvernărilor autocratice, respectiv al celor ciocoiești).

Când vorbim de evenimentele istorice, trebuie să avem în vedere cele două categorii de influențe extraumane: pe de o parte, concursul de împrejurări fericite sau nefericite, norocoase sau nenorocoase, faste sau nefaste, care se sustrag puținței și înțelegerii noastre; pe de altă parte, amestecul nu întotdeauna lesne decelabil al celor trei categorii importante de procese:

- 1) Procese socio-economico-politice;
- 2) Procese cultural-artistice;
- 3) Procese moral-spirituale sau religioase.

Pentru a desluși mecanismul convertirii proceselor în fapte sau evenimente istorice, voi începe prin a nota prima categorie de procese cu S, a doua cu C, iar a treia cu R. Așa cum am arătat

În cartea Istoria – perpetuă pendulare între tragic și măreț (Editura Echim, Sighetu Marmăției, 2005), toate aceste procese reprezintă niște funcții, a căror dezvoltare depinde de mediul din care fac parte. Se știe, însă, că în toate mediile accesibile omului (de la microunivers și până la macrounivers) procesele apar, se împlinesc și apoi se epuizează în urma neconținutului mișcării ce au loc în spațiu și timp. Acesta-i motivul pentru care procesul trebuie suprins/înregistrat în dubla sa dezvoltare: una pe coordonatele spațiale (x,y,z) ale lumii noastre tridimensionale, căreia putem să-i spunem extensiune, cealaltă pe coordonata t a timpului, căreia – zic eu – i se potrivește conceptul de intensiune. Iar asta datorită faptului că timpul este parametrul cu valoare unică și ireversibilă, care – fără drept de apel – decide sensul evoluției ori al involuției respectivului proces. Cu precizarea că disocierea extensiunii de intensiune este pur formală și subiectivă, căci realitatea se prezintă minții omului ca un continuu spațio-temporal. De unde și ideea mișcării neîntrerupte în sistemul cvadridimensional ($x,y,z;t$).

Dar dacă pentru funcțiile S-C-R coordonatele spațiale sunt aproximativ aceleași (aparțin lumii noastre de zi cu zi), coordonata t diferă în mod semnificativ atât pe verticala, cât și pe orizontala devenirii umane: există un timp istoric, un timp solar (astronomic) și unul biologic (orologiul intern al fiecărei celule vii), după cum există un timp psihologic, unul fictiv (mănuit de scriitori) și unul virtual (al navigării pe internet), la care se adaugă timpul sau timpii microcosmosului și ai macrocosmosului. Fac precizarea că timpii microcosmosului și ai macrocosmosului au, în comparație cu timpul perceptibil la nivel fizic, alte conotații filosofico-științifice...

În mod asemănător pot fi depistați timpii de o factură cu totul și cu totul specială, care nu numai că ajută la identificarea tipului de procese convertite în fapte istorice, dar chiar contribuie din plin la o justă încadrare a conținutului acestora: (a) Timpul social (t_1) sau timpul empirico-pragmatic al celor care trăiesc pentru bani, voluptate, putere și glorie (timpul grăbit al celor care se conduc după dictonul „Carpe diem” – Trăiește clipa); (b) Timpul sublimat (t_2) al meditației și al dăruirii cultural-artistice; (c) Timpul transcendent (t_3) al tuturor acelor ce vizează mântuirea printr-o necurmată lucrare moral-spirituală (după care își modelează existența).

Ținând seama de aceste precizări, iată cum se prezintă cele trei funcții: $S(x,y,z;t_1)$; $C(x,y,z;t_2)$; $R(x,y,z;t_3)$. În spațiul producerii evenimentelor istorice (mișcări sociale, revoluții industriale, schisme/reforme religioase etc.), fiecare din aceste funcții are rolul unei axe, ori – mai degrabă – al unei generatoare, care contribuie la desfășurarea/înfăptuirea proceselor aflate în evoluție sau creștere, respectiv la desfășurarea/dispariția celor aflate în involuție sau descreștere. Dar oricare ar fi stadiul procesului într-un moment concret-istoric (creștere, stagnare, declin), el va parcurge – mai repede sau mai încet – toate etapele înscrise în genetica sa transistorică. Întrucât energia fizică și spirituală a omului este absorbită de proces, întru modelarea sa potrivit năzuințelor umane imediate sau perene, respectivul proces va deveni eveniment istoric, urmând să-și ocupe locul, după caz și anumite interese oculte, ba în istoria scrisă, ba în memoria colectivă a comunităților (amintiri, legende, balade, cântece).

Dincolo de eterna dispută dintre istorici privind rolul făcătorilor de istorie (după unii sunt masele, după alții sunt personalitățile), mareșalul Ion Antonescu a făcut următoarea precizare de ordin general și de mult bun-simț: Istoria este făcută și de învingători și de învinși, dar o scriu numai învingătorii! Taman din acest motiv, istoria nu numai că nu-i o știință (influența politicului asupra științelor exacte/particulare este cel mult formală, nicidecum substanțială), dar, în plus, ea

este și revoltător de inexactă: fie prin vrerea unor cărmuitori ce nu dau o ceapă degerată pe adevăr (comandă scrierea/falsificarea istoriei în conformitate cu interesele personale și de grup), fie din pricina obedienței unor așa-zisi istorici oficiali (ăștia la țanc sacrifică adevărul istoric în schimbul unor avantaje materiale), fie că dovezile sunt echivoce și – deci – prea puțin convingătoare (câți dintre istoricii noștri știu mai multe limbi străine și au acces la documentele rare din marile biblioteci ale lumii?).

Asta nu înseamnă că anumite evenimente n-au existat defel, ori că ele s-au petrecut așa ca în extrem de discutabilă variantă a unor istorici oficiali. Întrucât niciun om, oricât ar fi el de înzestrat, nu poate fi considerat atotștiutor și nu poate pretinde că deține monopolul adevărului deplin, istoria trebuie îmbunătățită și corect rescrisă, căci năzuința ei de-a reflecta adevărul incontestabil, exprimă atât esența scormonitoare a omului căutător, cât și dorul de nestins al acestuia de-a se „înfrupta” din calmul netulburat al certitudinilor...

Revenind la evenimentul istoric analizat în varianta de mai sus, trebuie subliniat că el se produce în sistemul tridimensional S-C-R., fapt care explică interdependența și intercondiționarea tuturor proceselor aflate în derulare.

Cu mențiunea că există momente sau perioade istorice de puseu al unuia sau altuia dintre cele trei tipuri principale de procese, ceea ce imprimă epocii un anumit specific:

- barbarie (predomină manifestările animiste, magice și șamanice);
- cultură (de pildă, cultura indiană, chineză, greco-romană, acumulările spirituale din Evul Mediu, Renașterea etc.);
- civilizație (civilizația elină a formelor, mașinismul epocii moderne, informatizarea și robotizarea prezentului);
- transfigurarea religioasă (înfăptuită de milenii și pe arii tot mai întinse de către religiile universaliste, ea va continua, în pofida opoziției globaliștilor, până când omenirea ori va cunoaște epoca de aur a credinței sincere, ori nu va mai fi).

Prin compunerea celor trei tipuri de funcții, rezultă funcția $S(x,y,z;t_1) \circ C(x,y,z;t_2) \circ R(x,y,z;t_3)$, care modelează și reflectă evenimentele istorice. Se vede, așadar, rolul preponderent ce revine spiritualului, două din cele trei categorii de procese fiind integral spirituale, iar procesele de tip S având, la rândul lor, o însemnată componentă constituită din idei, respectiv din teorii științifice, politice și de organizare socială, fără toate acestea fiind cu neputință progresul istoric al omenirii.

Însă sintagma progres istoric trebuie întrebuițată cu prudență, deoarece există o relație de adversitate între intensivii factori spirituali (gândire-cultură-credință), factori care imprimă sensul dezvoltării sociale, și factorii materiali (confort-comoditate-consum), care întotdeauna s-au dovedit extensivi în formă și pasivi în conținut. Cu atât mai mult în zilele noastre, când – prin agresiva campanie publicitară pusă în slujba consumului nesăbuit și a comodității fără opreliști – omul devine nu doar captivul, ci și victima propriei sale civilizații.

Cu toate acestea, mi se va răspunde, nu se poate nega că omul de azi o duce mult mai bine ca cel din urmă cu un veac, ca să nu mai vorbim de vremurile triste și întunecate ale Antichității și Evului Mediu, când viața celor mai mulți oameni era foarte scurtă din pricina mizeriei, alimentației și a bolilor devastatoare, căci pe-atunci doar patriarhii biblici se bucurau de favoarea divină în ceea ce privește numărul anilor.

Dar ce se câștigă într-o parte se pierde în alta, căci binele lucrează după legea compensației: Progresul civilizației contribuie la diversificarea și împlinirea nevoilor ce fac parte din categoria binelui fizic sau hedonic (civilizația nu trece dincolo de epidermă!) și tot ea duce la debilizarea componentei moral-spirituale a binelui!

BISERICILE MELE... SFÂNTA MARIA - RADNA

Melania RUSU CARAGIOIU

Cam pe la cinci ani am fost la Mănăstirea de la Radna. Ai noștri, cei ortodoxi și neamurile noastre de la Sinicea făceau pelerinaj la Mănăstirea ortodoxă Bodrog. Noi, tot ortodoxi, mergeam la Mănăstirea catolică Maria-Radna, fiind aproape și călătoream cu trenul. De cum puneam piciorul

jos din tren ne întâmpina atmosfera de mare sărbătoare religioasă, ca în descrierile lui Ioan Slavici și ale lui Ion Rusu-Șirianu. Tot Târgul Lipova-Radna, o mică Buda-Pesta despărțită de râul Mureș, vibra de spiritul sărbătorii de Sfânta Maria.

Pelerini cu prapuri, turiști, vizitatori, negustori, invitați, nenumărate călugărițe, credincioși, cu toții se îndreptau într-un șuvoi resemnat spre Mănăstire. Deoparte a drumului un târg sclipitor te conducea spre mănăstire, încercând să îți mai ofere și alte produse în afară de iconițe, rozare și lumânări. Te făcea să uiți de timp târguind și înfruptându-te în această zi de post și penitență. Puneam la gât rozare, șiraguri de turtă dulce colorată, cu o cruce mare în mijloc. Unii cumpărau icoane, lăntișoare cu medalioane reprezentând pe Maica Domnului, cruciulițe de argint, pălării, paprică, struguri, alviță-brânza de iepure, și multe altele nelipsind „cocoșii” - floricelele și vata de zahăr spre deliciul copiilor și al meu, venită de la țară. Eu aș fi vrut de toate și nuci zaharisite, și înghețată, chiar și un „prohibit” cremvurșt, dar nu venisem să ne înfruptăm, ci la Maica Domnului. Dar numai după multe poticniri, din cauza târgului, ajungem la Mănăstire, eu neuitând să trag după mine și un coif colorat de hârtie și o minge cu elastic.

Bunica mă ține strâns de mână. Înaintăm cu șuvoiul. Slujba se face afară în fața bisericii. Maica Domnului stă așezată în dreapta intrării. Ne așteaptă cu un zâmbet mângâietor. Acuma mi se pare că s-a ridicat în picioare și întinde mâinile spre noi chemându-ne la ea.

Și acum, după trecerea a 75 de ani o revăd de fiecare dată. Simplă, cu eșarfa ei roșie și lungă, din cap până-n picioare. Apoi o văd iar șezând, cu Pruncul Iisus pe genunchi, privind-ne, în timp ce credincioșii îi depun la picioare un munte de lumânări aprinse și mă

gândesc la un munte și mai mare de suferințe și cereri.

Intrăm în biserica maiestuoasă și adâncită spre muntele Șoimoș. Nu mai văzusem o asemenea biserică mare, unde sfinții erau mai mari decât oamenii. În înălțime în fumul dens și greu al lumânărilor nu îl vedeam pe Dumnezeu, așa cum crezusem, dar mi-era frică, intuind că este sus, dincolo de această perdea de fum.

Când bunica îngenunchea mă lipeam de ea și așa întotdeauna genunchii mei goi se așezau pe poala fustelor ei. Ea uneori plângea, își ținea fața în mâini, eu după puțina mea rugăciune mă uitam. Vedeam multe, dar, copil de la țară, le pricepeam după mintea mea.

Bunica a scos bani din batistă, a legta-o la loc și am mers să facem Drumul Crucii. Atunci nu știam că acel urcus pe trepte și fără, se numește așa. Am ocolit spre dreapta și am ajuns la statuia Fecioarei Maria. Mi-o amintesc îmbrăcată într-o rochie de mireasă cu flori și perle, cu o coroană albă pe cap. La picioarele statuii erau atât de multe lumânări topite, încât se făcuse un pâraiaș solidificat, lucios ca o miere de albine. Statuia invelită în pereți de sticlă acum avea geamul din față dat la o parte. Poate fiindcă era prima statuie a Fecioarei Maria pe care o vedeam, am rămas atât de impresionată de frumusețea ei, că nu am mai putut să o uit nici până azi. Mi se părea că mie îmi zâmbeste, mi se părea că știe că mama mea este la un pas de moarte, și privind-o mă linișteam treptat. Nu știam ce să-i spun, dar știam că am venit pentru mama.

Am urcat dealul mai mult în genunchi. Vedeam oamenii în genunchi și îi mai vedeam cum scot niște boboțe ca de grâu din pământ. Am aflat că erau lacrimile Maicii Domnului și aduse acasă sunt „de leac”. Mi-am umplut batista cu „lacrimi” sfinte și am ajuns sus de tot la ultima statuie a lui Iisus înviat din morți. Am pus mâna pe statuie așa cum făceau toți, apoi m-am uitat de jur împrejur. Am văzut scara, ceva din acoperișul bisericii mănăstirii, pădurea verde și jos, umbrită, lângă contrafortul bisericii, minunea casetei de sticlă cu Fecioara Maria și ușoara flacăra a lumânărilor aprinse la picioarele ei.

A szentferencendiek kolostora a kegytemplommal, Máriaradnán

→ Continuare în pag. 19

POETICA SEDECIM

Livia CIUPERCĂ

Ce poate fi mai palpitant decât „amintirile trecute, / aruncate-n

temelia / unor temple” cărora, cu fior artistic, să le redai strălucirea!

Aceasta este impresia generală, pe care ți-o insuflă lectura recentului volum de versuri Poetica sedecim (Editura „Limes”, 2021), ca o deschidere înspre universalitate. În fond, acesta este și rostul creatorului de a descoperi noi modalități de implementare a ideilor poetice.

Și-acesta este, în fapt, secretul poetului Christian W. Schenk, de a „străpunge”-n vers meșteșugit „oglindea trecutului”, de această dată, în magma inepuizabilă a istoriei antice, acolo unde, o „liniște deplină stăpânește / întreaga armonie curgătoare”.

Și acolo, în străfundurile amintirilor legendare, cu generozitate, poetul ne invită în intimitatea creației sale, miraculos tărâm „mustind” de poezie.

De altfel, nici titlul volumului nu-i ales întâmplător. Cifra „sēdecim” are o semnificație

aparte. Dorința de-nfiorare într-o spiritualizare. Un gest de-mbrățișare înlăuntrul unui tărâm pulsând de miraculos, acolo unde „tăcerea / se trezește-n zori de noapte”.

Și nici nu vom avea a ne mira de ce poetul se distanțează de concretul cel palpabil. E și aceasta o modalitate de izolare de tumultul acestui prezent, străfulgerat, cu finețe, de săgeți ironice.

În fond, nu putem vorbi de un refugiu în „liniștea eternității”, ci de un subtil fior de-nngemănare și armonizare a emoțiilor protectoare.

Și-n acest sens, recunoaștem poetului aceea extatică admirație pentru tot ce înseamnă fior liric într-o îngemănarea dublei spiritualități a umanului.

Și nu doar atracție, cât, mai curând, dorința de a „călători în infinitatea văzduhului”, cum spune filosoful Constantin Noica. Și nu doar să „străvezi” lumile antice, cât să redeștepti trecutul, recompunându-l cu speranța și bucuria de a pătrunde la esență. Doar astfel emoția va înflori într-o viziune (de ce nu?!) spectaculară.

→ Continuare din pag. 18

Am coborât în grabă, fiindcă bunica a zis să nu pierdem trenul. Tineam batista strâns, așa cum țineam busuiocul sfințit primit duminicile de la biserică. Nu știu dacă și eu am contribuit cu ceva, dar mama a început să meargă spre vindecare.

Peste douăzeci de ani am intrat din nou în biserică Mănăstirii. De data aceasta singură, bunica fiind plecată în ceruri. Poate ingrozitoarele ei suferințe, fără morfină, și faptul că se ruga să primescă ea durerile noastre, au purificat-o, și de acolo de unde este mai privește spre imaginile sfințite de pe pământ.

Monumentala biserică nu era luminată. O singură lumânare ardea lângă altar. Am mers îndelung prin apropierea pereților. Apoi m-a întâmpinat un preot care m-a condus în culoarul muzeu al mănăstirii, lasându-mă

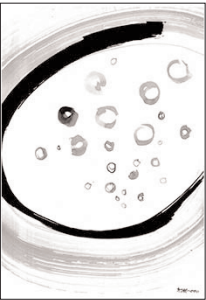
singură. Documente de tot felul atestau crearea și viața acestui edificiu. Poze de donatori, scrieri religioase erau înșiruite pe pereții aceluiași gang.

Maiestruozitatea Mănăstirii, acel gang ducea spre chilii, sobrietatea momentului, liniștea densă, momentul meditativ și pios m-au pătruns din nou. Am plecat cu sufletul plin de trăinicia momentului.

De aci la un alt interval de treizeci și cinci de ani am mers la festivitatea de Sfânta Marie Mare însoțind-o pe fiica mea și pe nepotul meu, care urma să se nască. Acela zi a fost o adevărată zi de penitență pentru mine, având mereu grijă să o feresc pe fiica mea de mulțimea impetuoasă, să o conduc prin labirintul fostelor mele experiențe atât de îndepărtate în ani.

Oricât de greu sau de ușor este acel drum al omagierii Sărbătorii Maicii Domnului, se simt în timp efluvii benefice ale evlaviei.

COLAJ LIRIC

VECHIUL BAZAR (Skopje)

*Ce pașnică e seara
ce-nctinește parcă
până și umbra nopții*

*amintiri cristaline
limpezi ca apa
din acest izvor
ce curge clipocind*

bolborosește și se scurge

*de parcă-n fiecare picătură
s-ar regăsi aceeași apă*

*și nu continua înprospătare
de amintiri.*

GERMAIN DROOGENBROODT

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

SENIN

*Dormi, micuțo, primește a mamei
mângâiere.*

*Noaptea albește sub potop de fulgere
în furtună,*

*iar ceața întunecată orbește gândul,
însă descântul de pe urmă inima îl
știe*

*iarba îl crește...
înfloresc trandafirii*

Poezia Săptămânii ITHACA

Germain Droogenbroodt

*a dimineții dulce rouă
brodată în flori de portocal
sufletul îl alintă.
Te-am ridicat din mare, lumină,
frumusețe,
marea mi-e leagăn, pe când vântul
îmi e suflarea...*

MARIA NIVEA ZAGARELLA (Sicilia)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

DECLARAȚII DESPRE VIAȚĂ

*Viața e un lent regret după lucruri
absente,
după cele ce nu mai sunt și nici nu
mai revin.*

*E calmul amânat ce ochii ni-i sărută
înainte să adormim și înainte de a ne
trezi.*

*Viața înconjoară ale noastre rele și
bune
de parcă ar declanșa o bruscă
descărcare.*

*Vine prin nori de praf, șoptindu-ne în
ureche
că toate trec, însă nimic nu se petrece.*

*Viața se plimbă pe tastaura unui
clavecin
sau ciupește corzile unui violoncel.
Ne cântă o melodie barocă, sugerând
că ar fi plină de detalii frumoase.*

*Pășește în pas cu noi, sau, și mai bine
zis,
o face în centrul nostru fix, exact
determinat
și nu ne lasă să ne abatem de la ce e
important
deși, de obicei, sfârșim în rătăcire.*

LUIS CRUZ-VILLALOBOS, Chile

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

5

*Nu știu de m-ai iubit: eu te-am iubit
și asta era totul, îndeajuns, iar zilele
mă prelucrau prin ale mele crude
unghere.*

*Te iubeam oră după oră, și te iubeam
în vis,
și te cântam, iar tu treceai, aprilul se
așternuse,
și carnea mea încântată prea bine te
știa.*

*Da, te-am iubit surd și încet,
cum iubim lucrurile care se trec,
cum se învață limba despărțirii.*

JOAN FUSTER, Spania (1922-1992)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Micropoeme

Ion Iancu VALE

Fericirea ca o pasăre călătoare

la revedere, pasăre călătoare
calapod nepotrivit pentru zâmbetul
meu
plecând din mine țară caldă
spre cine știe ce nord cardinal
tu zbori luând cu tine
și copacul și cuibul
eu tot aștept
cu ochii vătămați de zare
și îți răsădesc mereu alt copac
în care să-ți durezi
cuib luminat și statornic

Calul

statuie a zvâcnetului
calul reazemă bolta în nări
și copita stemă a libertății lui
sudează nervos cerul de pământ
nobilă dăltuire de curaj
doar fluturele roșu îl inimii
bate temător
în pupila uleioasă și dilatată
trădându-i ancestrala
teamă de zăbală

Eroare

am vrut să mă dezbrac
de tine, iubito
de parcă nu aș fi știut
ce înfiorător este uneori
să te știi gol

Patos

uită-te
cât de frumos
a devenit trupul tău
și l-am spălat cu gura
nu lăsa
nici cea mai curată mână
să ți-l atingă
căci voi muri otrăvit
chiar dacă numai în vis
și-l voi mai săruta

Dialog

domnule, ai o gaură mare
în piept
vai, unde
acolo, în stânga, sus
o, nu cred, nu se poate
probabil este o pată
imposibil, domnule
prin pată
nu suflă vântul

Anxietate

niciodată nu i-a fost teamă
de moarte
ci numai
de cum o să moară
acum i-a mai rămas numai frica
de cum și cât o să mai trăiască
o, nefericitul

Vânt

mă vântură necazul
în sita lui de vânt
căci m-am născut cuvântul
fertil să îl cuvânt
și vânturat demonic
în vastul meu avânt
eu vânt culeg și semăn
și tot sunt numai vânt

Cercul

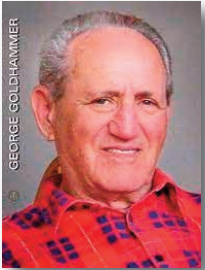
lucrează și fă, cuvântule
împrejurul meu
un cerc magic de aur
să nu mai pătrundă
la mine fiarele lumii
și apără-mă
ca și cum tu însuși
te-ai afla în acest cerc

Calendar

într-adevăr și mâine
va fi un astăzi
și fiecare zi care va urma
va fi și ea un astăzi
ce trist este însă
că niciodată
nu se poate spune
„Pe ieri, iubita mea”

BANCA AMINTIRILOR (14) TOAMNA TÂRZIE

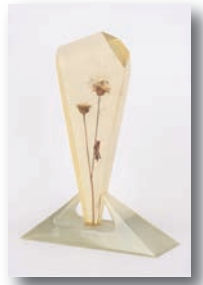
George GOLDAMMER

Repet, scriu pentru mine folosind „filtrul selectiv” din creier care ne ajută să uităm ce a fost rău și să facă mai mult loc în a reține ce ne face plăcere să ne reamintim în continuare. Pentru cine privește imaginea atașată acestor rânduri scrise, presupun că „lăcusta” așezată pe firul uscat de al unei flori, nu îi spune nimic. Consider că este normal, dar eu privind-o mă simt iar tânăr. Trăiesc atât de viu acele amintiri! Povestea începe într-o zi minunată de toamnă... în vremurile când mai aveam obiceiul să hoinăresc prin pădure. Stăteam acolo, în mijlocul ei, cu ochii deschiși, culcat pe pământul încălzit încă de razele soarelui, acel soare care își pierdea puterea în fiecare zi cu cât iarna bătea mai puternic la ușă! Acel pământ cald, care ne hrănește și ne primește când trecem în veșnicie, îmi făcea bine, îl simțeam așa de bun, atât de prietenos, de parcă am fi fost un singur corp! Priveam cerul albastru pe care se plimbau norișori albi ca niște miei albi jucăuși. Sus la înălțimea copacilor mai cânta încă „ciocârlia”! Și ce mult îmi plăcea s-o aud! Mă bucuram ca un copil că nu plecase încă spre țările calde... Sunt o enigmă, până în zilele noastre, locurile unde migrează această așa-numită de ornitologi „Alauda arvensis”, reprezentantă a ordinului „Passeriformes”. Unii zic că prin munții Atlas, munții din nordul Africii... Ciocârlia este singura pasăre ce poate cânta în zbor! De fapt nu cânta niciodată pe crengile copacilor. O văd, mică, deasupra capului... Se oprește din zbor, adică nu avansează și se transformă parcă într-un „elicopter” înaripat. Îmi face impresia că se uita de sus la mine și îmi cânta doar mie. Ce sentiment minunat! Prin cap îmi trece „Povestea ciocârliei” din volumul „File din cartea naturii” de Ion Agârbiceanu. Se zice că Lia ar fi fost o frumoasă fată de împărat. Ea avea o voce atât de minunată încât însuși Soarele s-a îndrăgostit de ea! Desigur că și Lia s-a îndrăgostit de luminosul Soare! Toată ziua se uitau unul la celălalt cu multă dragoste. La un moment dat a vrut să plece acolo sus la iubitul ei Soarele... Dar nu putea! O bătrânică pe care a întâlnit-o pe drum, având puteri magice, a transformat-o într-o păsăruică! De atunci ea zboară în înaltul cerului pentru a fi cât mai aproape de iubitul ei, Soarele. Îi cântă atât de frumos încât acesta uită câteodată să mai apună! Iar eu, întins pe spate în iarbă, o ascultam cu nesaț, cu dragoste și

cu admirație! Dintr-o dată dispare... și ciocârlia și soarele, care se ascunde într-un nor... Mă uit în jurul meu, prin iarbă uscată. Furnicile mai caută hrană pentru iarnă ce sigur va veni în curând. Câte un fluture mai mic, de un albastru pal, parcă fără puteri, zboară ostentiv căutând câte-o floare, fie ea și ofilită, pe care să se așeze și să își tragă sufletul! În stânga mea observ o tulpină firavă cu două rămurele la capăt cu câte o floarică care a început să chelească pierzându-și o parte din micile petale. Petalele s-au ofilit, puful lor a încărunțit... conturându-se doar punguța cu semințele, dovadă că s-a consolat cu reala lege a naturii care o va adormi sub zăpadă până la primăvara viitoare când viața se va trezi din nou iar micile bobite vor germina transformându-se în alte flori minunate. Uitându-mă cu milă la planta necăjită... observai cum o mică lăcustă vroia parcă s-o înveselească așezându-se pe tulpina ei pe care o clătina de zor, parcă s-o reînvie! Își freca piciorușele din spate ca un arcuș de vioră dar nu reușea să scoată niciun sunet. Poate obosise, sau poate nu mai avea sacâz! Sau poate venise și pentru ea toamna... M-am gândit să nu le las să piară... și le-am luat acasă! Am luat deci cu mine tulpina cu cele două fire de floare inbatrinite și lăcusta și le-am immortalizat în rășină sintetică... (vezi foto) Am considerat că așa vor trăi peste veacuri! Din colțul ochiului parcă îmi curgea o lacrimă de regret după frumoasa natură. În gând recitam cadentat o poezie rămasă în memorie de pe vremea când eram copil: „Cri, cri, cri/ Toamnă gri/ Tare-s mic și necăjit!”. Topârceanu, parcă! Si eu simțeam în suflet că sunt necăjit... că vremea trece cu mare viteză. Tempus Fugit! Dinspre pădurea pe care o lăsam în urmă adia un vânt slab ce aducea un miros minunat al naturii pregătite de culcare până la primăvara viitoare. Dar parcă azeam codrul din spatele meu murmurând și dânsul o poezie tristă: „...Ziua scade, noaptea crește/ Și frunzișul mi-l rărește./ Bate vântul frunza-n dungă/ Cântăreții mi-i alungă;/ Bate vântul dintr-o parte/ Iarna-i ici, vara-i departe./ Și de ce să nu mă plec,/ Dacă păsările trec!/ Peste vârful de rămurele/ Trec în stoluri rândurele,/ Ducând gândurile mele/

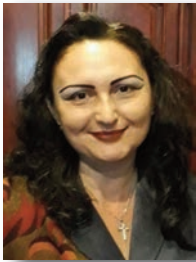
Și norocul meu cu ele// Cât de frumos vorbea codrul cu marele bard... Eminescu!

Cât de plăcut a fost să scriu aceste amintiri, nesocotindu-mă nici scriitor și nici mare povestitor! Nu cere nici un efort să așterni pe hârtie ce este deja scris pe „banda memoriei”. Știut este că omul poate alerga cu picioarele cât îl țin puterile... iar cu mintea cât îl ține imaginația. Deci orice om se poate culca pe spate, și cu ochi închiși... își poate imagina tot ce eu am simțit și admirat în pădure în acea zi de toamnă târzie.

SMARANDA BRĂESCU **PROMETEU** **DEZLĂNȚUIT - JERTFĂ,** **PASIUNE, DEMNITATE,** **CREDINȚĂ**

Magdalena ALBU

ANUL "SMARANDA BRĂESCU" - 125 de ani de la naștere și 90 de ani de la obținerea primului titlu de campion mondial absolut la saltul cu parașuta

„Eu cred în steaua mea și Dumnezeu a ținut cu mine și cu steaua mea...”

(Parașutist-aviator SMARANDA BRĂESCU)

Smaranda Brăescu - unul dintre marile modele de conștiință, demnitate, jertfă și pasiune nu doar ale istoriei primei jumătăți de secol XX, ci și ale istoriei lumii primate în genere, un reper uman singular, caracterizat, printre altele, de o verticalitate morală și o religiozitate rar întâlnite de-a lungul vremii, ce își poate găsi corespondentul ideal în cercul mucenicilor creștinătății globale. Când, în ultimii ani de viață, a fost nevoită să-și ascundă identitatea reală și suferința, ochiul trist, dar măreț al destinului își lăsase, iremediabil, pleoapa către țărână... Smaranda își scrisese, deja, povestea nemaîntâlnită a propriei sale vieți. De fapt, întregul ei parcurs teluric a fost așezat sub semnul unui continuu martiriu personal, o cunună grea, de o duritate aparte, cu mult peste cea a obișnuitului adamant, cunună căreia, cu inteligența și harul dăruite de divinitate, i-a înțeles în mod deplin semnificația complexă, acceptându-i, în integralitate, deopotrivă, umilenia specifică pătimitorilor creștini și... spinii.

„Omul trăiește în puterea colectivă a omenirii întregi, omenirea întreagă trăiește în fiecare om singur.” Așa a trăit și umanitatea primei jumătăți de veac XX, în spiritul celor scrise, cu anterioritate, de Eminescu, căci, aidoma titanului Prometeu, aviatorul-parașutist Smaranda Brăescu a adus pe pământ, la adăpostul Credinței, nu focul, ci libertatea din ceruri, oferind-o, mai departe, oamenilor, cu tot elanul și devoțiunea, pe care le-a avut prinse de Dumnezeu în inimă. Și, tot asemeni lui Prometeu, cel care și-a atras asupra sa, pentru gestul făcut, răzbunarea lui Zeus olimpienul, Smaranda a simțit din plin, pe ultima sută de metri a destinului, acest lucru, nefirescul vot de blam și condamnarea nedreaptă, în contumacie, venind, ca și în cazul altor eroi ai neamului, din partea țării natale și, mai ales, a agenților străini de influență ai momentului, atât răsăriteni, cât și vestici.

Parafrazându-l pe omul de cultură și istoric Nicolae Iorga, despre Smaranda Brăescu putem afirma că nu a fost o ființă

asemeni ei, care să cunoască mai bine, în acei ani, viața și sufletul românilor din toate provinciile patriei, români cărora le-a închinat, rând pe rând, toate reușitele persoanele din aviație și parașutism. Și cum să nu fi avut Smaranda, oare, cunoștință deplină despre suferințele și aspirațiile neîmplinite ale conaționalilor săi, când ea însăși se luptase, fără oprire, până la finalul drumului, pentru ca visele-i lăuntrice să prindă contur real și nicidecum să fie năruite, cu bruschețe și răutate, de nenumăratele piedici ivite în față?!... În acest sens, cuvintele Regelui Carol al-II-lea, rostite în luna martie a anului 1933, după obținerea în SUA, la Sacramento, pe 19 mai 1932, de către Smaranda Brăescu, a recordului mondial absolut la parașutism, sunt edificatoare: „Știu cât te-ai zbatut și tot ce-ai suferit. Meritul îți este cu atât mai mare, cu cât mai însemnate au fost obstacolele care ți-au stat în cale.” Regalitatea, mai precis, suveranul Carol al-II-lea, a reprezentat, alături de o mică parte a presei (ziarele „Curentul” și „Universul”), singurul element important al societății românești de atunci, care i-a recunoscut, oficial, Smarandei meritele impresionante pentru istoria națională și globală a parașutismului și, deopotrivă, a aviației.

La fel ca și pe inginerul Aurel Vlaicu, puțini au iubit-o cu adevărat și sprijinit-o pe Smaranda Brăescu în timpul vieții, spre a-și atinge visul - acela de a zbura. Pentru mulți dintre cunoscuții aristocrați ai timpului, Aurel Vlaicu și Smaranda Brăescu erau niște simpli... țărani. Numai că țărânul din Bințiș (Hunedoara) și țărâncă din Hănțești (Galați) au scris, ambii, actul de naștere, practic, pentru aviația, respectiv, parașutismul românesc și mondial, așa cum nu o mai făcuse nimeni până atunci. Din această perspectivă deosebit de relevantă, anume aceea a construcției individuale de imagine și identitate, Smaranda Brăescu a conturat, cu o credință și un sacrificiu ieșite din comun, liniile de forță ale destinului, în momente când a fi pionier într-un domeniu non-accesibil femeilor la acea dată reprezenta o dovadă nu doar de curaj nemaîntâlnit, dar și una de schimbare categorică de macaz paradigmatic. Iar Smaranda a avut capacitatea și, mai presus de toate, determinarea de a stabili ea însăși, la nivel de țară și de mapamond, parametrii noului pattern al parașutismului sportiv, model care nici măcar nu fusese luat în calcul, într-un fel sau altul, la momentul respectiv. Sub acest aspect, Smaranda Brăescu a inovat în domeniul său - parașutismul -, un domeniu conjunctural ales de ea, practic, o cale ocolitoare, pentru a ajunge să-și vadă împlinit visul primordial - pilotajul.

Conștiință înaltă, dublată de o moralitate similară și o religiozitate asemănătoare cu a marilor isihăști, Smaranda Brăescu a știut să se roage și să aștepte. În tăcere, desigur, ca mucenicii creștini. Călcatul pe cadavre ori amantlăcurile de bonton specifice vremii sale au fost cu totul și cu totul străine de spiritul ei nobil și curat, de crezul funciar al propriei sale ființe. Aprecierea sinceră din partea multor personalități din țară și din străinătate a venit, încetul cu încetul - una dintre acestea fiind chiar pretențioasa scriitoare Martha Bibescu, soția prințului-aviator George Valentin Bibescu (fondatorul Aeroclubului Regal Român și președinte, la acel moment, al Federației Aeronautice Internaționale) -, și nu a întârziat să se

manifeste, în mod concret, sub diverse forme. "... nu cunosc, mărturisirea poetul și cărturarul Octavian Goga, pe 28 mai 1932, la tribuna Academiei Române, un devotament pentru o idee, manifestat cu o pornire de sacrificiu mai curată, mai îndrăzneată și mai nobilă, decât actele eroice ale acestei ființe plâpânde, care, primejduindu-și viața de atâtea ori, a stabilit recorduri mondiale în aviație, purtând faima numelui nostru peste hotare." Cuvinte frumoase, clocotitoare, care, însă, nu au scutit-o absolut deloc pe "Regina aerului", așa cum a supranumit-o presa americană, să moară de foame în patria natală...

La nivelul mării istorii a României și a lumii, nu multe au fost spiritele care și-au așezat, pentru totdeauna, de-a lungul curgerii timpului, marcajul pozitiv. În cronologia fixă a destinului tumultuos al umanității, Smaranda Brăescu este unul dintre acestea. O dimensiune fundamentală, însă deloc luată în discuție, este reprezentată de caracterul religios al Smarandei, însuși intervalul scurtei sale treceri pământești fiind încadrat de două date semnificative, și anume: nașterea - care a avut loc în ziua de 21 mai, de marele praznic creștin al Sfinților Împărați Constantin și Elena - și moartea, consemnată la data de 2 februarie, când este sărbătorită Întâmpinarea Domnului Cristos. Prin urmare, cercul gloriei și, deopotrivă, al muceniciei Smarandei Brăescu a fost unul dictat în mod expres de divinitate, starea ei constantă de spirit fiind una exclusiv raportată la Dumnezeu. "Mă rog la Dumnezeu totdeauna - știu că nu sunt vrednică de ajutorul Său, dar bunătatea Lui Dumnezeu este atâta de mare că mă va ierta și mă va ajuta.", scria Smaranda, în primul său jurnal, în ziua de 11 august 1935, pentru ca, zece zile mai târziu, pe 21 august, să menționeze astfel: "(...) mi-am făcut Semnul Crucii, am spus Tatăl Nostru și Ave Maria și am intrat deasupra mării."

Despre religiozitatea Smarandei Brăescu, merită să vorbim mai pe larg în textul de față, întrucât această caracteristică marcantă reprezintă, în fond, axul central al propriei sale vieți, în jurul căruia și-a definit personalitatea și și-a construit întreaga carieră din parașutism și aviație. Departate de a fi mistică, Smaranda trăia conectată la înalta dimensiune spirituală a eremiților de altădată. Fără a fi un om al deșertului, ca vechii rugători creștini, una dintre cele mai interesante și demne de ținut minte lecții de creștinism, pe care ea a oferit-o umanității, s-a născut în momentul participării sale, pe data de 8 august 1935, pe teritoriul Marii Britanii, la incinerarea unuia dintre instructorii de zbor de la aerodromul din Reading. Iată ce relatează Smaranda Brăescu, după acest eveniment cutremurător: "Prima dată când am asistat la așa ceva îngrozitor. Niciun serviciu religios, nimic (...). N-au vrut ca să aparțină religiei sfinte pe care ne-a lăsat-o Mântuitorul și pentru care s-a jertfit Dumnezeul nostru, Fiul Atotputernicului. Oare ce gândesc aceștia? Care este ținta lor în viață? Pentru ce mai ocupă un loc aici, pe pământ? Oh, Doamne, lisuse Hristoase, întoarce pe toți la tine, nu îi lăsa să meargă în întuneric - și te rog, Doamne, nu ne pedepsi pentru fărădelegile noastre (...)" Sunt întrebări fundamentale, ce reflectă, deopotrivă, diferențierea de viziune și de perspectivă asupra vieții, de mentalitate, în ultimă instanță, și de raportare la Sacru a creștinului practicant față de individul ateu.

Critic acerb al proastelor moravuri ale vremii sale ("S-a stricat lumea, totul nu este decât o Sodoma și Gomora." - 30

septembrie 1935; "Nu-mi place Parisul, este prea murdar (...), e și scump, multe femei dezmațate și inculte, iar majoritatea bărbaților îți fac impresia unor vagabonzi." - 26 august 1935), precum și critic al situației generale din societatea românească, de pe mapamond și din lumea aviatică ("Hitler va înghiți și Danemarca după ce se va întări"; "Vasăzică și voi, Hitlerii și Mussolini sunteți tot bolșevici, dar sub o altă formă, mai perversă!"; "nici în zilele Crăciunului nu i-au răbdat inima să înceteze măcelul, atât Rusia, cât și Germania"; "Ce murdării mai sunt aici pe pământ! (...) Colonelul Popovici - pentru alții dă carnete în alb - sau le face în câteva ore - iar pentru mine nici într-o lună n-a fost în stare să-l facă. Sunt așa de mâhnită și așa de tristă, căci văd că zilnic se ivesc dificultăți și tocmai de la acei care ar trebui să-mi vie în ajutor. Doamne, nu știu de ce sunt așa de răi și cum poți să mai suporti atâta murdărie pe acest pământ! (...) în țara noastră, toți veneticii au ajuns Miniștri." - 26 septembrie 1935; "De asta îi plătește Statul Român, să facă mizerie românilor și să sărute picioarele străinilor!" (despre Legația română de la Bruxelles și cea de la Londra) - 19 august 1935; "Ne așteptăm din moment în moment la vreun vânt năprasnic care poate să vină din vreo parte, pentru că suntem înconjurați numai de dușmani (...)", Smaranda Brăescu scria despre sine, cu sinceritate, astfel, la 20 august 1935: "(...) niciodată nu i-am înșelat cu nimica - am fost prea sinceră și de asta și-au bătut joc de mine."

„Sunt singură, cu privirile pe crucifix și pe chipul Maicii Domnului, gândurile mele zboară la țara mea dragă și iubită (...)" Spirit al dreptății, luptătoare neînfricată pentru visele ei și pentru Țară, fosta studentă de la Belle Arte, Smaranda Brăescu, s-a situat constant pe primul loc al podiumului destinului, cu toate obstacolele și vicisitudinile vieții cotidiene: cea dintâi femeie-parașutistă a României (1928), campioană europeană cu record mondial feminin (1931), campioană mondială absolută la saltul cu parașuta (1932), prima femeie din Europa cu brevetul de aviator obținut în SUA (1932), nominalizată drept prima sportivă a lumii pe anul 1932, prima aviatore din lume care, singură la bord, a traversat Marea Mediterană pe un traseu lung de circa 1100 km (1936), prima femeie-instructor de parașutiști din țară (1941).

„Viața mea nu înseamnă nimic dacă o țin numai pentru mine. Viața mea o dăruiesc țării, dar vreau să o dăruiesc frumoasă și încărcată de glorie.", nota, în Jurnal, Smaranda. Aviatore și a celebrei unități sanitare de elită a Forțelor Aeriene Regale ale României - "Escadrila Albă" (singura unitate de aviație cu rol de evacuare a răniților de pe front din cel de-Al Doilea Război Mondial, pe care țara noastră a avut-o dintre toate forțele combatante, înființată la inițiativa prințesei-aviator Marina Știrbei și formată exclusiv din femei-pilot, cu misiuni de salvare atât în Est, cât și în Vest) -, cu brevetul de zburător din America reînnoit la Școala de pilotaj condusă de prințesa-aviator Ioana Cantacuzino (prima femeie-pilot cu brevetul obținut în țară și cea dintâi femeie-director a unei școli de aviație din România) a intrat în legendă... Eroina fără de cruce vreme șapte decenii, oprimată de noul regim politic instaurat la putere după 1945, este, azi, omagiată, așa cum se cuvine, la nivel național, devenind simbolul parașutismului românesc și modelul generațiilor actuale de tineri împătimiti de farmecul voalurii albe de mătase.

Va urma

Amăgirea "ochiului interior"

AI. Florin ȚENE

Adia vântul peste lanul de spice, vălurindu-l. Marin a coborât coasta spre râu, și-a pus strașină mâna să-și privească ogorul. „Anul acesta vom face recoltă bună de grâu. Voi putea să plătesc rechizitele pentru fetițele mele, Maria și Sanda. Of, Doamne,

oare când voi putea să strâng bani pentru operația la ochi a nevastei?”

În timp ce se gândea, făcându-și planuri pentru sfârșitul verii, a simțit o mână pe umărul său. A întors capul, și surprins a văzut-o pe Mariana cu bastonul de nevăzător lipindu-se de el.

- Cum e grâul Marine?

- Fain, Mariana!

- Îl aud cum vălurește. Cred că a început să îngălbenească...

- Peste două săptămâni putem să-l secerăm.

- Mă bucur, Marine! Îl vindem la morarul din sat.

- Oprim și noi pentru pită!

- Oprim cât să ne ajungă până în vara viitoare.

- Io, zic, Mariana, să vindem și partea noastră.

Vreau să strângem bani pentru operația de la ochii tăi!

- Nu anul ăsta, Marine! Fetele au crescut, trebuie să la asigurăm traiul la oraș, la școală!

Tot vorbind, Marin a așezat-o pe Mariana pe un tăpșan de iarbă uscată, apoi s-a așezat și el alături. O tăcere adâncă s-a lăsat între ei. Adierea de vânt îi mângâia pletele Mariane. Marin o privea cu gingășie iar ochii ei priveau în zare fără să vadă nimic. „Frumoasă e femeia mea. Cea mai frumoasă din sat.” Gândea Marin. Alături, Mariana își frământa gândurile aducându-și aminte de vremea când vedea în bărbat cel mai frumos flăcău din sat. Instantaneu mâinile lor s-au împreunat. Imaginea asta, așa, stand în capul locului pe tăpșan, admirând ogorul, putea să fie o statuie dedicată unei familii de țărani români rugându-se cerului. Să mai dea o ploaie. Ziua paparudelor trecuse.

Acest tablou s-a repetat treizeci de ani la rând. Mariana se bucura, de fiecare dată când venea alături de Marin să simtă adierea vântului venind dinspre ogorul lor. Aici își făceau planurile de viitor. Fetele crescuseră. Ajunseseră intelectuale la oraș. Maria era profesoară, iar Sanda ingineră la o fabrică de

avioane. Erau căsătorite, la casa lor, și una din ele aștepta să aducă pe lume un copil.

Într-o dimineață, Marin și Mariana s-au trezit cu amândouă fetele, cu mașinile lor, și cu ginerii oprind la poartă. Mariana era pe prispă depănușă drugile de porumb pentru găini. Marin era în grajd să curețe de bălegar podeaua. La auzul motoarelor, Mariana a simțit că au venit fetele.

- Marineee! A strigat de pe prispă Mariana. Au venit fetele noastre.

- Stai că vin! A răspuns din grajd omul.

Între timp Sanda a tras drugul de la poarta mare și a dirijat intrarea autoturismelor în curte.

- Uși! Afurisită de găină! Vrei să te calce mașina?

Mariana a coborât cele câteva trepte, ținându-se cu o mână de stâlpul ce susține acoperișul, bucurându-se de venirea celor două fete, pe care multă vreme, până au plecat, le considera lumina ei.

- Bine ați venit! Lumina mea!

Maria și Sanda au îmbrățișat-o cu multă căldură.

- Sărut mâna, mamă! I s-au adresat cei doi gineri.

- Să trăiți copii mei! Întinzând mâna să le mângâie fețele, așa cum făcea ori de câte ori veneau acasă.

Atingându-i, i se lumina fața, și un zâmbet de fericire înflorea pe buze.

- Bine ați venit! Frumoase mașini aveți! Le-a spus Marin, îmbrățișându-i pe toți patru, după ce se spălase pe mâini la fântâna din curte, turnându-și apa cu cana de lut ars aflată pe ghizdul fântânii.

- Tată! I s-a adresa Sanda. Am venit s-o luăm pe mama. O ducem la spitalul de oftamologie.

- Și...credeți că o să vadă, iar?!

- Doctorița, aceeași care a văzut-o anul trecut, ne-a asigurat că, după operație, o să vadă. A intervenit Maria.

- Dacă ziceți voi, e bine! Dar pe maică-ta ați întregat-o?

- Mă duc Marine! A răspuns Mariana în locul fetelor.

A doua zi, cele două autoturisme au plecat, luând cu ele și pe Mariana. Bărbatul a rămas în pragul porții, făcându-le cu mâna, până când imaginea mașinilor a dispărut după curba de la Tănase.

*

După trei săptămâni Marin a primit telefon de la Sanda.

- Tată! Sărut mâna! Măine să vi la noi că sosește mama de la București. Cu acceleratul de 6 seara. O așteptăm în gară cu toții...

- Cum!? Vine singură?!

- Da! Singură! Vede!

→ Continuare în pag. 26

Carul cu fericire

Firiță CARP

Despre fericire nu cred că trebuie să scriem. Fericirea este așa, o chestie, un fel de bucurie liniștită, pe care eu doar o simt, dar nu o pot reda în cuvinte. De aceea zic că nu e cazul să mă hazardez în a scrie despre fericire. Desigur, nu e interzis să scrii despre fericire, dar seamănă cu o pierdere de vreme. E ca și cum ai scrie despre aerul din jurul clopotniței din deal. Sau despre bucuria sfinților de a fi împreună în biserica de alături, cu sau fără credincioși de față. E de parcă ai scrie fără să trăiești. Pentru că fericirea se trăiește, nu se scrie. Da, așa cred eu, fericirea se trăiește, mai exact spus se consumă. Sigur se consumă! Și numaidecât proaspătă, fiindcă ea este entitatea care nu poate fi conservată. Singura care nu se poate păstra, indiferent cât de mult ar prisosi vreodată cuiva. E sâmbătă, stau pe o fărâmă de eternitate ce se prelinge dinspre zori către zi. Stau și privesc atent la ce se întâmplă încolo, pe o fărâmă de eternitate nițel mai mare decât asta pe care

mă odihnesc, pe bucata de eternitate ce îmbracă spațiul dintre biserică și clopotniță. Sub cerul acestei dimineți, pe drumul de aer înmiresmat de visele florilor de tei, de pe loc și de pretutindeni, de acum și dintotdeauna, înălțat pe eternitatea mai mare dintre cele două arătate, tocmai trece un car cu fericire. Nu știu de unde a apărut, nici unde se duce. Poate vine dinspre viață, alungindu-se spre neviață. Dar nici nu contează probabil de unde către neunde merge, important e că alunecă pe aerul încăput între biserică și clopotniță, trece însoțit de o liniște ireală, se prelinge deodată cu tăcerea, maiestuos și silențios ca o iluzie se prelinge de parcă nu ar vrea să tulbure în niciun fel somnul veșniciei. Și când miraculosul car devine aproape palpabil, de misterioasa lui apariție și îngereasca-i trecere se desprinde o ploaie cu stropi mari de fericire și se pornește harnic să cuprindă dedesubtul cu răcoarea unei bucurii îndelung așteptate. Stropi mari ajung și la mine, pe felia de eternitate pe care mă aflu, și mă îmbrățișează de parcă ar fi o ființă iubită... Fericirea e starea asta, pe care am primit-o chiar din carul prea plin de ea, aflat în trecere prin apropierea locului în care am avut norocul să mă aflu. Dar poate totul e și mai simplu. Cred, acum, că fericirea este chiar faptul că pot să vă spun ce simt în această dimineață dumnezeiască fără să mă oprească ceva.

→ Continuare din pag. 25

*

- Doamne! Mare e minunea Ta!

În seara aceea, Marin s-a bărbierit, lucru ce-l făcea numai Duminica, sau de sărbătorile religioase. Și-a verificat costumul pe care îl păstra pentru înmormântare, și-a lustruit pantofii și și-a aranjat toate cele necesare unui bărbat pe un taburet.

Când a răsărit luna și luceafărul de seară clipea lumină deasupra casei, Marin stătea pe prispă gândindu-se la nevasta sa. "Of! Doamne, ce bine! Ce-o să spună când le va vedea pe fete...?" S-a retras în cameră pentru a dormi atunci când Carul Mare s-a arătat deasupra grajdului unde cei doi cai ai săi se auzeau dând din copite." Și ei sunt neliniștiți. Presimt frământarea mea. "Gândea Marin strecurându-se sub cuvertura înflorată, țesută de Mariana când era fată. A adormit târziu. Nu-l lăsa gândurile. A doua zi, după ce a dat de mâncare la animale și la păsări, s-a îmbrăcat în hainele de sărbătoare.

-Tudorică! L-a strigat pe vecin.

-Ce Mărine?

-Plec la oraș! S-o aștept pe Mariana!

-Zău, mă! Vede?

-Cu ajutorul lui Dumnezeu!

-Lasă, bă, că sunt doftori buni!

-Să te uiți și pe la mine!

-Cale bătută, Marine! Nu-ți face griji...

Soarele era de două sulițe pe cer când toți trei așteptau pe peronul gări din orașul de la poalele Tâmpiei. La difuzor s-a anunțat sosirea trenului venind de la Capitală.

Garnitura a oprit cu scrâșnet de roți. Oameni cu geamantane coborau, alții urcau, astfel se crease o vânzoleală în jurul vagoanelor.

-Uite pe mama! A strigat Maria!

Mariana cu un mic geamantan în mână a trecut pe lângă ei, îngrijorată că nu o așteaptă nimeni. Cele două fete, văzând că mama lor părăsește peronul, au strigat-o din urmă.

Femeia se întoarce și privește nedumerită. Cunoștea glasul fetelor ei.

-Aici suntem! A strigat din nou Sanda!

Mariana s-a apropiat de cei trei venind în întâmpinarea lor.

-Voi sunteți, dragile mele!? V-am recunoscut vocile...

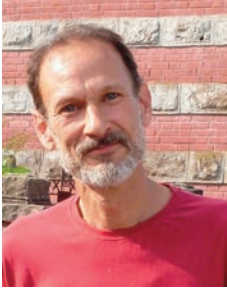
- Marin unde este?

- Nu mă recunoști? Eu sunt!

- Vai, ai îmbătrânit... erai tare frumos...

Toți patru s-au îmbrățișat și lacrimile le-au brăzdat obrazul. Pentru Mariana timpul stătuse în loc, 30 de ani!

Clopotul Bisericii bătea pentru vecernie...

POEZII

Constantin P. POPESCU

LUNATIC

Sfârâmată-n cioburi, Strâmb mă
chema, strigând, Luna din
oglindea lacului Sub copitele
calului negru

Al nopții cu stelele-n coamă:

- Vino, romantic bătrân, Rezidește-mi
rolul și masca, Singur tu ești

Cel ce mă poate renaște, Către tine
aleargă-acel cal Negru cu stelele-
n noapte Și nechează prin ceruri.

Încalecă-i șaua, Te-așteaptă,
Te cheamă, Te chem.

NOCTURNĂ

Când nopțile cad, eu mă ridic Din
spatele pleoapelor:

Urcând către vise, trec țărnel
Oceanului înstelat al memoriei.

Milioane de chipuri

Mă primesc Să le privesc

Când nopțile cad Către cer Dinspre
mine.

Nu pot să dorm, Ocupat sunt să urc
Mereu mai departe.

LUNATIC, IAR

Rotundele drumuri

Mi-au încolăcit picioarele.

Nu mai am gesturi, ci senzații. În
centrul meu mă simt ucis

Și lunatic, plutind

Peste ape albastre de vis.

Nu mai am gesturi, ci senzații. Calea
Lactee, inelul închis.

Legat de stâlpul drumului de stele
Plutesc prin cosmicul abis,
Nu mai am gesturi, ci senzații Și visul
morții mi-e deschis.

TRISTEȚEA ÎNTÂI

Plângând am plecat către roze, Mă
chemau cu spini de cuvinte
Pentru frunte,

Mă-nsângerău cu parfum Cuvintele
rozelor plângând, Roșii,

Sub nori cenușii.

O singură dată se scutură rozele, Nu
și spinii,

Nu și sângele cuvintelor Nemurite
prin roșu.

TRISTEȚEA A DOUA

Un cântec, o lumină ori o floare mă
cheamă uneori prin locuri

pe unde mult-am plâns iubind,
de parcă sufletul n-a învățat să uite

și, pe tăcute, se-nconjoară

în trupul spațiului trecut.

Încă o dat-acolo n-aș mai putea trăi;
mă-mbracă țesătura unei clipe

ce frigul proaspăt al tristeții îmi
aduce, răceala veche a durerii

ce de iubire plânse, cândva; acum,
trăind în al tristeții mele frig

și înaintea vindecării de-o uitare
neînvățată încă,

eu înapoi să vină lacrimile strig în
van,

iar glasul meu e mut și numai pieptul
mă poartă către inimă tăcut.

Îmi pare c-am uitat
să-l cuprind într-o formă
pe cel ce în mine formă nu are.

CA ȘI CUM

E ca și cum cineva Ar fi închis
Cu un lacăt ușa Neîntrebatelor
răspunsuri.

E ca și cum cineva
Ar fi frânt într-o beznă Cărarea
ducând

Până la singura stabilitate A liniștii.

E ca și cum,
Purtând pașii imposibilelor dorințe,
Ar fi din ce în ce mai greu

Să-mi amintesc prezentul, Uitând
viitorul deja întrebat.

E ca și cum Cineva Vreodată Ar ști.

ÎNCORONEAZĂ-MĂ

Încoronează-mă cu alb acum, După
coroana mea cea neagră Și-
nnoptată,

Lunară și întunecată. Încoronează-
mă în zori, cu Soare Și dacă
regele de negru moare, Trăiască
regele, atunci!

Acum

Cel vechi a ars în propriu-i scrum Ca
Phoenix.

Te rog,

Încoronează-mă cu alb.

POEZIA FLORILOR IMPERIALE

Cornelia TURLEA-CHIFU

Florile... eternă poveste, mereu redescoperită și reinventată de creatorii de frumos. Depănată de-a lungul veacurilor de pana literaților, cântată pe strunele lirei de muzicanți, vibrând pe corzile sufletului de poet, născându-se din culorile de curcubeu ale penelului sau din dalta măiastră a sculptorului, a fost dintotdeauna o sursă de inspirație nepuizabilă pentru artiștii cuceritori de frumusețea și gingășia florilor, așa cum este și cunoscuta scriitoare, jurnalistă și artist plastic, Constanța Abălașei-Donosă, autoarea volumului „Poezia florilor imperiale”, apărut la editura Inspirescu din București, în anul 2019.

Sub acest titlu, artista prezintă într-o concepție originală lumea minunată a florilor ca pe „un elixir” al propriului suflet. O lume aproape de perfecțiune, plină de candoare, în care domnește armonia culorii și a formei. Am zis concepție originală pentru că volumul se află la confluența dintre arte, fiind în același timp atât albumul unei expoziții plastice cât și o carte de poezii, dovedind personalitatea multiplă a artistei.

Cu alte cuvinte, doamna Abălașei-Donosă își prezintă în versuri propria expoziție dedicată florilor dezvoltându-ne treptat, de la o pagină la alta, cum se poate picta cu ajutorul cuvântului și cum se pot scrie versuri cu ajutorul culorii. Îi ușurează munca și acuarela, tehnica pe care a ales-o în realizarea tablourilor. Acuarela, această poezie a picturii, diafană, plină de lirism, îi dă posibilitatea creării de efecte speciale prin transparență și luminozitate.

Din petele ei de culoare se nasc gânduri care fug înspre cuvântul încărcat de emoție, de bucurie și încântare în fața armoniei universale. Tablourile zugrăvesc natura cu splendorile ei, artista aplecându-se cu gingășie asupra celor mai delicate creaturi ale ei, florile. În versurile care le însoțesc autoarea se prezintă pe sine cu întreaga gamă de simțiri și sentimente. Tristă sau veselă luminoasă sau meditativă, crează și transmite stări sufletești atât prin culoare cât și prin cuvânt. Iată puterea cuvântului în poezia „Albastru”:

„Albastră-mi este steaua... Pământul și el este albastru..”

Albastru îmi este cerul... Păsările sunt albastre.../ Albastru îmi sunt apele... Întunericul e tot albastru...

Albastră îmi este visarea rămasă-nlăcrimată Albastră îmi e iubirea ce pasul tău îl cată.”

Dincolo de acest „albastru”, culoarea dominantă a tablourilor este galbenul, exuberanta lumină a soarelui, „o splendoare de lumină/ precum o rază în surdină” care transmite starea de bine, de liniște și echilibru. Sub efectul ei te simți conectat la vibrația firii, ghicind parcă miresmele petalelor înfiorate de adierile calde ale zilei, în timp ce un vers alăturat întregeste imaginea plastică:

„Galben- alb și ocră pământ... Minune de suflet sfânt.../ Să rupeți galben soarelui... Să fiți mereu speranță/ Galben efemer, color al naturii plină de viață!” (Flori de april)

Deși titlul cărții ne face să credem că autoarea s-a lăsat cucerită de măreția florilor imperiale, dânsa se apleacă cu noblețe și asupra celor mai neînsemnate, folosindu-le simplitatea și candoarea în realizarea echilibrului tablourilor. De altfel, în Argument, dumneai se destăinuie: „De la florile cele mai nobile, până la cele mai umile, crescute în grădini, pe marginea șanțului, ori între ciulini și uscăciuni, eu le iubesc la fel!” Din această iubire au fost zămislite cu emoție, culoare și metaforă, spre încântarea sufletului și a ochiului Panseluțe, Flori de vinete, Muguri de pădure, Flori din câmp, Năsturași, Flori galbene, Flori din grădină.

Citind poezia „Dalii” de lângă tabloul cu același nume, putem accepta ideea că în volumul „Poezia florilor imperiale”, artistul complex care este Constanța Abălașei-Donosă, a vrut să experimenteze posibilitatea acuarelei de a crea poezie: „De-aș fi poet,/ Aș fi ceea ce sunt./ Aș picta în pastel/ Pânza cea albă/ Cu dalii ori albe flori./ Aș picta totul adunat/ Asociat în veselia/ Ori suferința mea,/ Și tot universul ascuns/ Așezat la picioarele naturii//”.

Dacă ne gândim că în urmă cu peste o sută de ani Musorgski a experimentat posibilitatea de a picta cu ajutorul sunetelor muzicale și chiar a reușit, lăsând posterității minunata suită „Tablouri dintr-o expoziție”, nu ne rămâne decât să ne închinăm geniului inovator al artiștilor și să ne bucurăm de creațiile lor întru înobilarea sufletească și spirituală prin frumos.

Această capacitate de a exprima o idee folosind în același timp mijloace artistice diferite, vorbește despre virtuozitate. Virtuozitate pe care doamna Abălașei-Donosă a dobândit-o cu pasiune, cu dragoste și cu răbdare, după cum singură mărturisește: „Fără pasiune, fără dragoste, nimic nu poți realiza! Credința și talentul sunt ca doi frați. Cu cât reușești să combini aceste două elemente, cu atât mai mult prețuiești ceea ce ai făcut prin răbdare. Răbdarea este balsamul sufletului!”

LONGEVITATEA ESTE UN DAR DIVIN

Elena ARMENESCU

„Prin mine ți se vor înmulți zilele și ți se vor mări anii vieții tale”.

(Proverbe cap 9, 10-11)

Am stat mult pe gânduri până am primit răspuns dorinței mele de a scrie un început interesant dacă nu mișcător despre cineva care atinge o vârstă respectabilă, după un parcurs, când zbuțuit când liniștit al vieții mai cu seamă dacă este vorba de cineva drag, așa cum îmi este scriitoarea Elena Buică. Chiar am făcut o rugăciune în acest sens, după care mi-am amintit brusc ca într-o iluminare de „Binecuvântările” biblice, pentru că sunt convinsă că longevitatea este un dar divin, și am strigat: „Acesta trebuie să fie începutul...” și cei care cunosc sau vor citi biografia pe larg a doamnei Elena Buică vor înțelege: „Dacă vei asculta de glasul Domnului, Dumnezeuului tău, păzind și împlinind toate poruncile Lui pe care ți le dau astăzi, Domnul, Dumnezeul tău, îți va da întâietate asupra tuturor neamurilor de pe pământ. 2 Iată toate binecuvântările care vor veni peste tine și de care vei avea parte dacă vei asculta de glasul Domnului, Dumnezeuului tău: 3 Vei fi binecuvântat în cetate și vei fi binecuvântat la câmp. 4 Rodul pântecelui tău, rodul pământului tău, rodul turmelor tale, fătul vacilor și oilor tale, toate acestea vor fi binecuvântate. 5 Coșnița și postava ta vor fi binecuvântate. 6 Vei fi binecuvântat la venirea ta și vei fi binecuvântat la plecarea ta. 7 Domnul îți va da biruință asupra vrăjmașilor tăi care se vor ridica împotriva ta; pe un drum vor ieși împotriva ta, dar pe șapte drumuri vor fugi dinaintea ta. 8 Domnul va face ca binecuvântarea să fie cu tine în grânarele tale și în toate lucrurile pe care vei pune mâna. Te va binecuvânta în țara pe care ți-o dă Domnul, Dumnezeul tău. 9 Vei fi pentru Domnul un popor sfânt, cum ți-a jurat El, dacă vei păzi poruncile Domnului, Dumnezeuului tău, și vei umbla pe căile Lui. 10 Toate popoarele vor vedea că tu porți Numele Domnului și se vor teme de tine. 11 Domnul te va copleși cu bunătați, înmulțind rodul trupului tău, rodul turmelor tale și rodul pământului tău, în țara pe

care Domnul a jurat părinților tăi că ți-o va da. 12 Domnul îți va deschide comoara Lui cea bună, cerul, ca să trimiță țării tale ploaie la vreme și ca să binecuvânteze tot lucrul mâinilor tale: vei da cu împrumut multor neamuri, dar tu nu vei lua cu împrumut. 13 Domnul te va face să fii cap, nu coadă; totdeauna vei fi sus, și niciodată nu vei fi jos, dacă vei asculta de poruncile Domnului, Dumnezeuului tău, pe care ți le dau astăzi, dacă le vei păzi și le vei împlini 14 și nu te vei abate nici la dreapta, nici la stânga de la toate poruncile pe care vi le dau astăzi, ca să vă duceți după alți dumnezei și să le slujiți” (Deuteronom cap 28)

Cu siguranță în urmă cu zece ani, aș fi scris altceva, dar între timp multe s-au întâmplat culminând cu călătoria mea în Canada ca răspuns la invitațiile poetului Pr. Dumitru Ichim și Ing Dumitru Răchitan - (ca urmare a propunerii poetei Claudia Voiculescu împreună cu care am plecat) la Săptămâna culturală de la Câmpul românesc Hamilton, organizat an de an de peste un sfert de veac. Desigur - prin înțelegere - am plecat mai devreme decât ziua consacrată începerii acelei Săptămâni. La cine stăm? La cine stăm? La Buni...

La sosirea avionului eram așteptate de scriitoarea Milena Munteanu, conform agendei organizatorilor la care membrii comunității românești răspund totdeauna cu vădit entuziasm și disciplină vestică, așa cum aveam să constatăm pe întregul parcursul șederii noastre în Canada. Bucuria revederii a sters oboseala celor șase ore de zbor din Amsterdam (unde poposisem trei zile la fiul meu) până la Toronto.

Buni locuiește cam la 70 de km de aeroport, în Piking, împreună cu minunata sa familie: fiica, profesoara Andaluza Nagy, ginerele, Ing. Tibi Nagy și nepoata, Mara Nagy, profesoară, aflată anul acesta pe listele candidaților la Consiliul Municipal din a cărei declarație am reținut: „Mi-am petrecut cariera luptând pentru acces egal la oportunități pentru vocile defavorizate. În calitate de profesor și lucrător al serviciilor alimentare, am văzut direct provocările cu care s-a confruntat comunitatea noastră în ultimii patru ani, iar în calitate de doctorand în istoria și dezvoltarea comunității, sunt bine pregătit să susțin creșterea și dezvoltarea în mod conștient, moduri durabile și orientate către comunitate...” Nu de alta, dar să se știe cum este și descendenta lui Buni. Despre antecesori, numai lucruri demne de tot respectul aflăm din cărțile sale de memorialistică...

Pe Buni o cunoscusem în urmă cu câțiva ani în țară, în România unde dansa venea în fiecare vară sa-și lanseze câte o carte pe care o scria în iernile lungi canadiene și din fiecare se desprinde ideea că trăiește în

Canada, dar sufletul se află acolo unde a copilărit, unde și-a petrecut tinerețea, unde a iubit și a fost iubită. Pe lângă o bună comunicare și rezonanță în gânduri, faptul că ne-am născut sub cerul sudului, în același județ Teleorman, probabil a contat mult în apropierea noastră. Am fost împreună cu mulți colaboratori ai publicațiilor ARP inițiate de regretatul Artur Silvestri, la Durău - unde acesta a fost pomenit la un an de la trecerea în eternitate - prilej cu care s-a sfințit și troița ridicată în memoriam. Ascultând câteva discursuri emoționante printre care și pe cel al doamnei profesoare Elena Buică, am înțeles atunci că fusese destinată slujirii cuvântului. Ulterior i-am citit cu multă încântare toate cărțile pe care le-a publicat, fiindu-i aproape la mai toate lansările inclusiv la Alexandria, unde a fost prezent printre alții și artistul, scriitorul George Roca din Australia. Da! Așa este cu diaspora românească! Risipită pe toate continentele...dar unită prin grai și dragostea de țara lăsată în urmă dar purtată în suflet și în minte.

Am ajuns în Pikering cu oarecare întârziere pentru că - la insistențele Milenei - ne-am oprit puțin și la ea acasă, într-un frumos cartier rezidențial din Toronto cu case deosebite din punct de vedere arhitectural, înconjurate de grădinițe cu flori și copaci ornamentali superbi, înfloriți, doar era luna iunie... Când am sosit la destinație, adică la Buni, unde urma să și rămânem, am fost primite cu multă căldură și cu masa pusă, ca la noi la români. Peste câteva zile mai avea să fie întinsă o masă mare cu multi invitați români din Toronto și împrejurimi.

Zilnic se gândeau să ne facă o bucurie. Fiică admirabilă, Andaluza și-a luat liber de la Școala unde era directoare și ne-a dus cale de 250 de km într-o excursie absolut fascinantă la cele o mie de insule, un arhipelag de pe râul Saint Lawrence, socotit un loc misterios. Plimbarea pe lac cu vaporețul, briza, peisajul unic, noi în mijlocul frumuseții mișcătoare, vârlurinde, noi privind casele de vacanță situate pe aceste insule și insulițe, lumina, irizațiile din mărgelele de apă azvârlite de elicea vaporului, totul era fabulos, și toate acestea într-o companie atât de plăcută. Pe drumul de întoarcere, am admirat multiplele stațiuni aflate în zonă și țin minte că la un moment dat, ne-a tăiat calea doi ratoni care s-au refugiat în pădurea prin care treceam.

Credeți că o dată cu această excursie s-a încheiat lista răsfățului? Nu! Buni a rugat-o pe Mara să ne ducă la cascada Niagara, pentru că - a zis dânsa: „*Aveți în program vizitarea cascadei și în Săptămâna culturală, dar nu se știe cum va fi vremea...*”. Mara, care a fost crescută și frumos educată nu numai de mama ei ci în principal și de bunica (de unde și numele devenit pseudonim, Buni) și-a aranjat și ea programul și am plecat spre minunea numită Niagara pe care o văzusem doar în filme dar acum, iată(!) o văd prima oară în toată splendoarea ei cuceritoare ținându-mă de mână cu Buni, pentru că ți se taie răsuflarea de emoție în fața măreției apelor care cad cu vuet ancestral care te înfioară dar te și încântă

totodată. Trăiești aici în proximitatea cascadei clipe profunde care te duc cu gândul la Facerea lumii, la așezarea locurilor și lucrurilor în ordinea cunoscută de noi azi, apoi respiri adânc și trăiești din plin prezentul.

Am multe alte amintiri dragi dar mă opresc la orele petrecute pe terasa dinspre grădina casei înconjurată de copaci umbroși, apoi pisicile care purtau numele președinților americani: Clinton, Kenedy și Obama. Amuzamentul creștea la paroxism declanșând hohote de râs autentic, sănătos, când menajera anunța: „*Buuuni! Clinton iar l-a bătut pe Obama!*”. Pe lângă acestea, evocarea unor amintiri de acasă, depănarea poveștilor născute din întâmplări autentice, reale, văzute, trăite în copilărie, presărate cu glume -timp în care ne răcoream cu rămân ca niște oaze de lumină pentru hrana sufletului.

Subliniez aceste lucruri pentru a se înțelege generozitatea, omenia acestei familii și armonia între membrii ei, de unde și realizările, pentru că locuiesc într-o casă splendidă, cu etaj, admirabil împărțită, cu spațiu generos pentru fiecare, asta ca urmare a acelor binecuvântări care mi-au venit mie în minte la început, inclusiv credința în Dumnezeu în care au crezut moșii și strămoșii noștri, în Tatăl ceresc și Fiul Său Iisus.

De ce fac această afirmație? Pentru că Buni, ne-a oferit tot în urmă cu ceva ani, o adevărată Seară de Gală, pe lângă lansarea de carte, invitând un prieten de demult, pe preotul Nicolae Bordașiu, fost deținut politic, la Centrul Cultural „Mihai Eminescu” (Clubul Calderon) din București, prilej cu care am aflat multe din biografia sa, printre care faptul că Părintele Nicolae Bordașiu a făcut parte din mișcarea isihastă „Rugul Aprins” de la Mânăstirea Antim, unde - împreună cu alți unsprezece, între care Nae Nicolau, Roman Braga, Valeriu Streinu, Andrei Scrima - i-a cunoscut pe părintele Daniil Sandu Tudor și pe ieromonahul Ioan Kulăghin („cel străin”), de la care au primit binecuvântarea de a stăruii în rugăciunea inimii. În anii detenției sale, această rugăciune a inimii i-a fost Părintelui Bordașiu mângâiere, „*izvor de nădejde*” și „*cel mai puternic reazem pentru a depăși greutățile, singurătatea, chinurile unor ani întregi de închisoare*”. Urmăritului de securitate de atunci, în anii de dinaintea arestării sale, comunitatea unde Elena Buică își exercita profesia, l-a ascuns, l-a tăinuit, și acest lucru mi-a întărit convingerea că această doamnă este un om adevărat, puternic, demn, de înaltă ținută morală, pentru că se știe ce ar fi pățit în cazul când erau dovediți și considerați ca au fraternizat cu „*dușmanul de clasă*”, cum erau socotiți toți cei care îndrăzneau să aibă altă părere decât regimul ateu instaurat la putere.

Cugetând din nou la toate acestea, la anii frumoși, respectabili la care a ajuns Buni și sub sincera admirație pentru sistemul social de asistență la domiciliu a seniorilor din Canada - pentru că am constatat că de două ori pe săptămână venea la Buni o angajată care-i acorda diverse îngrijiri - mă întorc din nou la Sfânta Carte, nu

→ Continuare în pag. 32

CREATORI DE CLIPE

Anişoara Laura MUSTEȚIU

O nouă zi se ivește la poalele cerului. Ca o fata Morgana apare acolo pe creștetul înălțimilor, spulberând cu un zâmbet imens o sumedenie de noi clipe, proaspete, pure, binefăcătoare, clipe dăruite de o generoasă divinitate. Îmi place să le privesc. Par fulgi de lumină pe nesfârșitul tărâm al timpului.

Hei, hai prinde-mă dacă poți ...îmi spune un dor ... apoi se risipește în zarea privirii și se pierde pe poteca fermecată a amintirilor. Uneori readuc în prezent clipele trecute, le privesc, le dărui un nou suflu de viață, de iubire, le sărut cu un zâmbet fermecător. Îmi place sclipirea pală a clipelor trecute, care mă încălzește de acolo, din depărtatul trecut și-mi dă încredere că viața poate fi frumoasă, îngăduitoare, aventuroasă, magică. Dar în același timp îmi reamintește de efemeritatea zilelor și cât de important e să știu să prețuiesc clipele ce-mi curg din viitor. Suspin... O clipă plină cu bunătate picură ca un strop de lumină caldă peste sufletul meu. Îi rămân recunoscătoare.

Uneori las totul la voia întâmplării... Iar atunci, odată cu căldura, întâlnesc și un vânt rece, uneori un praf care-mi orbește privirea... Vfff...vfff... mă izbește, îmi împrăștie clipele în cele patru zări...Mă scutur, înțelegătoare...

Se întâmplă atâtea în viață. Glasuri de oameni, strigăte stridente de întâmplări se sparg în mii de cioburi și cad pe pământ... Uneori totul se transformă în furtună. O furtună ce-mi tulbură clipele, le umple cu praful confuziei, cu frunze uscate de trăiri, cu crengi rupte din gânduri și azvârlite în calea mea...Dar nu mă neliniștesc... Le iau și le arunc în focul unui dor care încă pâlpâie, acolo, pe malul amintirilor. Alteori am noroc...și clipele îmi apar asemenea unor pescăruși, liberi, fără anumite constrângeri, zboară și se desfată în puritatea zilei.

Înainte nu știam că eu sunt magul, creatoarea clipelor mele. Am aflat în timp despre acest secret prețios. L-am aflat din șoaptele întâmplărilor, din murmurul cugetului...Un dar înțelept pentru care sunt nespuse de recunoscătoare.

Clipele sunt suflul timpului, în respirații profunde, vii, fremătătoare, înmiresmate cu arome de trecut timpuriu. Inspir adânc din aerul proaspăt...Îl savurez... Pe buze simt o boare din gustul zilelor trecute. O simt în toate sensurile, dulci, amare, sărate și iuți...Zilele au dispărut în stoluri de clipe, lăsând în urma lor fulgi plâpânzi de trăiri și emoții. În trup îmi freamătă trecutul.

Hei, m-ai uitat? O burniță de lacrimi se lasă peste o poiană cu flori ce-mi zâmbesc. Îmi zâmbesc în culori calde, fermecătoare. Nu... niciodată... răspund trăirilor ce-mi aparțin numai mie... Mă dor, dar totuși, le ador... Când privesc clipele trecutului mai îndelungat, îmi dau seama de himera ce o emană... Ca o fata Morgana, devin stafii cu trupuri ce palpită în lumini trecute. Un pâlț de dorințe neîmplinite încă privesc nesfârșita boltă cerească, lăsând suspine de speranțe să zboare spre culmile neantului.

Umbrele trecutului mă răcoresc cu fiori efemeri. Mă ascund sub aripile lor jilave, atunci când sunt prea fericită, pentru a rămâne cumpănită, pentru a-mi reaminti din nou că totul e trecător... Când sunt tristă îmi caut un colțișor luminat. Acolo mă scald într-o amintire efervescentă, înviorătoare... și mă ascund prin păduri cu pomi de argint unde ascult chicoteli de fericiri trecute.

Aud un clipocit de apă... O fată singuratică își scaldă picioarele în izvorul vieții. Își jelește o dorință aprigă, neîmplinită. Lacrimile îi cad în stropi uriași în apa cristalină lăsând un ecou nedeslușit în urma lor...Lacrimile ei par pline cu bunătate. Unele rămân pe obraji, apoi i se scurg pe piept și se topesc în căldura înțelegerii. Fata își lasă capul în poalele recunoștinței, o zână bună care o alină cu mângâieri ocrotitoare.

Fiecare clipă poartă un alt chip, o altă mireasmă, o altă culoare, o altă undă sonoră, o altă vibrație de energie. Dar când sunt privite împreună, par o pictură murală lăsată pe ziduri ce marchează potecile prăfuite ale vieții. O frescă de o valoare neasemuită. Ce pot fi clipele? Scânteii de stele ce se sting în focul efemerității?...Totuși, le iubesc prețiozitatea. Căci oricât de mici și neînsemnate ar părea, o clipă poate schimba un destin, o viață de om. Mi s-a întâmplat și mie, cândva, să le cunosc puterea. Dar trebuie să recunosc că am fost eu, creatoarea acelei clipe decisive care mi-a schimbat direcția. Am fost eu cea care, într-o clipă, am tras cu putere de pânzele corabiei, schimbându-i cursul spre furtunile și viforele necunoscutului.

Hei, și noi existăm... Nu ne vezi? Noi suntem cele reale... Mă uit mirată în jurul meu. Clipele prezentului mi se izbesc de picioare, se scurg apoi în valuri

→ Continuare în pag. 32

→ Continuare din pag. 30

numai la Eccelest unde se afirmă că nu este nimic nou sub soare ci și la Zaharia (cap 8-4) unde găsim scris: „Așa vorbește Domnul oștirilor: «Iarși vor șede pe ulițele Ierusalimului bătrâni și femei în vârstă, fiecare cu toiagul în mână, din pricina marelui lor număr de zile.»” Prin urmare este firesc ca odată cu anii - asta este de când lumea - să vină și neputințele, dar ele sunt minimalizate nu numai prin îngrijire fizică ci și prin credință în Dumnezeu și activitate de tip intelectual, exact ceea ce face Buni. Despre multe am vorbit atunci printre care și despre Cuvânt.

Dacă la început a fost Cuvântul – care în ultima analiză este sunet, vibrație – „prin care toate s-au făcut” scriitorii conferă cuvântului putere de materialitate și independență, prin urmare ei sunt creatori ai unei alte stări psiho-materiale, ca o alternativă a ființei umane de a-și asigura nemurirea, mai bine zis neuitarea. Știm că limbajul poetic nu se limitează doar la comunicare, ci este transformat - prin metamorfozare ori prin metafore, în adevărată baghetă magică topitoare a limitelor între concret și abstract, între realitate și iluzie între timp și atemporalitate. Scriitorii refac drumul gândirii umane în sens invers, adică reinventează lumea pornind de la cuvinte, ca și Demiurgul. Cuvintele, ca de altfel și tăcerile, sunt ipostaze ale existenței scriitorului, dar și ale existenței Univerului. Cine posedă prin har codul de acces în lumea celor care sunt numiți creatori (în artă) , acela este un aspirant la desăvârșirea spirituală. Iar cine este desăvârșit se poate bucura ca nimeni altul de iubirea lui Dumnezeu.

În urmă cu puțină vreme cunoașterea era rezervată

→ Continuare din pag. 31

înspumate pe o cărare nouă, croită în fața tălpilor mele. Mă scutur din visare, lăsând o rafală de trăiri să cadă pe iarba proaspătă...O boare de gânduri efemere îmi îmbujorează chipul. Privesc ziua de ieri ce urcă spre înălțimi catifelate, apoi dispare în neant... Absorb câteva picături dulci din elixirul speranței. Câteva gânduri înțelepte se trezesc din amorțeală, se scutură și ele, apoi mi se alătură, cuminiți. Îmi scald privirea în zâmbetul lor, iar ele își răcoresc tălpile în râul vieții. Ca și mine.

În jurul meu, clipe fragile, asemenea trupurilor gingașe de fluturi, roiesc înveșmântate în șoapte, altele în dorințe, iar altele în speranțe. Privirile mele le liniștesc. Roiul de clipe-fluturi se lasă pe brațele mele, pe chipul meu, îmi înviează ființa. Din albastrul privirilor cerești, clipe noi și proaspete se risipesc pe pământul cărămiziu, brun-cafeniu. Par un praf divin spulberat de îngeri. Îmi înalț mâinile pentru a primi binecuvântarea lor divină, pentru a le mulțumi printr-o rugăciune a inimii că exist.

Pornesc cu pașii sufletului spre infinitatea

unor grupuri mici, răzlețite de inițiați, dar acum ne aflăm în etapa când dorința de evoluție determină pe mulți să se afirme prin darurile lor native. Îndiferent de profesia pe care a practicat-o conform pregătirii, o parte dintre oameni sunt chemați să-și caute adevăratul sens al vieții exprimându-se artistic prin: muzică, pictură alții prin cuvânt, dar acestor înclinații trebuie să le acordăm timp pentru împlinire, un fel de refugiu, de cufundare în cer.

Așadar, timpul bine investit în scris, în artă în general este un remediu, un medicament bun pentru orice rană, și îți spui așa cum frumos a exprimat pate inspirat și din destăinuirile multor suflete Protosinghel Hrisostom Filipescu: „Într-o zi nu o să mă mai doară. Mă voi trezi și voi simți că a trecut. Voi simți sufletul ușor. Trăiesc prezentul și nu îmi mai este frică. Mă gândesc în liniște doar la amintirile frumoase. Nu mai am nici dor, nici singurătate. Mă privesc în oglindă și descopăr că pot să zâmbesc. Golul nu mai doare cu întrebarea «De ce?»». Neliniștea am plâns-o la vremea sa. Am uitat... M-am vindecat de amarul întrebărilor. A fost furtună, acum e liniște. E aceeași poveste nouă dar totuși veche. Răspunsuri și întrebări nespuse. Iubirea nu se înghesuie doar într-o inimă. Aerul nu s-a împușinat. Sunt clipe pe care timpul refuză să le părăsească. Momentele nu s-au consumat, s-au înveșnicit. Ce trebuia să spui și a rămas nespus, ce trebuia să faci și a rămas nefăcut? Iartă-mă! Nu contează unde mergi dacă știi unde mergi. Cine nu știe încotro se îndreaptă, să își aducă aminte de unde vine. Îmi pare rău! Te rog iartă-mă! Mulțumesc! Te iubesc!”

La mulți ani, Buni!

orizontului, pentru a absorbi din binefăcătoarea energie divină, ca apoi, când mă reîntorc, să făuresc noi gânduri, bune, folositoare, frumoase. Ele sunt ca aerul, vitale pentru a exista. Mă simt părtașă în făurirea clipelor, sau chiar mai mult. Aș putea să spun că sunt cea care le dă culori, trăiri și le înfrumusețează ca să devină scenarii vii din viață. Îmi simt clipele și gândurile legate una de alta, într-o comuniune naturală și vitală. Când un gând bun se lasă pe chipul clipei, o încălzește.

Privesc clipele ce se scurg în fața mea și mi se pare un miracol că eu sunt cea care are magica grație de a le umple cu frumusețe, cu căldură. Acest gând îmi răsfață prezentul cu o bucurie inocentă, îmi aduce lumină în priviri când mă gândesc la viitor. Ascult cum respiră natura, ușor și gingaș. La apusul soarelui, milioane și milioane de animale se cuibăresc liniștite în brațele ei nesfârșite. Într-un târziu, se ivește luna, nu numai în ceruri ci și pe bolta gândurilor mele. Calmă, magică, cu un ochi semiînchis îmi luminează tărâmul ființei...Ascult o melodie născută dintr-un tandru respir de clipe și mă las pe o clăie de vânt ce mă duce spre o nouă visare...

Gabriela CĂLUȚIU SONNENBERG

CONVORBIRE CU SCRITORUL ARDELEAN EGINALD SCHLATTNER

Parohia evanghelică a comunei Roșia/Rothberg – Mons Rubens - ne întâmpină cu obișnuita ei atmosferă de oază verde, îmbibată cu liniște, aparent suspendată în timp, neîntinată de secole. An gottdurchlässiger Stelle, la loc cu acces la Domnul, cum obișnuiește să o numească amfitrionul nostru, părintele și scriitorul sas Eginald Schlattner. Este un om greu de deslușit, cunoscut pentru personalitatea sa multifacetică: inginer hidrolog, fost deținut politic, preot evanghelic, duhovnic de penitenciare, scriitor vestit. În străinătate este cel mai cunoscut romancier din România!

Atenție: din România! O particulă care spune multe, căci, întrebat fiind despre categoria în care se încadrează cu sufletul, Schlattner răspunde clar:

- Mă identific cel mai bine cu formularea franceză écrivain allemand de Roumanie.

- Bine, dar se poate traduce perfect în toate limbile, îl contrazic eu prompt.

- Nu este așa de simplu, îmi răspunde calm. Acel «de» francez nu implică o localizare geografică sau o țară de origine lăsată în urmă, cum ne-ar lăsa să credem particula românească «din», sau cea germană «aus», respectiv «von». Nici construcția „al României” nu m-ar descrie, pentru că nu sunt reprezentativ decât cel mult pentru zona Ardealului, așa multiculturală cum este. Complicată, ca mine.

- Dreptate aveți, căci este foarte greu să pui în cuvinte o personalitate atât de complexă, mai ales acum, când vă apropiați de pragul vârstei de 90 de ani. O viață trăită și împărțită în stânga și dreapta, cu oameni care, în majoritatea lor, nu mai sunt printre noi, într-o țară care, de asemenea, în conturul ei schimbător, la fel, a variat.

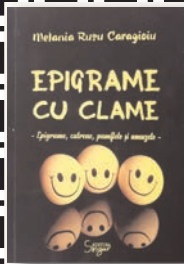
- Așa este, multe, aproape insuportabil de multe schimbări. Înainte de Unire, România semăna cu un corn alipit curbării Carpaților. După aceea s-a rotunjit, luând forma unei chifle rumenite...

Deși, pe vremea când micuțul băiat învăța să vorbească nemțește, limba maternă, a doua limbă vorbită în casă era maghiara. Deși familia alesese deja să se mute în partea de Ardeal adjudecată la 1918 - 1920 României, până în ziua de astăzi, el nu a regretat acea decizie de a rămâne fidel locului. Ba mai mult, șaptezeci de ani mai târziu, când întreaga comunitate de sași din comuna în care oficia ca preot evanghelic a emigrat în Germania după căderea Cortinei de Fier, Eginald Schlattner a rămas în parohia sa, la locul pe care îl consideră predestinat, unde Dumnezeu îl știe pe nume.

Aflu, nu fără stupeoare, că în urma recensământului care tocmai s-a încheiat, comuna Roșia se înscrie în rândul comunelor sibiene celor mai dinamice și mai mari, populația ei depășind-o cu mult chiar și pe cea a unor orașe măricele, precum Tâlmaciului meu natal. Stranie creștere, ținând cont de exodul sașilor! În fond, ei care au fondat localitatea acum 800 de ani și numai doi dintre ei mai sunt aici. Dar locul gol lăsat de ei se umple cu viață, din nou.

Doar caleidoscopul etniilor s-a schimbat. Ponderea minorității cu ten brun, cum obișnuiește scriitorul să îi numească pe romi, crește vertiginos. Reprezentanții ei îi calcă pragul, veniți să ajute în gospodărie, fiind ei înșiși ajutați adesea de preotul tolerant. Nu pune accent pe confesiunile pe care sunt distribuiți numeroșii săi vizitatori, care se bucură mereu de ospitalitatea sa necondiționată.

→ Continuare în pag. 34

Epigrame cu clame

Melania
RUSU CARAGIOIU

EPIGRAME DEDICATE LUI PĂSTOREL TEODOREANU

„In vino veritas”
Un ghiduș zis Păstorel
Duce capra la izvor,
Cine-aleargă, ea sau el,
Fiindcă vin curge în sfor...

Polivalent
Și gurmand și diplomat,
Cu stomacul plin de poante,
A rămas de neutat,
Zgăriind cu unghii boante.

Aură
Ce ți-e cu Teodoreanu
Păstorel, (diminutiv),
Doctor, alinând aleanul
Când prin vinuri, când votiv...

Deliciul bucatelor,
Teodorene Păstorel,
Te slăvim la multe mese-n
Vin de Panciu și chisel,
Peste epigrame-alese

Și
Deliciul bucatelor,
Te slăvim la multe mese-n
Vin de Panciu și chisel,
Peste epigrame-alese
Trase-n sos de Păstorel...

Festin
Vezi curcanul împănat
Ce sub aripă ascunde
Mărul, cel în vin murat
Și epigrame imunde...

Greu de ajuns
Te întrebi unde-i maestrul
Ce le-a combinat pe toate ?
Uite-l Pegas în buiestru,
De stărnește bețe-n roate !

Vremuri noi
Te mai slăvim Păstorele,
Tot înalt pe soclul tău,
Vremurile sunt cam grele:
Gâște grase, vinul greu !

Să-l recitim pe Caragiale
Tot îți amintești matale
De marele Caragiale.
Uite-l, și acuma râde
De legile noastre hâde !

ACI NE OPRIM DRAGĂ PĂSTOREL,
ÎȚI ÎNCHINĂM UN VINICEL LÂNGĂ O
TAVĂ CU PURCEL, SĂ NU NE UIȚI ! SĂ
NE DAI CHISEL ȘI ZEL

Va urma

→ Continuare din pag. 33

Legat de naționalitățile conlocuitoare, preotul Schlattner subliniază bucuros faptul că în formularul românesc de recenzare există o rubrică nemaiîntâlnită prin alte țări: pe lângă cetățenie - evident română - fiecare locuitor poate menționa etnia căreia îi aparține (sas, ungar, rom, turc sau orice altceva). Cu vădită satisfacție, Schlattner punctează acest detaliu de unicatitate, pledând pentru facerea sa cunoscută în lume și, mai ales, pentru practicarea aceleiași toleranțe și în restul țărilor membre ale Uniunii Europene.

Însoțitorii mei în vizita la Parohie sunt oameni de vază, foști funcționari guvernamentali și oficiali din armata germană și engleză, având origine nobilă, parțial maghiară. Discuția se încinge în trei limbi. Constat cu aceeași uimire care mă încearcă ori de câte ori îl vizitez pe Părinte, că lumea e extraordinar de mică. După o scurtă introducere a fiecăruia, sunt descoperite legături comune, prieteni și cunoscuți din lumea literelor și din spița nobiliară europeană, conexiuni strâns întretesute. Sentimentul acesta al istoriei pe care o avem în comun, al apartenenței la marea familie europeană, suprapus peste constatarea că avem, totuși, un continent mai mic decât am crede, mă surprinde de fiecare dată când îl vizitez pe scriitorul doar aparent izolat la marginea lumii.

Îmi dă mereu încredere și îmi lasă impresia că mi-am aflat iarăși locul, că nimic nu este întâmplător.

Ne concentrăm mai apoi pe latura literară. Aflăm că scriitorul Schlattner lucrează la finalizarea ultimului său roman, cu titlul german „Brunnentor” (Poarta fântânii), care își desfășoară acțiunea în orașelul Vlăhița, din Secuime, în anii 1936 - 1940. Trecem în revistă scrierile de până acum ale autorului și în străfundul inimii sperăm să nu fie ultima sa creație beletristică. Șansele de a nu se opri aici sunt bune căci, în ciuda vârstei venerabile, pofta de a scrie nu l-a părăsit, deși a anunțat în mai multe rânduri retragerea din activitatea creatoare. Pe lângă cele trei romane voluminoase din trilogia „Chipurilor scufundate” („Cocoșul decapitat”, „Mănușile roșii” și „Clavir în ceață”, Editura Zsolnay, Viena) alte trei romane, dragăstos alintate de autor cu particula „mici” pentru că nu depășesc pragul celor „doar” 300 de pagini, s-au tipărit în Germania, la impecabila editură Pop, din Ludwigsburg. Al șaptelea roman, acum în lucru, ar urma să încheie seria autobiografică, punctând perioada primilor ani de acasă, petrecuți în zona secuiască. Publicul așteaptă înfrigurat să vadă dacă pariul acesta al unei retrageri din activitate greu de imaginat, nu va fi, totuși, amânat.

GALEA ROBILO

Mihai MERTICARU

ILUZIE

... am intrat în lumea aceasta
pe calea robilor înotând prin apa
tulbure
a îndoielii și a suspinelor
ducând în spate o raniță plină cu
temeri
cu blesteme și păcate ancestrale

duios călcând pe jar și pe spini
fericit că numai o săgeată bine-
ascuțită
mi-a rămas înfipțată între coaste

mândru că n-am scăpat niciodată în
noroii
crucea pe care urma să fiu răstignit

amețit de simfonia minciunilor
fulgurante
de sub cupola himerei

vrăjit de zigzagul clipei lunecoase
prin fluviul de cuvinte
mușcat de o singurătate turbată
fermecat de cântecul de sirenă al
deșertăciunii
și de potecile basmului în care m-am
rătăcit
mângâiat de neant și
ispitit de zâmbetul colorat al iluziei
găunoase

tânjind cu petulanță după o așchie de
liniște

dar mi-am găsit sălașul într-un limb
al disperării din miezul nimicului cel
mare
prizonier în năvodul unei
aprehensiuni
taina și tăcerea înnobilându-mă

totul e și va fi iluzie

din străvechime așa decide
domnul Parmenide...

E ȘI NU E

... un licorn printre oglinzi paralele
flama unei vederi pare a fi dar nu e
e și nu e o hieroglifă săpată în
peretele peșterii din icoana unei clipe
paradoxe

două umbre zdrelite urcă muntele
cu câte un bolovan pe umăr
care-s eu și care-i Sisif?

m-am trezit urcând și coborând în
această viață
așa m-am pomenit că vine viscolul ca
să
mă înveșmănte în hlamida cu țurțuri
reci

amurgul furișându-se să-mi înfigă în
spinare
cuie înroșite în valvățile sale
noaptea strecurându-se să-mi toarne
otrava
întunecimii la rădăcini
nălucile târându-se să doarmă în visul
meu

în timp ce mă las sărutat de tânguirea
și
mireasma depărtărilor
hotarele îmi încredințează flamura
dorului
de țărâna udată de valuri de spaime și
lacrimi
călăuză în abisuri mi-e steaua
singurătății
uitarea mă jefuiește de amintiri
mlaștina melancoliei dospește în
sângele meu

amarul mi-e cântecul valului spart de
țărături străine
speranța
orbul care pipăie urmele de praf și
pulbere
fericirea
iluzie becisnică pierdută pe o insulă
necunoscută
norii mă învață pribegia

inima își face picioare din doi spini și
cutreieră lumea
drapel al celor învinși
sufletul meu flutură pe cel mai înalt
catarg...

TRISTEȚE

... erai așa de tristă că în jurul tău
toate se transformaseră în piatră
cârbune zgură smoală și înmlăștinată
nevolnicie

într-un târziu când ai zâmbit entazic
pustiul din jur s-a făcut grădină
luxuriantă

când ai râs în hohote
zările au început să te strige pe nume
balta plină cu nămol a devenit izvor
cristalin
apoi fluviu rostogolindu-se-n cascade și
în ocean de miracole

femeie
catedrală a încântării cu portal
întrandașirat
erai o tăcere elizeică eram un extaz

erai o fee pantée
eram o alboradă dinamitardă

feciorească uimire
femeie silfidă
tu nu știi că numele tău
e feerie și cânt celest

tu nu știi că ești lacrima
care sprijină muntele
să nu se prăvălească în neant

tu încă nu știi că fără tine
toate planetele ar lua-o razna
prin Univers...

ION IOVCEV - OSTATEC ÎN PROPRIA ȚARĂ

Nicholas DIMA

IOVCEV, Ion. „OSTATEC ÎN PROPRIA ȚARĂ”, Editura Universul Academic, București 2022

... O mărturie zguduitoare scrisă cu talent și dăruire sufletească de un compatriot de Dincolo de Prut; o carte care se citește pe nerăsuflăte și pe care o recomand tuturor; o mărturie-document care ar trebui studiată în toate școlile din țară!

Mult timp am crezut că etalonul suferinței îl găsim în închisorile comuniste. Când au apărut însă mărturiile celor care au supraviețuit deportărilor în Siberia m-am cutremurat descoperind soarta înfiorătoare la care au fost supuși frații noștri basarabeni și bucovineni. Acum, citind cartea lui Ion Iovcev, îmi dau seama că noi românii am avut o soartă de martiri. Toți am fost răstigniți pe crucea lui Iisus. Mulți își continuă și azi martiriul. E cazul confrăților din Transnistria.

Noi românii supraviețuim de două mii de ani în pofida năvălirilor care au trecut peste pământul țării. De-a lungul istoriei, Rușii au vrut să ne desființeze și că țara și ca neam. Și nu au fost singurii. În cartea „În Umbra Europei”, Robert Kaplan afirmă, ca de altfel și alți scriitori, ca însăși existența noastră reprezintă un miracol. Am supraviețuit, dar așa cum am scris în cartea Romanii și România, nu este suficient. Trebuie să învingem. Fratele Iovcev ne arată că putem învinge. O dovedește liceul românesc Lucian Blaga din Tiraspol.

Ion Iovcev s-a născut în perioada sovietică într-un sat din Basarabia. Tatăl său, deși de origine etnică bulgara, învață la o școală românească și devine mare admirator al României. Mama să are rădăcini adânci românești. Amândoi sunt basarabeni. De la tatăl său autorul a învățat să fie integru. De la mama sa a primit cei șapte ani de acasă pe care i-a purtat cu cinste toată viața. Ion crește în satul natal cu limba maternă română, dar la școală e obligat să folosească alfabetul cirilic și să se declare moldovean. Studiile superioare le face la Tiraspol, oraș comunist și rusificat. La universitate se specializează în fizică și matematica și

ajunge profesor de școală și ulterior director de liceu. În acea perioadă începe și luptă pentru identitate.

Pe fundalul luptei pentru identitate lingvistică și etnica, autorul ne prezintă o frescă socială a vieții din anii târzii ai Uniunii Sovietice când oamenii nu mai erau arestați în mod automat, dar zbuciumul de zi cu zi pentru supraviețuire era acerb. Ca student, Ion pleacă în fiecare vacanță să muncească fie în Kazakstan, fie în Siberia or în Munții Altai, unde descoperă lumi diferite și cumva paralele celei oficiale. Condițiile sunt foarte grele, dar pentru a se întreține a trebuit să muncească. Despre Siberia, unde întâlnește și deportați din Basarabia, el scrie: „Am traversat Siberia, am văzut cum trăiesc localnicii și am înțeles că Moldova este un loc rupt din rai.” (p. 60). Poate așa se explică de ce Rușii țin cu dinții de Basarabia.

Dezmembrarea Uniunii Sovietice și independentă Moldovei le aduce noi speranțe basarabenilor și dorința reunificării cu țara. Am trăit personal acele momente pentru că în 1989 mă aflam la Chișinău ca reporter al Vocii Americii și pentru că ulterior am revenit de mai multe ori în Basarabia și am fost în vizită și la Tiraspol. Evoluția firească pro-română a evenimentelor a fost însă blocată. Și totuși, Chișinăul a adoptat alfabetul latin și a militat pentru limba română. Pe de altă parte însă, la instigația Moscovei, autoritățile din Tiraspol au declarat independența zisei republici nistrene și au declanșat un efort perfid de rusificare a românilor moldoveni.

Rușii sunt îngroziți de ideea ca moldovenii sunt români. Autoritățile din Tiraspol resping cu îndrăcire adoptarea grafiei latine în școlile românești din Transnistria. Ele cer imperativ ca limba să fie scrisă în grafie cirilică și să fie numită „moldovenească”. Și aici începe tragedia de peste 30 de ani descrisă de Ion Iovcev care lupta pentru menținerea românismului... Dumnezeu mare, câtă ipocrizie! De ce se tem Rușii? Ce fel de oameni sunt ei?

La scurt timp după proclamarea independenței nistrene, Moscova trimite la Tiraspol cazaci șovini și înrăiți, infractori eliberați din pușcarii și diverși indivizi dubioși. Îmbrăcați în uniforme de camuflaj aceștia patrulează înarmați pe străzi și intimidează populația. În același scop de intimidare a populației moldo-române, autoritățile de la Tiraspol au înarmat și elementele criminale locale. (p.81) În consecință, Transnistria rămâne suspendată între un trecut Marxist, o Rusie expansionistă, o Moldovă neputincioasă și ambiguă, și o Românie distantă, care ea însăși se zbate să iasă de sub controlul fostei securități.

Metodele de intimidare ale KGB-ului din Tiraspol sunt draconice și variază de la amenințări până la asasinat. În luna mai 1992, Alexei Conovalev, vice-primar al satului Caragas, îndrăznește să înalțe tricolorul românesc pe clădirea primăriei. La scurt timp după aceasta Alexei dispăre și deabia în octombrie i se

găsește cadavrul aruncat într-o fântână abandonată. În paralel, școlile românești sunt continuu amenințate și timorate. La școala din Grigoriopol, de exemplu, un cazac în uniforma militară intra într-o clasă și împușca rând pe rând toate cele 26 de litere ale alfabetului latin afișate pe un perete.

Autoritățile din Tiraspol au făcut orice, susține Iovcev „pentru a trezi ura împotriva a tot ce este românesc și împotriva populației din dreapta Nistrului.” (p.93) Cu un profund simț misionar, Ion Iovcev nu se lasă însă intimidat și își continuă munca de educator. Și face acest lucru timp de 30 de ani, fără compromisuri și fără să renunțe la limbă maternă și la programă analitică românească a școlii. Iată ce scrie el la pagina 97: „Limba română îmi este leagăn deoarece am primit această dragoste de limbă de la părinții mei, de la mama și tatăl meu care au învățat în perioada interbelică în școala românească.” Apoi, continuă el... „Când după 1989 am trecut pentru prima dată Prutul, în pofida propagandei oficiale, am înțeles că suntem același popor, același neam, că vorbim aceeași limbă.”

Propaganda oficială promovată de Moscova a sucit totuși mințile multor locuitori din Transnistria. Numeroși ruși din zona au profitat de ea, deși nu toți au fost adepți ai politicii separatiste. În același timp, unii români basarabeni au trecut de partea inamicului și s-au purtat câinește cu proprii lor frați. Autorul ne oferă nominal asemenea exemple. În ce privește soarta românului de neclintit Ion Iovcev, citez dintr-o scrisoare pe care mi-a trimis-o recent: „Am fost amenințat cu moartea la telefon, chemat pe la procuratură separatistă, pe la tribunale, am fost scos din casă, băgat într-o mașină și amenințat cu moartea băgându-mi o grenadă la piept... Numai Dumnezeu știe cum am fost salvat.”

În ce privește școala pe care a condus-o, în decursul anilor aceasta a fost devastată de două ori. Iată ce scrie autorul: „Prima devastare a avut loc în luna octombrie 1994, iar a doua, cea mai sălbatică, a fost organizată și îndeplinită la 15 iulie 2004.”... Vandalii au spart ușile, au devastat mobilierul, au avariat instalațiile electrice și țevile de apă, au confiscat arhiva, au ars cărțile în limba română, au spart ferestrele... Aceiași vandali au smuls icoanele de pe pereți împreună cu portretele marilor noștri clasici Eminescu și Creangă... „Doamne!” Se întreabă autorul, „De ce atâta răutate în lumea asta?” (p.165)

Ion Iovcev, împreună cu profesorii, părinții și elevii școlii, obțin totuși ajutorul fraților din Moldova și România și refac liceul care își reia misiunea. Apoi, în 2007 are loc ceremonia de decernare a diplomelor de bacalaureat a primei promoții a liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol. Absolvenții se prezintă la ceremonie cu fruntea sus, dar nu vor uita nici odată prin ce au trecut pentru a-și menține dreptul de a fi români și eventual de a se reuni cu țara, așa cum s-a făcut în 1918. În această idee, Iovcev mărturisește că a sperat că unirea se va repeta în 2018, dar nu a fost să fie. „Unirea nu s-a împlinit încă...” scrie el la pagina 233 adăugând, „Nimeni

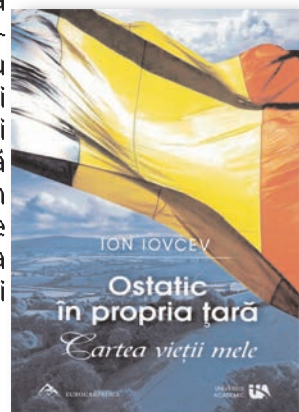
nu va putea întoarce roata timpului și mersul istoriei. Numărătoarea inversă a început...” Personal, aș vrea ca acest crez să răsunе puternic în special în parlamentul de la București. Reîntregirea României se va împlini!

Între timp, liceul românesc „Lucian Blaga” a dobândit respectul multor oameni cumpătați și cu bun simț de alte naționalități din Tiraspol. Un medic de etnie rusă vine să-și înscrie fiul la liceul „Blaga”. O tânără mamă de origine bulgară și cu soț ucrainian dorește și ea să-și înscrie copilul la același liceu... Când ai demnitate și ești integru te respectă și inamicii!

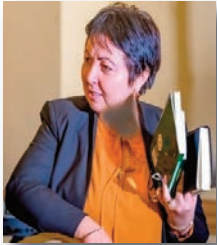
Trecând prin numeroase încercări, autorul e frământat de multe gânduri filozofice, dar și practice. El scrie că: „Regimul de la Tiraspol vrea ca românii din stânga Nistrului să își uite rădăcinile, să uite de unde provin, cine le sunt strămoșii... să distrugă cuvântul românesc.” Dar, adăugă el: „La început a fost Cuvântul și cuvântul este însuși Dumnezeu. Nu se poate distruge o limbă cu kalashnikovul... deoarece cuvântul nu este material, cuvântul e sfânt, e spirit, e suflet, iar sufletul este nemuritor.” (p.250). Și tot autorul continuă pe un ton realist, dar plin de speranță: „Nu e totul perfect în România, e rău și la Chișinău, dar în Tiraspol, în regiunea transnistreană, e iadul pe pământ...” (p.240). În semn de recunoștință, prietenul său ardelean, poetul Ion Alexandru, îi spune cu lacrimi în ochi: „Voi sunteți martirii neamului!” Aceste cuvinte, mărturisește fratele Ion: „m-au încurajat și m-au întărit..”

L-am cunoscut și eu pe regretatul poet. De altfel am avut deosebita satisfacție să găsesc printre susținătorii lui Iovcev și alte personalități din Chișinău cu care m-am împrietenit și pe care le-am prezentat la „Vocea Americii”: Alexandru Moșanu, Gheorghe Ghimpu, Nicolae Dabija, Vasile Șoimaru, Grigore Vieru, poetul care mi-a dedicat o poezie, Ilie Ilascu, și de ce nu, Iurie Roșca, cel care ne-a dezamăgit!

În încheiere stimați cititori, recomand fără rezerve cartea „Ostatic în propria țară”. Cu atât mai mult cu cât autorul are talent de povestitor, disciplina de matematician, și înclinații de documentarist. Limbajul sau este bogat și modern, stilul cărții este cursiv, și organizarea ei o face ușor de lecturat. Miezul descrierilor este însă cutremurător. Nu mi-am putut imagina răutatea diabolică cu care rușii continua să-i persecute pe românii autohtoni din Transnistria pentru că aceștia să renunțe la identitate lor etnică. Dar nu mi-am imaginat nici dârzenia cu care fratele Ion și profesorii școlii împreună cu elevii și părinții acestora își apără dreptul de a fi români. Ion Iovcev s-a retras anul acesta de la direcția liceului, dar ctitoria lui a rămas la datorie... iar el își continua misiunea de român.

Sine ira et studio, despre lumea trăltoare în comunism – Gheorghe Andrei Neagu: „Explozia”

Mioara BAHNA

„Explozia” – Editura StudIS, Iași, 2021 -, cartea lui Gheorghe Andrei Neagu, este o nuvelă a cărei acțiune este plasată în plină perioadă comunistă a României și aduce în prim-plan o umanitate ale cărei date definitorii, dincolo de nuanțele specifice epocii, la nivelurile pe care le trece în revistă, sunt caracteristice pentru condiția omului dintotdeauna și de oriunde, pentru că personajele (situate pe trepte ierarhice, profesionale, sociale, politice etc. diferite) ajung să fie implicate ori se implică deliberat într-o poveste complicată ale cărei ingrediente duc proza spre literatura polițistă, upgradată cu aspecte legate de spionajul economic, dar și spre romanul de dragoste, pentru ca, în final, prin declarația / depoziția demoniului artizan al celor întâmplare, să li se dezvăluie adevăratele cauze, ținând de adânci frământări omenești: frustrări, complexe, neîmpliniri, slăbiciuni, patimi mai mult sau mai puțin statornice, a căror paradigmă adună numele unor stări ce se abat și-i lovesc deopotrivă și pe cei ce, măcar în aparență, au tot ce poate oferi viața, dar și pe cei nedreptățiți, din capul locului de soartă.

Construită simetric, nuvela începe și se încheie cu o seamă de referiri la maestrul Iordache și la câinele lui. În incipit, obiectul atenției naratorului sunt grijile pe care și le face personajul, lucrător la un combinat chimic (unde se derulează cea mai mare parte a acțiunii), în legătură cu animalul de pripas de care s-a atașat și de care nu se desparte, inclusiv când merge la serviciu, unde omul, un angajat de bază al unității la care lucrează, caută să-l ascundă de ochii șefilor, cu toate că ar fi posibil să beneficieze de înțelegerea lor. În final, într-o discuție a unor muncitori care lucrează la repunerea în funcțiune a unor rezervoare afectate de explozie, evocându-l pe maestrul atât de priceput, care, între timp, nu mai este printre ei, se aduce vorba despre amintitul atașament față de câine, sugerându-se, astfel, o posibilă cauză a nenorocirii de la combinat: faptul că prietenul patrupe al maestrului fusese legat, pentru ultima oară, undeva, pe capacul unui agregat, în apropierea manometrelor, pe care, poate, le-ar fi acționat prin mișcarea lui. Cum ipoteza aceasta apare la ceva vreme după încheierea acțiunii propriu-zise, într-un fel de epilog, asupra celor petrecute rămâne să planeze o necunoscută, a cărei descifrare oricum nu s-ar mai putea face, iar potențialul rezultat nu ar mai schimba cursul faptelor. Ca urmare, finalul rămâne

deschis.

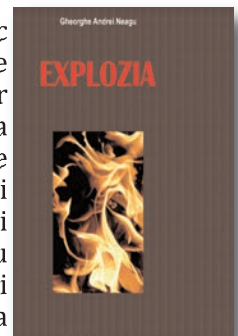
Dincolo de aspectele pomenite, acțiunea derulată cronologic, în ritm alert, re-creând culoarea locală și temporală a socialismului românesc, fără a face din aceasta o miză a cărții, începe cu o explozie – devenită ea însăși un sui-generis personaj-eponim – care, în mod fiesc, ia prin surprindere întreaga comunitate locală ce trăiește prin și din munca la un combinat chimic de undeva din provincia românească – probabil de prin anii '70-'80 ai secolului trecut – , așa cum se poate deduce dintr-o seamă de amănunte presărate de-a lungul cărții.

Urmare a exploziei este punerea în mișcare – iar naratorul auctorial omniscient le notează atent toate acțiunile a căror sinergie vizează elucidarea complicațiilor apărute – a tuturor organelor, organismelor, instituțiilor abilitate, specifice, deci, clarificării cauzelor care au dus la – oximoronic spunând – micul dezastru nu doar local, fiindcă efectele lui, într-un fel sau altul, se pot resimți la nivel național. Prin urmare, în acțiune intră, în primul rând, miliția, dar și unii dintre membrii conducerii politice, atât de la nivel local, cât și județean („județean de partid” este, de pildă, amintită frecvent), dar și central.

În tradiția literaturii polițiste însă, toată încrengătura de fapte, situații declanșate de explozie, care se traduce nu doar prin oprirea temporară a activității combinatului, se tot complică, în continuare, astfel că vârful aisbergului este urmat de apariția, pe rând (unu, două, trei...), a o seamă de cadavre, care încurcă și mai mult datele problemei, mai ales că par aleatorii. Toate acestea sunt, în cele din urmă, descifrate prin intermediul a doi milițieni, maiorul Olaru și un tânăr locotenent inteligent, ambițios, zelos, orgolios..., calități care se întâlnesc în mod fericit cu ale șefului său, un ins cu experiență, inteligent, la rândul său, tenace, dedicat profesiei, cu simțul umorului – mai degrabă al hazului de necaz –, atâta cât trebuie, și, în plus, dornic să-i ajute pe tinerii merituosi din domeniul său, promițători, să ajungă să-și facă eficient datoria, într-o profesie unde duritatea și delicatetea, intuiția psihologică de excepție, forța, rezistența etc. trebuie să coopereze pentru a rezolva cazuri ce pentru majoritatea cetățenilor, cu excepția celor implicați, rămân, de cele mai multe ori, neștiute.

Paralel în aparență, cu evenimentele ce culminează cu explozia – sau, mai degrabă, cu urmările exploziei –, naratorul relatează o poveste de dragoste (ilicită), care-i are protagoniști pe Andrei Marinescu (directorul institutului de cercetări, afiliat combinatului chimic) și pe ingineră Sanda Vasiliu, soția directorului economic al combinatului.

Tineri, cu frustrări pe care le trăiesc sau ajung să le conștientizeze după ce se cunosc, dându-și seama ori doar având impresia că lucrurile stau așa cum le văd ei, sub imperiul atracției ce ajung să o simtă unul față de altul, cei doi – tipic pentru oricine în aceeași situație – traversează, paralel cu încordarea care pune stăpânire pe toți angajații combinatului în urma

exploziei, o perioadă extrem de tensionată de explozia propriilor sentimente.

Consecința acestor trăiri este întâlnirea, pentru o noapte, la un „conac” părăsit, undeva în afara orașului, unde au posibilitatea de a-și împlini visul de a fi împreună, episod ce se încheie însă cumplit, fiindcă pe bătrânul paznic și îngrijitor al locului, cel ce le facilitase cazarea acolo, îl descoperă în dimineața următoare, înainte de a pleca înapoi spre oraș, asasinat.

Urmează, în cascadă, alte descoperiri sinistre, care exacerbează dramatismul atmosferei, ducându-l spre un paroxism a cărui manifestare nu poate fi estimată de nimeni dintre cei implicați: o tânără laborantă de la combinat este găsită și ea ucisă, în condiții stranii, o mașină este descoperită aruncată într-o prăpastie, în timp ce punctul culminant al șirului de crime este chiar cadavrul maistrului lordache, omul de bază al realizării șarjelor în cadrul combinatului.

Ca în amintita mai sus literatură polițistă, infailibilitatea oricărui asasin este periclitată de un amănunt, nesemnificativ nici pentru el însuși și neluat, adesea, în calcul nici de către anchetatori, până când unul dintre ei, cu intuiție aparte, constată că aspectul respectiv este pentru criminal călcâiul lui Ahile. Aici, în cartea lui Gheorghe Andrei Neagu, rolul de factor care duce la demolarea siguranței de sine dovedite de ucigaș este un nod marinăresc, fiindcă îl pune în gardă pe tânărul locotenent, cu atât mai mult, cu cât îl găsește la fiecare cadavru, iar maiorul Olaru recunoaște că și lui i-a dat de furcă un asemenea nod, cu mulți ani în urmă, în circumstanțe la fel de grave, rămase neelucidate încă.

Cele două direcții în care se derulează acțiunea cărții (ancheta în legătură cu explozia și dragostea celor doi) sunt condimentate cu detalii ce le subliniază culoarea și păstrează ritmul alert al întâmplărilor, între care primirea de către directorul economic a unui plic misterios, conținând mesaje scrise cu litere decupate din ziare, și a altui plic, de către maiorul Olaru, cuprinzând fotografiile compromițătoare surprinse în timpul nopții de dragoste a celor doi, Andrei și Sanda, pe care, în cele din urmă, după încheierea „ostilităților”, înțeleptul ofițer de miliție, după ce le arată tânărului director al institutului de cercetări, ca un adevărat cavaler, le arde, salvându-i, mai ales, reputația femeii și, în același timp, scăpându-i de o suferință în plus pe cei doi îndrăgostiți.

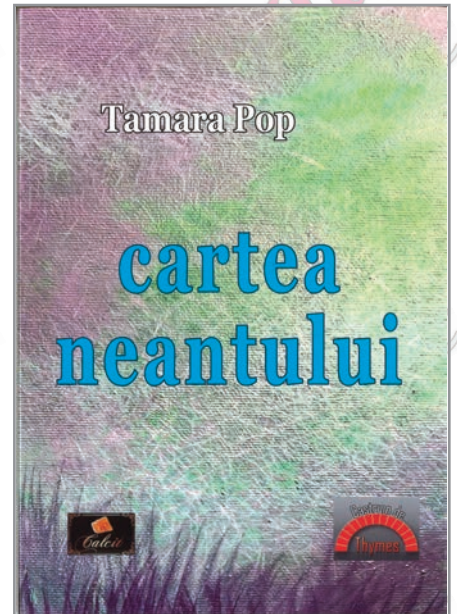
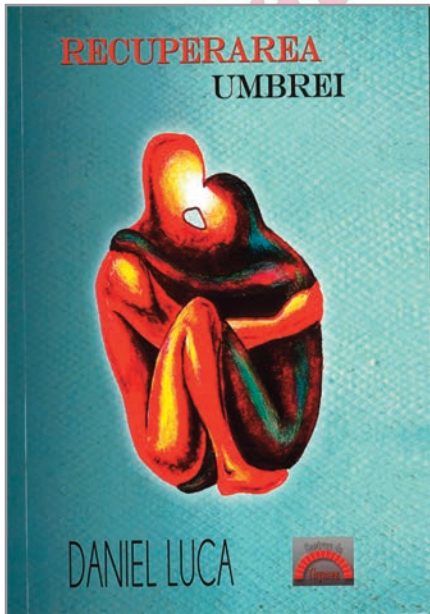
Eficienți în acțiunea lor, ofițerii care se ocupă de caz, maiorul matur și locotenentul cel tânăr, primul coordonând ancheta și ghidându-l pe tânăr, astfel încât potențialul său de inteligență să fie valorificat pe deplin, reușesc, în cele din urmă, ca în filmele americane, să pună cap la cap orice informație pentru a da de urmele făptașului și – surpriză! – antieroul căutat este un personaj aproape romantic, a cărui poveste de viață este relatată chiar de el, în timpul interogatoriului ce urmează după prindere și arestare. Este, deci, vorba despre un bărbat (ajuns acum spre senectute), afectat de nanism de la venirea pe lume, petrecută într-o familie înstărită, care, fiindcă un fiu pitic ar fi atras rușinea asupra tuturor, îl trimite devreme la școli înalte în Germania și, totodată, îi

asigură un trai cât se poate de îndestulător, cu mari sume de bani. Trăind însă o incurabilă frustrare cu multiple cauze și fiind dotat cu o inteligență ascuțită și cu o forță fizică nebănuită, în pofida nanismului, așa cum, aproape cu detașare mărturisește acum, când nu mai are nimic de pierdut, este recrutat într-un fel de rețea internațională de spionaj, criminalitate etc., care, proteică de la o epocă la alta, în funcție de condițiile fiecăreia, îi servește pe toți marii capi ai lumii, între care Hitler, Horthy...

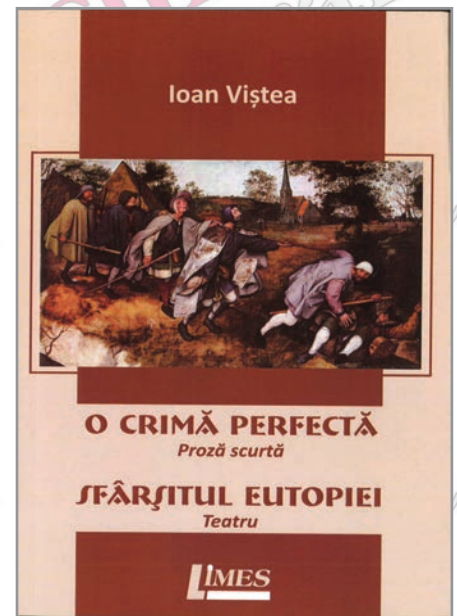
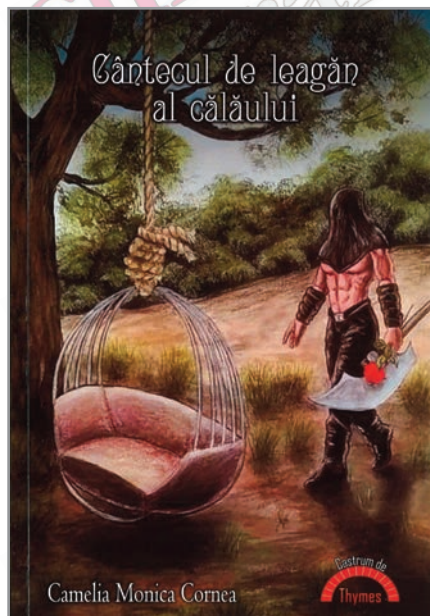
Personajul căutat și intrat în scenă odată cu descoperirile făcute de tânărul locotenent sub discreta îndrumare a maiorului, se dovedește o figură cu totul aparte: a trăit evenimente mari ale veacului său, s-a înrolat sub diverse steaguri, dar singurul pe care l-a servit mereu cu credință a fost el însuși, iar ura cea mai mare și-a îndreptat-o spre propria familie, drept care, după mărturisirea lui, cum „eram o pată pe blazon”, se bucură când despre ai lui află că au fost uciși de regimul horthist: „am auzit că fuseseră torturați și mai apoi executați”, astfel, după el, „plăteau pentru blazoanele lor, pentru renumele lor”.

Nemaiavând nimic de pierdut, piticul dezleagă pentru anchetatori aproape toate misterele ce gravitaseră în jurul faptelor ce bulversaseră lumea legată într-un fel sau în altul de combinat, determinate de explozia reactoarelor, dar face lumină – pentru cei ce știu despre ea – și în povestea de dragoste desfășurată concomitent cu evenimentele de la combinat. El este, așa cum relatează, indirect oarecum, și făuritorul legăturii sentimentale ce se născuse între cei doi tineri căsătoriți și nefericiți în / cu familiile lor, fiindcă, întors în țară, după peregrinările pe unde l-a dus crima organizată pe care a servit-o, piticul își descoperise un nepot, Săndulache, pe care-l ajută să-și termine studiile, devenind inginer, și de care-și leagă speranțele unei siguranțe a bătrâneții, numai că acesta se dovedește altfel decât își dorise unchiul: „s-a dovedit mai ticălos decât mine”. În plus, dragostea „nebunească” a nepotului față de Sanda Vasiliu îl determină să caute soluții ca să i-o fure soțului, chit că „femeia avea o moralitate aparte”, după cum afirmă piticul, astfel că, prin „excesele bahice” la care îl împinge pe Martin Vasiliu, bărbatul acesteia, nu face decât s-o arunce în brațele directorului Marinescu, aflat, ca și ea, într-o etapă de criză în căsnicie.

O carte, deci, plină de dinamism, care, pe lângă firul narativ împletit din acțiunea declanșată de explozia de la combinat și din povestea de dragoste ce bate pasul pe loc, după primele elanuri sentimentale, fiindcă femeia are și doi copii de școală, a căror viață nu vrea s-o întineze, aduce o imagine consistentă a epocii comunismului românesc, fără intenția – regăsită în majoritatea scrierilor de după 1989 ce-și situează acțiunea în epoca amintită – de a incrimina și nici de a elogia un regim politic totalitar, sub care, totuși, au trăit oameni care și-au dus, cu mijloacele pe care le-au avut la dispoziție, singura viață, față de care și-au făcut datoria de a o trăi, așa cum a înțeles sau cum a putut fiecare...

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Puterea păcatului este legea” - Frank Herbet